

FOTO'S UIT DE OUDE DOOS

Uitgegeven met de steun van:
De gemeente Wachtebeke
ArcelorMittal Gent

Het lidmaatschap van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw bedraagt € 10.
Eventuele verzendingskosten: € 2,50.
Losse verkoop van dit jaarboek: € 15.
Rekeningnummer: 068-2294367-53

Het lidmaatschap geeft recht op drie tijdschriften en een jaarboek, gratis ontlening van boeken en heemkundige tijdschriften uit ons Documentatiecentrum en toegang tot ons praatcafé "Den Dhust". Deze lokalen bevinden zich in de oostelijke vleugel van het oude rusthuis De Mey (zijingang) in de Godshuisstraat 13 te Wachtebeke en zijn toegankelijk elke eerste zondag van de maand, tussen 10 en 13 uur.

Het werkgebied van de Heemkundige Kring De Vierschaar vzw omvat de gemeente Wachtebeke en de Gentse deelgemeente Sint-Kruis-Winkel.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gekopieerd of op een andere wijze verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder de schriftelijke toestemming van de auteurs.

Ruildienst: Cesar David, Azalealaan 4, 9185 Wachtebeke

/2008/

© 2008 Heemkundige Kring De Vierschaar vzw
p.a. Luc. De Maesschalck, Marcel Herpelinckstraat 28, B-9042 Sint-Kruis-Winkel

Foto's uit de oude doos

Wachtebeke
en
Sint-Kruis-Winkel
in de 20e eeuw

**Eddy Van Acker
en
Guy Trangez**

INHOUDSOPGAVE

Woord vooraf	p. 7
Bevolkingsevolutie van Wachtebeke van 1806 tot 2006	p. 9
Bevolkingsevolutie van Sint-Kruis-Winkel van 1806 tot 2007	p. 10
Burgemeesters van Wachtebeke sedert 1830	p. 11
Pastors van Wachtebeke sedert 1830	p. 11
Pastors van Overslag sedert 1830	p. 12
Burgemeesters van Sint-Kruis-Winkel sedert 1830	p. 13
Pastors van Sint-Kruis-Winkel sedert 1830	p. 14

Wachtebeke

I Dorpsplaats	p. 17
II Kerkstraat	p. 41
III Dr. Jules Persynplein	p. 53
IV Den Dries: Smishoek, Lindestraat, Godshuisstraat	p. 61
V Van Overlede naar Zaffelare: Meersstraat en Puyenbrug	p. 71
VI De weg naar Moerbeke: Molenhoek, Kalve en Peene	p. 83
VII Van de Smishoek naar de Ramonshoek: Stationsstraat en Molenstraat	p. 97
VIII Van de Ramonshoek naar het Heidebos: Axelsvaardeken, Ramonshoek, Achterhoek, Lepelstraat, Hoogstraat, Vieruitersten en Weide	p. 117
IX Van de Smishoek naar Zelzate: Rechtstro, Melkerijstraat, Walderdonk, Gebr. Naudtslaan	p. 129
X Van de Walderdonk naar de Oudeburgse Sluis: Spoorwegstraat en omgeving Langelede	p. 161
XI Overslag: Overslagdorp, Papdijk, Schoolstraat, Overslagdijk	p. 181
XII Van de Dorpsplaats van Wachtebeke naar Sint-Kruis-Winkel: Dorp, Pottershoek, Warande	p. 205

Sint-Kruis-Winkel

XIII Van Winkelwarande naar de Dorpsplaats: Winkelwarande, Kapelledreef, Jozefienenstraat, Sint-Kruis-Winkeldorp (oost)	p. 227
XIV Dorpsplaats	p. 241
XV Van de Dorpsplaats naar de Vierweegse: Sint-Kruis-Winkeldorp (west)	p. 257
XVI De Vierweegse: Georges De Baetsplaats, Kattenhoekstraat, Smishoekstraat	p. 271

- XVII Naar Spanjeveer: Rapenburgstraat, Marcel Herpelinckstraat, p. 281
Barkstraat, Schuitstraat
- XVIII Van de Vierweegse naar Terdonk en Rodenhuize: p. 291
Jodenstraat, Knippegroen, Wouterij, Jaak Janssensstraat,
Noordtrangel, Zuidtrangel, Rodenhuize
- XIX Van de Vierweegse naar Rostijne: Albert De Smetstraat, p. 311
Nonnenstraat, Pachtgoed, Rostijne

WOORD VOORAF

“Tempus Fugit”

“De tijd vliegt snel, gebruik hem wel”

Ons eerste jubileumboek van 1996-1997 had zo een weerklank en succes dat ik meteen de belofte aanging om bij het 40-jarig bestaan van onze heemkundige kring, opnieuw een fotoboek samen te stellen over ons werkgebied. Daarbij had ik het geluk dat mijn vriend en medebestuurder, Eddy Van Acker, mij bijstond om vooral het gedeelte over Sint-Kruis-Winkel, dat sinds 1998 ook tot ons werkgebied behoort, te verzorgen.

Het werd dus teamwork, waarbij een aantal statistieken en/of lijsten enerzijds herhaald worden, en anderzijds tot 2008 werden vervolledigd. Met deze aanvullingen kan dit boek te gepasten tijde steeds geconsulteerd worden.

Guy Trangez

De bedoeling van dit 41e jaarboek was in de eerste plaats een prettig kijkboek samen te stellen, zonder een teveel aan gedetailleerde teksten. Enkel daar waar het aangewezen leek werd iets meer uitleg gegeven. In tegenstelling tot het fotoboek van 1996-1997 werd nu ook aandacht besteed aan Sint-Kruis-Winkel. Daarmee bevat dit boek meer dan waarschijnlijk de grootste verzameling fotomateriaal van Sint-Kruis-Winkel die ooit gepubliceerd werd. Hiervoor konden we, naast het archief van onze vereniging, vooral gebruik maken van de verzamelingen van Albert De Clercq, André Van Hoorebeke-Georgette Knuyt, Guy Trangez, en mijn eigen verzameling. Ook enkele sympathisanten, zoals Paul Hesters, waren bereid om enkele foto's ter beschikking te stellen.

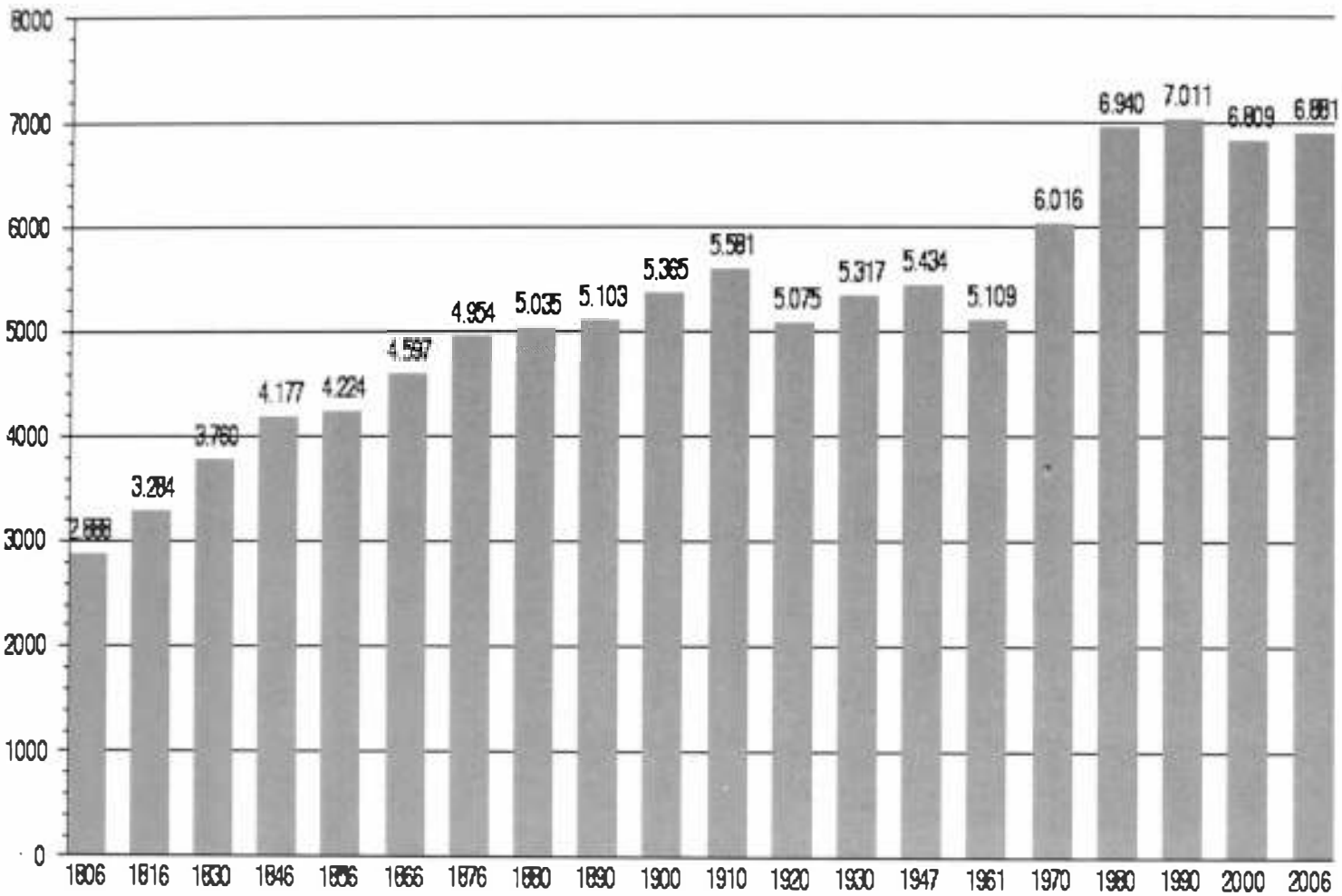
De gepubliceerde foto's tonen in hoofdzaak de dorpscentra en de bekende wijken, zodat de meer afgelegen woningen jammerlijk genoeg niet aan bod komen. Met regelmaat wordt ook een vergelijk gemaakt tussen de foto's uit de 20e eeuw en de huidige toestand. Op die wijze wordt het lokaliseren van de oude foto's een stuk makkelijker. Vooraan het deel over Sint-Kruis-Winkel zijn twee kaartjes ingevoegd. Deze tonen ons duidelijk de gevolgen van de uitbreiding van het Gentse havengebied voor Sint-Kruis-Winkel.

Het boek is ingedeeld in 19 hoofdstukken die telkens een kleinere kern van ons werkgebied omvatten. Vooraan elk hoofdstuk is een korte omschrijving gegeven over hoe de bebouwing van deze kernen tussen het midden van de 17e en het midden van de 19e eeuw is geëvolueerd.

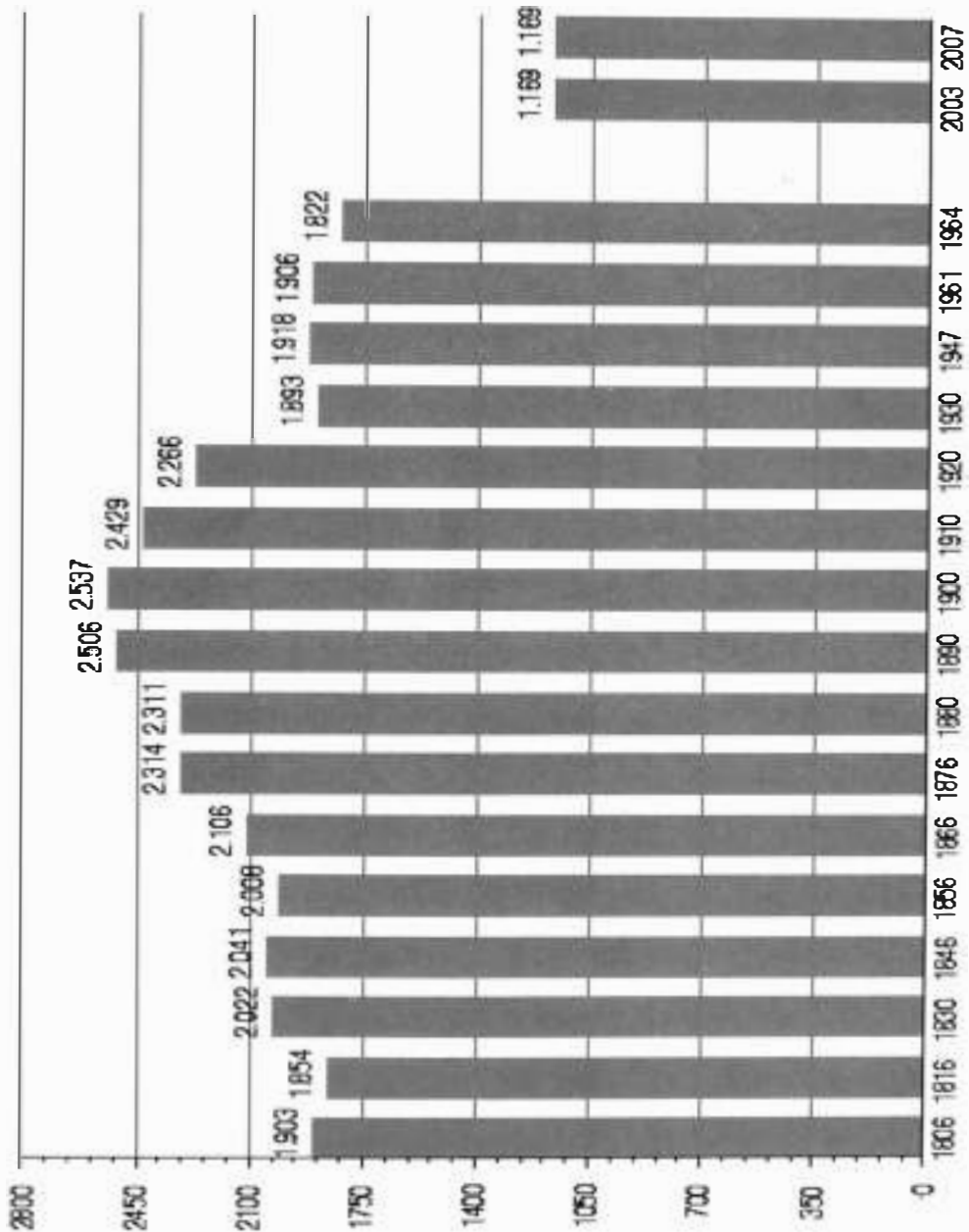
Om onze fotoverzameling verder uit te breiden durven wij vragen aan al wie nog oude foto's bezit van Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel, ons deze even te lenen zodat wij ze kunnen scannen om ze digitaal voor ons aller nageslacht te bewaren. Je hoeft enkel maar een van onze bestuursleden te contacteren en wij bezorgen jullie foto's zo vlug mogelijk terug. Je kan natuurlijk ook even langskomen in onze lokalen op de eerste zondag van de maand. De foto's worden dan ogenblikkelijk gescand en na een kop koffie of een biertje kan je ze terug meenemen naar huis.

Eddy Van Acker

Bevolkingsevolutie van Wachtebeke van 1806 tot 2006

Bevolkingsevolutie van Sint-Kruis-Winkel van 1806 tot 2007

Beide statistieken werden overgenomen van de website <http://www.actuapedia.be>. Als bronvermelding voor hun cijfers verwijzen zij naar het NIS, het Nationaal Instituut voor Statistiek. Voor Wachtebeke zijn de cijfers vanaf 1806 t.e.m. 1970 gebaseerd op de volkstellingen op 31 december; vanaf 1980 op het inwonersaantal op 1 januari. Voor Sint-Kruis-Winkel, vanaf 1806 t.e.m. 1961 volkstelling; 1964, 2003 en 2007 zijn het inwonersaantal op 31 januari. Hierbij moet worden opgemerkt dat Sint-Kruis-Winkel in 1927 door een gedeeltelijke annexatie van Gent, 284 inwoners verloor. De omvorming van $\pm 40\%$ van het oorspronkelijke grondgebied tot industriezone, verklaart de spectaculaire bevolkingsdaling na 1964.

Burgemeesters van Wachtebeke sedert 1830

1	Dominicus Jacobus Van den Berghe	1830 - 1837
2	Emmanuel Van Pottelberghe	1837 - 1848
3	Adolphus Jacobus Bosschaerts	1848 - 1853
4	Karel Van Waes	1854 - 1872
5	Petrus Van Bastelaere	1872 - 1872
6	Désiré Jozef Fermont	1872 - 1914
7	Stéphane Poullier	1915 - 1926
8	Prosper Van Pottelberghe	1927 - 1947
9	Oktaaf Scheire	1947 - 1972
10	Marie Teirlinck (a.i.)	1972 - 1973
11	Aloïs Creve	1973 - 1981
12	Jozef De Cock (a.i.)	1982 - 1982
13	Willy De Vliegheer	1983 -

Pastors van Wachtebeke sedert 1830

1	Georgius Domenicus Van Rossen	1823 – 1868
2	Benjamin Walraet	1868 – 1890
3	Bruno Dhont	1890 – 1901
4	Julius Albert Cornand	1901 – 1905
5	Emiel Van Wesemael	1905 – 1907
6	Alphonsius Josephus Vanderstée	1907 – 1927
7	Karel Camerman	1927 – 1947
8	Julien Perquy	1947 – 1966
9	Remi Van Baeveghem	1966 – 1983
10	Jozef Ryckaert	1983 – 1998
11	Johan Laureyns	1998 –

Pastors van Overslag sedert 1830

1	Joannes Baptista Verdickt	1830 – 1843
2	Eduardus Steenput	1843 – 1864
3	Carolus Ludovicus Matthys	1864 – 1873
4	Petrus Josephus Gevaert	1873 – 1892
5	Josephus Adolphus De Loose	1892 – 1901
6	Louis Raes	1901 – 1919
7	Alfons Van Haelst	1919 – 1924
8	Richard Ghislain Marie De Buyst	1924 – 1929
9	Désiré De Wolf	1929 – 1939
10	Philibert Seys	1939 – 1952
11	Eugeen Verhellen	1952 – 1963
12	Roger Jules Van de Capelle	1963 – 1967
13	Henri Wellekens	1967 – 1968
14	Alfons Strobbe	1968 – 1974
15	Jan Verlijndonck	1974 – 1980
16	Marinus den Hollander	1980 – 1991
17	Roger Spanhove	1991 – 1994
18	Jozef Ryckaert	1994 – 1998
19	Johan Laureyns	1998 –

Burgemeesters van Sint-Kruis-Winkel sedert 1830

1	Graaf Louis André Ghislain Della Faille d'Assenede	1830 – 1846
2	Albin Van Waes (a.i.)	1846 – 1848
3	Burggraaf Charles de Clercq – Wissocq de Sousberghe	1849 – 1869
4	Ivo Vermeulen	1869 – 1877
5	Camiel Mabilde	1878 – 1896
6	Jules – Jean Mechelynck	1897 – 1904
7	Polydoor Teirlinck	1905 – 1920
8	Maurice Vermeulen	1921 – 1938
9	Gustaaf Van Hecke	1939 – 1964
	Na annexatie door Gent	
10	Emile Claeys	1965 – 1970
11	Geraard Van Den Daele	1971 – 1976
12	Placide De Paepe	1977 – 1982
13	Jacques Monsaert	1983 – 1988
14	Gilbert Temmerman	1989 – 1994
15	Frank Beke	1995 – 2006
16	Daniël Termont	2007 –

Pastors van Sint-Kruis-Winkel sedert 1830

1	Ludovicus Imschoot	1821 – 1855
2	Josephus De Feyter	1855 – 1880
3	Joannes Baptiste De Scheemaecker	1880 – 1887
4	Jacobus Eugenius Haems	1887 – 1892
5	Alphonsus Van Bruyssel	1892 – 1893
6	Florentinus Van Haute	1893 – 1909
7	Franciscus Xaverius Philippart	1909 – 1923
8	Leonardus Hendrik Nyssens	1923 – 1929
9	Marcel Herpelinck	1929 – 1958
10	Marcel Notte	1958 – 1969
11	Roger Verschraeghe	1969 – 1978
12	Remi Tourné	1978 – 1987
13	Piet Cramer	1987 – 1992
14	Willy Van Nieuwenhove	1992 -

WACHTEBEKE

I

Dorpsplaats

In 1662 stonden er op de zuidzijde van de dorpsplaats, tussen de kerk en de Meersstraat, een vijftal hofsteden. Op de oostzijde van de Meersstraat stonden nog twee kleine boerderijtjes, terwijl de meest oostelijke percelen toen nog deel uitmaakten van het kasteel Spreeuwenburg van de familie Paralta. Op de noordzijde, tussen de Kerkstraat en het huidige Dr. Jules Persynplein vinden we elf hofsteden terug, waarvan er een omschreven werd als *wesende eene brauwerij* en een tweede *als wesende eene herberghe ghe-naempt "Den Gauden Leeuw"*.

In 1844 was de bebouwing uitgebreid tot acht woningen tussen de kerk en de Meersstraat en negen woningen ten oosten van de Meersstraat. Tussen de Kerkstraat en het Dr. Jules Persynplein tellen we 18 huizen.

Boven ± 1904

De dorpsplaats of *De Groote Plaats* was bij de aanvang van de 20e eeuw niets meer dan een zandvlakte met een 2 à 3 meter smal kasseiweggetje en een karrenspoor. Tijdens de droge zomermaanden werd men dikwijls door stofwolken geteisterd, terwijl het in de natte wintermaanden ploeteren was door de modder.

Onder 2008

Nu is koning auto hier heer en meester.

Boven ± 1904

Centraal in de afsluiting van het kerkhof markeren twee arduinen hekpalen de toegang voor de lijkwagens. De ingang voor de kerkgangers bevond zich net voor de hogere afsluiting. Zij dienden zich een weg te banen door het modderige spoor dat door de vele boerenkarren en het naar huis gebrachte vee werd achtergelaten.

Onder 2008

Met het verdwijnen van het kerkhof werd de afsluiting een weinig naar de kerk verschoven.

Links boven ± 1902

Sint-Catharinakerk met de oude omheining aan het kerkhof.

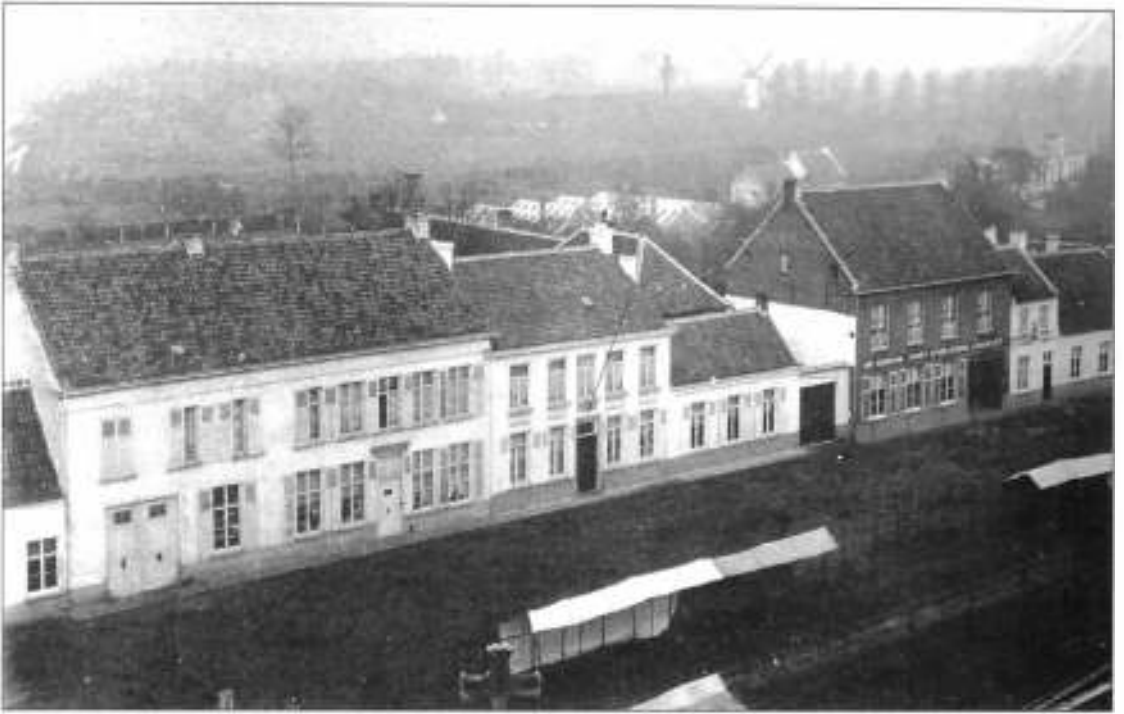
Links onder ± 1905

Panorama vanuit de kerktoren. Het eerste huis vooraan links vormde de bakkerij van Stien Hertsens; het hoge huis was het magazijn van kleermaker Ferdinand Saman en Paulina Van de Voorde, de ouders van Camiel Saman; het huisje met de dakkapel was de bakkerij van Gustaaf De Pau, opgevolgd door zijn zoon Aloïs en nadien diens zoon Gustaaf; de vierde woning huisvestte de juwelierszaak en de herberg van de familie Kamoen. Achteraan links zien we de eerste huisjes van de Kerkstraat.

Onder 2008

Foto, vanuit een iets lager standpunt.

± 1902

Uiterst links zien we nog net het raam van de herberg en afspanning “*De Bruine Poort*”. Hij paalde aan de juwelierszaak en de herberg van de familie Kamoen.

In het grote herenhuis met de toepasselijke naam “*De Witte Poort*”, was de groothandel in koloniale waren van aannemer Leo Van de Calseyde gevestigd. De handelszaak omvatte de poort en één raam. Het tweede en derde raam waren het woongedeelte. De witte deur en de twee volgende ramen vormden de woning van vleeskeurder en *castreerder* Louis Colpaert, die er samen woonde met zijn zuster.

De aanpalende woning met donkere deur was het huis van dokter Frederick Plasschaert. Ook het lage gebouw, inclusief het poortje, behoorde toe aan Frederick Plasschaert. Naast dokter was hij immers ook zakenman. De familie Plasschaert bezat in de Kerkstraat drie werkplaatsen, één waar het haarverfmiddel LONDON werd vervaardigd, een lettergieterij en een fabriekje voor *constateurs*. In het kleine gebouw waren de kantoren ondergebracht.

De donkere woning was de afspanning en logement “*De Groene Poort*”, met als oudst bekende uitbaters Marie en Eugenie Van de Calseyde. Zij werden opgevolgd door August Plasschaert.

Ook het aanpalende gebouw, inclusief het lagere gedeelte, was een herberg met het uithangbord “*Estaminet Den Gouden Leeuw, bij I. Ackerman*”. Een andere uitbater uit die tijd was Franciscus Beirnaert. Deze laatste vervaardigde hier ook *safarkens*.

Boven ± 1902

Links zien we opnieuw de afspanning “*De Groene Poort*” (nu “*Rozenhof*”) en het estaminet “*Den Gouden Leeuw*” (nu *Dexia*). Centraal zien we nog een herberg, de afspanning “*Het Bronzen Paard bij de Wed. Jan Colpaert*”. Zij omvatte de poort, de deur en vier ramen waarvan twee met rolluiken. De volgende uitbater was veehandelaar S. Van Hecke. Zijn echtgenote had hier ook een textielwinkel (nu *Dr. Demuyne*).

Onder 2008

Boven 1905

Links zien we opnieuw de afspanning “*Het Bronzen Paard*” annex textielwinkel (nu Dr. Demuyneck). Het witte huis was de woning van rentenierster Stefanie De Bruyne (nu “Towerbridge”).

In het huis met verdieping woonde de familie Verplancke (nu Dorp nr. 88) De woning met dakkapel, uiterst rechts, was de slagerij en bloemenzaak van Bruno De Pauw. Later zetten zijn zoon Aimé en kleinzoon Jozef enkel de bloemenzaak verder.

Onder 2008

± 1904

Links zien we nog de woning van Bruno De Pauw.

Centraal staat het witte burgerhuis van Pieter De Caluwé (*Piet Spek*). Deze woning werd later gesplitst en tot handelszaken omgevormd (nu schoenmakerij Dirk en kinderkledingzaak Babelutte).

In het smalle huisje woonde eertijds gemeenteontvanger Jules Van Assche (later "In den Boorling").

Rechts zien we nog twee ramen en de deur van het burgerhuis van dokter De Coninck.

De bomenrij die bij aanvang van de 20e eeuw het dorpsplein nog versierde werd in 1911 of 1912 gekapt.

± 1925

Links zien we het herenhuis van dokter De Coninck. Nadien woonde hier Achille Van de Calseyde als handelaar in koloniale waren, (tot dit jaar Gerrit de Jonge).

Rechts de beenhouwerij Benoni Coppens. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Albert Coppens. De poort en het eerste raam links vormen nu de gevel van café "Rembrandt". De rest van de woning werd in 2007 gesloopt voor de bouw van een appartementenblok.

2007

De beenhouwerij Coppens werd gesplitst in een woonhuis en het café "Rembrandt". In de loop van 2007 werd het woonhuis gesloopt en verscheen hier een appartementsgebouw.

1917

Het oostelijk gedeelte van het dorpsplein. Links zien we het huis van Pieter De Caluwé, het smalle huisje van gemeenteontvanger Jules Van Assche, het herenhuis van dokter De Coninck en de beenhouwerij van Benoni Coppens. Het aanpalende lage huis was een handel in huishoudartikelen van de familie Coppens. Achter het paard zien we de inrijpoort naar het kasteeltje van de heer Rogghé en de huizenrij De Schuur. Centraal, op de splitsing van de Smishoek en de Godshuisstraat, staan de witte woning en werkhuizen van aannemer Van de Calseyde (nu bakkerij Leon).

1917

Deze huizenrij stond net voor de Godshuisstraat.

De eerste hoge woning links is het huidige Chinees afhaalrestaurant.

Het tweede huis werd in de tweede helft van de 20e eeuw het N.S.B. lokaal uitgebaat door Alfons Van Petegem en Yvonne Van Waesberghe. Nu is het café “De Breugel”.

In het derde huisje woonde de laatste molenmaker van Wachtebeke, Maurice Rombout.

In het vierde huisje woonde eertijds Louis Tacq. Zijn zoon Jules Tacq hield er later de herberg “De Billard”.

De twee volgende woningen behoorden tot de eigendom van de brouwersfamilie Van Pottelberghe.

± 1904

De huizenrij tussen de Godshuisstraat en de Meersstraat richting kerk. Het eerste huis links met de vrouw aan de deur, waar ook Maurice Rombout nog heeft gewoond, werd later verbouwd tot een woning waarvan de gevel versierd is met gleissteentjes. Het tweede huisje was het huis van de familie Tacq, het derde, vierde en vijfde behoorden aan de familie Van Pottelberghe.

2007

Herkenningspunt is de verbouwde woning van de familie Van Pottelberghe, waarbij de garage het derde huisje op de foto uit 1904 is. Doordat het standpunt van deze foto iets centraler van de weg is zien we ook het gemeentehuis en de kerktoren.

Boven 1905

Deze foto werd genomen als herinnering aan de nationale feesten in 1905, met dezelfde huizenrij tussen de Meersstraat en de Godshuisstraat.

De eerste woning rechts werd al voor 1914 gesloopt voor de verbreding van de Meersstraat. Het tweede huisje was de kruidenierswinkel van de gezusters Octavie en Marie Van de Calseyde. De daaropvolgende 3 woningen behoorden aan de familie Van Pottelberghe.

Rechts ± 1930

Hier is de eerste woning al gesloopt en de Meersstraat verbreed.

Boven 2007

De contouren van de vroegere huizen zijn nog duidelijk te herkennen in het verbouwde huis van de familie Van Pottelberghe. Voor de twee woningen op de hoek bestonden er lange tijd plannen om hier een nieuwbouw voor de Christelijke Mutualiteiten op te richten. Uiteindelijk verscheen hier de nieuwe taverne “La Luna”.

Rechts ± 1920

Op de westelijke hoek met de Meersstraat, palend aan de poort van het gemeentehuis, stonden twee kleine huisjes. Het eerste, op de hoek, was de bakkerij Van Doorselaere. Dit werd nadien de bakkerij Saman en het ouderlijk huis van de Wachtebeekse componist Camiel Saman. Het tweede huisje werd nadien nog gebruikt als lokaal voor de CM en is nu omgevormd tot frituur.

Boven 1905

75e verjaardag van de Belgische onafhankelijkheid. Alle notabelen zijn hier verenigd voor het gemeentehuis, terwijl de muziekmaatschappij er lustig op los blaast. Bovenaan uiterst links zien we nog een glimp van de bakkerij Van Doorselaere.

Links 1914-1918

Een decennium later was er helemaal geen feeststemming; het gemeentehuis was omgevormd tot 'Ortskommandantur'.

Boven: het gemeentehuis 1914 - 1918

Aan het balkon wappert de vlag van het Duitse Keizerrijk.

In 1870 schonk Clementina Van de Calseyde, bij testament, haar huis aan de kerkfabriek, met de bedoeling hier de pastorie in onder te brengen. Maar na haar overlijden, in 1873, was de nieuwe pastorie sinds 1872 in opbouw. Voor de som van 2.500 fr. kwam dit gebouw in handen van het gemeentebestuur, dat hier zijn gemeentehuis in onderbracht.

Rechts ± 1965

Het verkommerde geboortehuis van Camiel Saman.

Links ± 1910
Centraal zien we de toegang tot de Meersstraat en de twee kleine huisjes naast de inrijpoort van het gemeentehuis.

Onder ± 1960

Het geboortehuis van Camiel Saman staat ook hier al te verkommeren. Later werd het gesloopt.

Het tweede huisje werd verbouwd. Het herbergde een tijdje de CM en is nu verbouwd tot frituur.

Rechts ± 1910

Het huis naast het gemeentehuis werd voor 1900 bewoond door notaris Van Waesberghe. De aanpalende woning was het oud gemeentehuis. Later werd het een tweewoonst. Het linkergedeelte, met 3 ramen en een deur, was een tijd de woning van koster Aloïs Coppens; rechts, met een deur en 2 ramen, woonde veldwachter Gentiel Verkinderen. In de jaren 1930 was hier een huishoudschool in ondergebracht; later de meubelzaak en matrassenfabriek van René Vervaet.

Rechts ± 1960

In de centrale gevel zien we nog de verwijzing naar de matrassenfabriek van René Vervaet. Deze werd deels omgevormd tot een kruidenierswinkel. Het rechterdeel werd het kinderdagverblijf van Zuster Erna. De woning palend aan het gemeentehuis was ooit de eerste dokterswoning van Dr. Demuynck in Wachtebeke en huisvestte ook een tijd het Gemeentekrediet. Later werd ze door de gemeente opgekocht.

2008

We zien nog een glimp van de restauratiewerken aan het gemeentehuis, waarbij de voormalige woning van notaris Van Waesberghe werd opgenomen. De kruidenierswinkel werd verbouwd tot de bakkerij “Veerle en Bart” en het kinderdagverblijf van zuster Erna is nu Pitta “ ’t Zeepaardje”.

Boven ± 1905

Links het gemeentehuis en de voormalige woning van notaris Van Waesberghe, dan de tweewoonst of de latere huishoudschool. Het vierde huis in het midden werd tot rond 1903 bewoond door notaris Desclain. Vanaf 1904 woonde hier Edmond Van Damme, medebeheerder van de brouwerij Van Damme-Despierre. Later werd hij notaris.

De smalle woning die hieraan paalt werd lange tijd bewoond door de familie De Caluwé. Dit huis was nadien lange tijd onbewoond, tot zich hier de Drukkerij Geers-Meskens vestigde.

Het laatste huis is de woning van Prudence Stevens, waar zij een winkel in wol en kruidenierswaren hield. Rond 1905 werd dit huis verdeeld en woonde hier ook hoofdonderwijzeres Alice Piro. Later werd het de woning van koster Aloïs Coppens. Dit gebouw werd na 1955 door brand verwoest.

Het huis voorbij de kerk was de woning van toenmalig burgemeester Désiré Jozef Fermont.

Rechts 1910

De woning van koster Aloïs Coppens.

Boven ± 1918

Zicht vanuit de kerktoren met achteraan links het kasteeltje op het huidige Dr. Jules Persynplein. Rechts vooraan zien we de uitbouw van de voormalige huishoudschool.

Onder 2008

Het dak van het gemeentehuis is een duidelijk herkenningspunt. Achteraan links zien we de nieuwe appartementsgebouwen op het Dr. Jules Persynplein.

II

De Kerkstraat

In **1662** werd de Kerkstraat omschreven als de *kerckweg*. Het was niets meer dan een smalle onbebouwde voetwegel die een verbinding vormde tussen de Walderdonk en de kerk.

In **1844** stonden er aan de kant van het dorp 6 woningen en aan de kant van de Vierschaar 10. Het noordelijke deel richting Walderdonk was op een klein schuurtje na, nog onbebouwd.

Boven ± 1905

Panorama vanuit de kerktoren. Het eerste huisje links wordt nu bewoond door René Baers. Het tweede huis behoorde aan de familie Bracke. Het derde was de Muziekzaal of de Katholieke Kring, maar in de volksmond beter bekend als 'Bracke's zaaltje'. Het huis met de deur aan zijkant was het geboortehuis van de Wachtebeekse kunstschilder Jozef De Caluwé (°1900 - † 1980).

Onder 2008

De kleine huisjes hebben plaats gemaakt voor een aaneenschakeling van modernere woningen.

Links ± 1940

Deze foto werd genomen vanuit de woning van de voormalige burgemeester Désiré Jozef Fermont.

Vooraan links zien we het voortuintje van de Vierschaar.

Links ± 1950

De woning van kunstschilder Jozef De Caluwé. Het uithangbord op de zijgevel vermeldt:

Glas – Behang – Schilderwerk

Jos. De Caluwé

Sierkunst bijzonderlijk

Hout - Marmer

Boven

Foto van een schilderij van Jozef De Caluwé. De oude Kerkstraat onder een sneeuwtapijt. Het standpunt voor dit schilderij lag ongeveer aan de woning van de kunstschilder. Dit huizenrijtje paalde aan de rand van de Kerkstraat. Het eerste huisje links was eertijds de snoepwinkel van Henri en Clemence Pieters.

Onder 2007

Boven ± 1920

Links de woning van de familie Bracke met de muziekzaal en het huis van Jozef De Caluwé. Rechts zien we de meubelzaak van R. Vervaeet-Van Assel. In 1914 behoorde deze winkel nog aan de familie Van Quaquebeke.

Onder 2007

De meubelzaak werd gesloopt en vervangen door een hoogbouw.

Boven ± 1909

Links zien we de gezusters Thienpondt voor hun “Bazar” en de hoge zijgevel van de dokterswoning. Centraal achter de snoepwinkel van Henri en Clemence Pieters, het herenhuis van burgemeester Fermont en een glimp van de Vierschaar.

Onder 2007

Boven 1918

Woning van Louis Colpaert en Maria Evelina Bollaert. Tijdens de Eerste Wereldoorlog was dit het kwartier van de Duitse officier Richard Schröder. Hij werd in 1918 omgebracht door de Wachtebeekse spion Raymond Geldof.

Onder 2008

Na jaren van leegstand werd het verkommerde gebouw gesloopt en verscheen ook hier een reeks appartementen.

Boven 2006

Algemeen zicht op de Kerkstraat en haar nieuwe wegdek.

Rechts boven ± 1940

De Kerkstraat richting Rechtstro.

Rechts onder 2006

Zowel de huizen rechts als links zijn nog duidelijk te herkennen.

2006

Algemeen zicht op de Kerkstraat richting Rechtstro.

2006

De schrijnwerkerij van de familie Van de Capelle.

Deze schrijnwerkerij werd enkele generaties lang uitgebaat door de familie Van de Capelle. Eerst was er Prudent Van de Capelle, later opgevolgd door zijn zoon Albert Van de Capelle. Hij liet op zijn beurt het familiebedrijf aan zijn zoon Raphaël Van de Capelle. Nu is deze zaak in handen van Christiaan Van De Sompel en zijn echtgenote Hilde Aper.

III

Het Dr. Jules Persynplein

Het huidige Dr. Jules Persynplein maakte in **1662** integraal deel uit van het domein van de familie De Stoppeleere. Het werd toen omschreven als *casteel van Maelstede met wallen ende een viercant bogaerdeken*. Het meest westelijke deel omvatte een *bogaert ofte neerhof*. Het perceel aan de straatzijde was toen met bomen beplant.

In **1844** stond er naast de centrale hofstede ook een woning aan de straatzijde en achteraan, ten westen van het kasteeltje.

Boven ± 1900

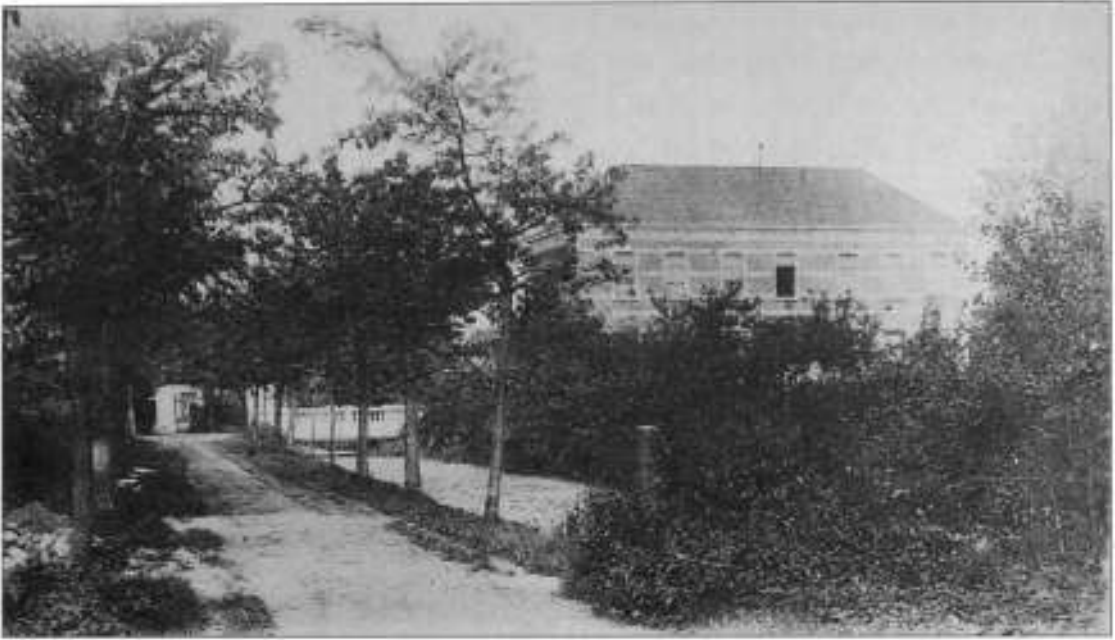
Foto genomen vanuit de kerktoren. Achteraan rechts zien we de oude hoeve die op het einde van de 19e eeuw op het huidige Dr. Jules Persynplein stond. In deze hoeve werd op 20 april 1878 Jules Persyn geboren. In 1895 werd Karel Rogghé de nieuwe eigenaar.

Achteraan links zien we de serres van bloemisterij De Pauw.

Onder 2008

Waar de serres stonden zien we nu nog net het spitse dak van het CCW.

Boven, na 1904

In 1904 verbouwde Karel Rogghé, een Gentse papierhandelaar, de oude hoeve om tot dit kasteeltje. Links zien we de toegangsweg naar het kasteel en naar de aanpalende bloemisterij.

Onder 2008

De oude toegangsweg naar het kasteeltje leidt ons nu naar het CCW en de jongensschool.

Aan de straatzijde van het Dr. Jules Persynplein stond tot in het midden van de 20e eeuw een huizenrij, die in de volksmond “De Schuure” werd genoemd. Op onderstaande foto (1940-1950) zien we centraal, ter hoogte van de elektriciteitspaal, de inrijpoort naar het kasteeltje. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de aanpalende woning gebruikt door “Winterhulp”. Nadien huisde hier ook nog de K.S.A. De huisjes rechts hadden via een poort een gemeenschappelijke ingang. Oud-bewoners van deze huisjes zijn o.a.: Vien Stevelinck, Wies Haeck en Achiel Lammens. Links zijn de eigendommen van de familie Coppens nog duidelijk te herkennen.

Op de volgende bladzijde zie je hoe de toestand
de afgelopen jaren evolueerde.

Rechts boven 2007

Rechts onder 2008

Boven ± 1950

Deze foto van "De Schuure" werd genomen richting Smishoek. Links zien we nog duidelijk het hek met oprit naar het kasteeltje."De Schuure" werd in 1955 gesloopt.

Onder 2007

Naast de vroegere oprit naar het kasteeltje staat al enkele decennia een frituur.

Boven 1957-1958

Na de sloop van “De Schuure” werd hier een basketpleintje aangelegd.

Onder

In 1955 werd het kasteeltje door de gemeente Wachtebeke aangekocht en werd dit gebouw nadien nog gebruikt door het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn. Hoewel Wachtebeke ooit grootse plannen had met deze site, werd ook het kasteeltje midden de jaren 70 van de vorige eeuw gewoonweg gesloopt.

IV

Den Dries

Smishoek, Lindestraat, Godshuisstraat

In **1662** behoorden de percelen tussen het Rechtstro en de Smishoek bij het kasteel "de Maelstede" van de familie De Stoppeleere. Zij werden omschreven als "De Ommeloop" en waren onbebouwd. De huidige Smishoek, Lindestraat en Godshuisstraat vormden net zoals nu een driehoekig perceel. Het werd aangeduid als "Den Dries" en er werd geen bebouwing genoteerd. Op de noordzijde van de Lindestraat werden twee hofsteden vermeld. De percelen ten zuiden van de Godshuisstraat behoorden bij het kasteel Spreeuwenburg van de familie De Paralta. Naast het kasteel omvatte het ook *een boomgaert, een lochtinck en een dreve*. Het kasteel zelf was omwald en stond via een schipgracht rechtstreeks in verbinding met de Moervaart.

In **1844** stonden er op de westzijde van de Smishoek zeven huizen en op de oostzijde zes. Op de noordzijde van de Lindestraat tellen we vier woningen terwijl er aan de overzijde nog maar één stond. Op de westzijde van de Godshuisstraat stonden er vijf terwijl aan de overzijde enkel het huis en het kapelletje stonden waaruit later het rusthuis zou ontstaan.

Boven ± 1905

De Smishoek richting Stationsstraat. Links zien we nog enkele huisjes van “De Schuure”. Rechts staan de werkhuisen van aannemer Van De Calseyde. In de het hoge huis, centraal achteraan, vestigde zich later goudsmid en horlogemaker Jules Houdaer.

Onder ± 1925

Handelszaak van Jules Houdaer, goudsmid en horlogemaker. Dit pand was in het laatste kwart van vorige eeuw de juwelierszaak CODI.

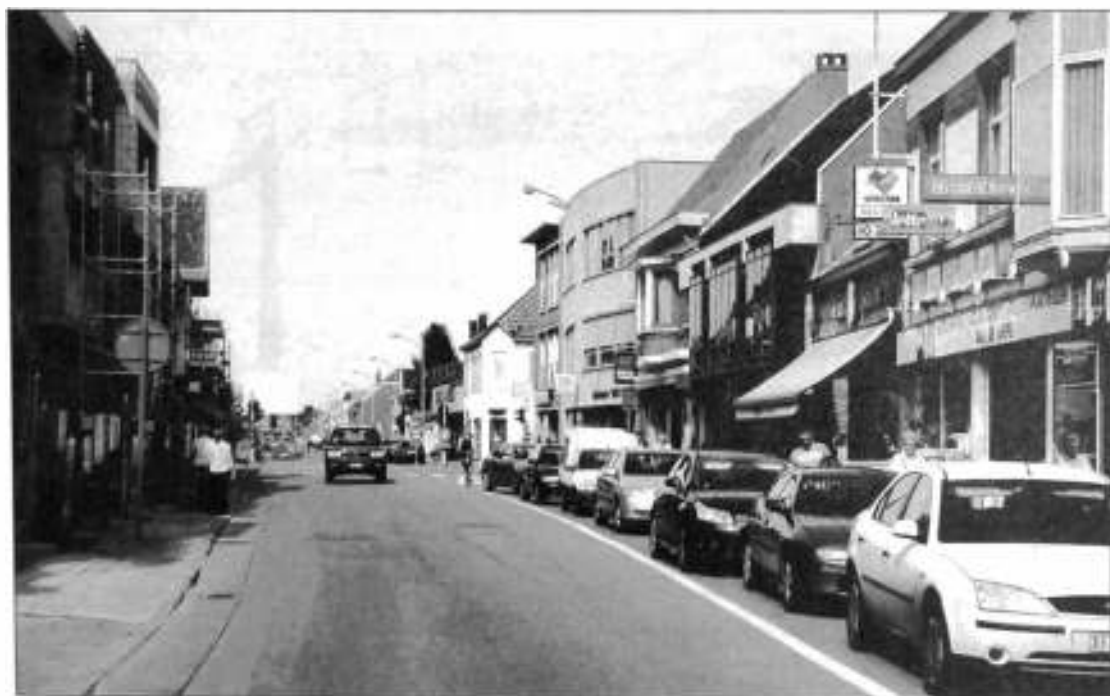

Boven ± 1916

Het hoge huis rechts is de latere woning van Jules Houdaer. De afsluiting links begrenst de bloemisterij Leroux met daaraan palend de woning van August Hillaert.

Onder 2008

De bloemisterij Leroux maakte plaats voor o.a. een cinemazaal en later een warenhuis. Nu worden hier moderne flatgebouwen opgetrokken.

Boven 1914-1918

Hoek Smishoek – Lindestraat. De vermelding “Ortskommandantur” geeft aan dat deze foto tijdens de Eerste Wereldoorlog werd genomen. De woning uiterst rechts is opnieuw de latere woning van Jules Houdaer. Centraal bevindt zich de estaminet van L. Leroux, tevens een “Magazijn van elle-goederen”. Op de hoek met de Lindestraat zien we de afspanning “*In Selzaete bij O. De Pauw – De La Ruelle Slachter*”.

Onder 2008

De lage huizen maakten in de loop van de 20e eeuw plaats voor hoogbouw met drie bouwlagen.

Boven ± 1905

We zitten hier op het terras van de afspanning “*In Selzaete*” op de hoek met de Lindestraat. De woning achteraan is van postbode-kleermaker Désiré De Wilde. Die woning zou enkele jaren later verbouwd worden tot het handelspand Vervaeet-Ducarmon.

Onder ± 1905

De Lindestraat gezien vanuit het Rechtstro. Het eerste huis links is de beenhouwerij en herberg “*Den Ossekop*” bij E. De Moor; aan de overzijde de woning van Désiré De Wilde; rechts achter de afspanning “*In Selzaete*”, en vooraan rechts zien we de gevel van de herberg “*Het Boldershof*”, annex schoenwinkel van de familie Hillaert.

Boven ± 1905

De Lindestraat, zicht naar Rechtstro, met links vooraan de afspanning "*In Selzaete*", links achter "*Het Boldershof*", rechts achter herberg en beenhouwerij "*Den Ossekop*" van E(duardus?) De Moor, en rechts vooraan, op de hoek met de Stationsstraat, het huis van Désiré De Wilde.

Onder ± 1920 Smishoek zicht naar Stationsstraat.

Rechts vooraan zien we dat de afspanning "*In Selzaete*" omgevormd werd tot de beenhouwerij C. Marquenie-De Letter en het estaminet van L. Leroux nu enkel een magazijn in ellegoederen herbergt onder de naam L. Leroux-De Wilde.

Links is de herberg "*Het Boldershof*" omgevormd tot de wijn- en likeurhandel van E. Genbrugge-Hillaert. Rechts achter is het huis van Desiré De Wilde gesloopt en staat hier nu de "*IJzerhandel in 't groot en klein, 'In den sleutel*" van Louis Vervaet-Rosalie Ducarmon.

Boven ± 1945

Cinema “*Rubens-Monty*”, voorheen Cinema “*Rubens*”, eigendom van de familie Van Pottelberghe, met rechts het ‘*Café Aurora*’ van René Fierens. Het viertal centraal zijn meer dan waarschijnlijk: Hubert De Maesschalck, René Fierens en Marie Kapp, en hun zoon André Fierens. Hier was in het begin van de 20e eeuw de bloemisterij Leroux.

Links 2006

In de loop van de jaren vijftig (of zestig) van de vorige eeuw werden de cinemazaal en het “*Café Aurora*” verbouwd tot het grootwarenhuis Sarma, nadien Nopri van Walter Peleman en Lutgarde Van Pottelberghe. Na enkele jaren leegstand werd het pand in 2007 gesloopt en verscheen hier in de loop van 2008 een appartementencomplex.

Boven ± 1902

Het “Godshuis De Mey”, in de volksmond “*t Gesticht*”, opgetrokken in 1863 naar de plannen van architect Edmond De Perre-Montigny.

Rechts ± 1910

De Godshuisstraat richting dorp. Links zien we de omheining van het “Godshuis De Mey”.

Rechts ± 1905

Godshuisstraat richting
Molenhoek.

Rechts, verscholen achter
een bomenrij, staat het
“Godshuis De Mey”.

Achteraan links zien we
de eerste huizen van de
Molenhoek.

Onder vóór 1962

Godshuisstraat richting Moerbeke met de woning van “*Peet den drukker*”.
Het huisje werd in 1962 gesloopt.

V
Van Overlede naar Zaffelare
Meersstraat, Puyenbrug

In de Meersstraat, tussen het dorpsplein en de Moervaart, stond in **1662** nog geen enkel gebouw. Aan de overzijde van de Moervaart vinden we wel het Overledegoed terug als een *behuysde ende bewalde hofstede metten lochtinck*. De percelen ten oosten van de Meersstraat worden omschreven als *Het Fort "De Miserie" met de conterscherpen en wallen*.

In **1844** stonden er tussen het dorp en de Moervaart een drietal gebouwen aan de westzijde en vier aan de oostzijde. Net ten noorden van de Overledebrug vinden we twee huizen en een schuur terug, terwijl op de zuidzijde naast het Overledegoed aan de overzijde, waar ooit het Fort Miserie was gevestigd, twee woningen met een elk een schuur stonden.

Boven ± 1904

Woning van Leo Ducarmon-De Decker in de Meersstraat. Leo baatte naast zijn boerderij ook een herberg uit en was ook hooihandelaar. Dit was het ouderlijk huis van Rosalie Ducarmon, echtgenote van Louis Vervaeet. Zij waren de oprichters van de zaak Vervaeet-Ducarmon en de grootouders van Marie-José (Mimi) Staelens.

Onder 2008

Op deze plek werd in het midden van de 20e eeuw de villa opgetrokken van Ludovicus René Vervaeet en Germana Van Assel. Nu woont hier de familie Goossens.

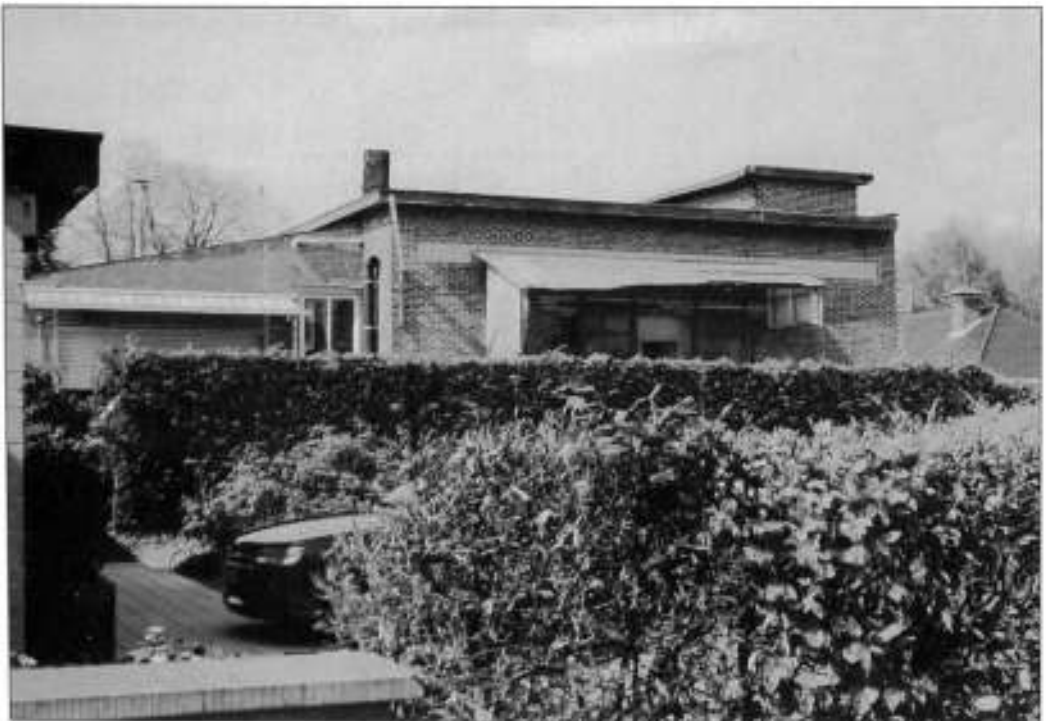

Boven ± 1935

Achterzijde van de brouwerij van Gustaaf Brandes-Weewauters, nadien overgenomen door zijn zoon Armand en zijn echtgenote Marcella Blondeel.

Onder 2008

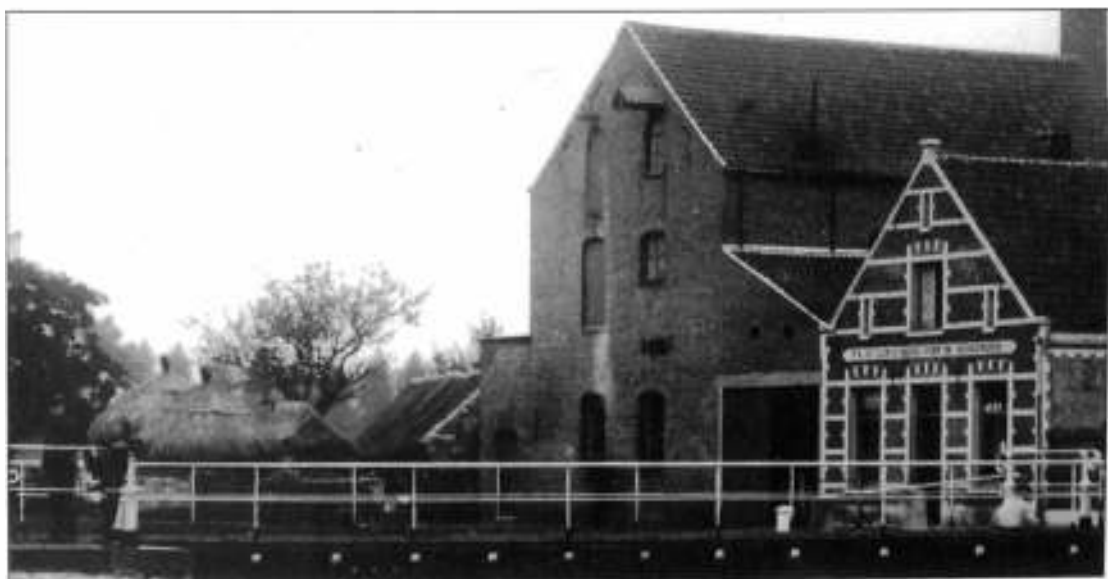
In de brouwerij is nu de wasserij van Omer Herman en Lea Van Assel ondergebracht. De schoorsteen is nog het enige herkenningspunt.

Boven en onder ± 1900

Overledebrug, met centraal de voormalige olieslagerij van de familie Van Pottelberghe. Het hoge huis werd toen nog bewoond door Delphine Van Pottelberghe, maar op de gevel van het middelste huis wordt al de nieuwe uitbater weergegeven: “*Th. De Clercq olieslager en herbergier*”. Het huis uiterst rechts werd bewoond door Eduard Verplancke en Leonie Colpaert. Zij hielden er een herberg, boerderij, bloemisterij en een handel in bakstenen. De hooioppers op de foto onderaan links hoorden bij de boerderij en herberg van Pier Fermont. Hij en zijn nazaten waren decennia lang de bruggendraaiers.

Boven 2008

Dit is een van de weinige hoekjes die de afgelopen eeuw niet zo veel zijn veranderd.

Rechts 1917

Deze foto werd tijdens de Eerste Wereldoorlog genomen door een Duitse soldaat die in Wachtebeke was ingekwartierd.

Het herenhuis aan de Overledebrug werd toen bewoond door hooihandelaar August Willems.

Boven ± 1902

Overledebrug richting dorp met herberg "*Het Brughuis*". Het schuurtje rechts werd in 1903 door een brand verwoest. Nadien werd hier een groot stapelhuis opgetrokken.

Onder 2008

"*Het Brughuis*" verdween enkele jaren geleden. Ook hier werd een nieuwbouw opgetrokken. De elektriciteitspalen met hun loshangende kabels geven de omgeving van de Overledebrug maar een rommelig uitzicht.

Boven ± 1905

Overledebrug richting dorp. Dit was de woning van toenmalig schepen Adolf Van Hecke. Hij was handelaar in kolen en bouwmaterialen en had hier ook een bloemisterij.

Onder 2007

Het uitzicht honderd jaar later.

Boven ± 1903

De Moervaart en de omgeving van Overlede hadden voor Wachtebeke nog tot het midden van de 20e eeuw hun economisch belang. Hierbij denken we niet alleen aan de zandtransporten en de beerschippers, maar ook aan de aanvoer van o.a. bouwmaterialen.

Onder 2007

Nu wordt de Moervaart nog enkel gebruikt voor de pleziervaart.

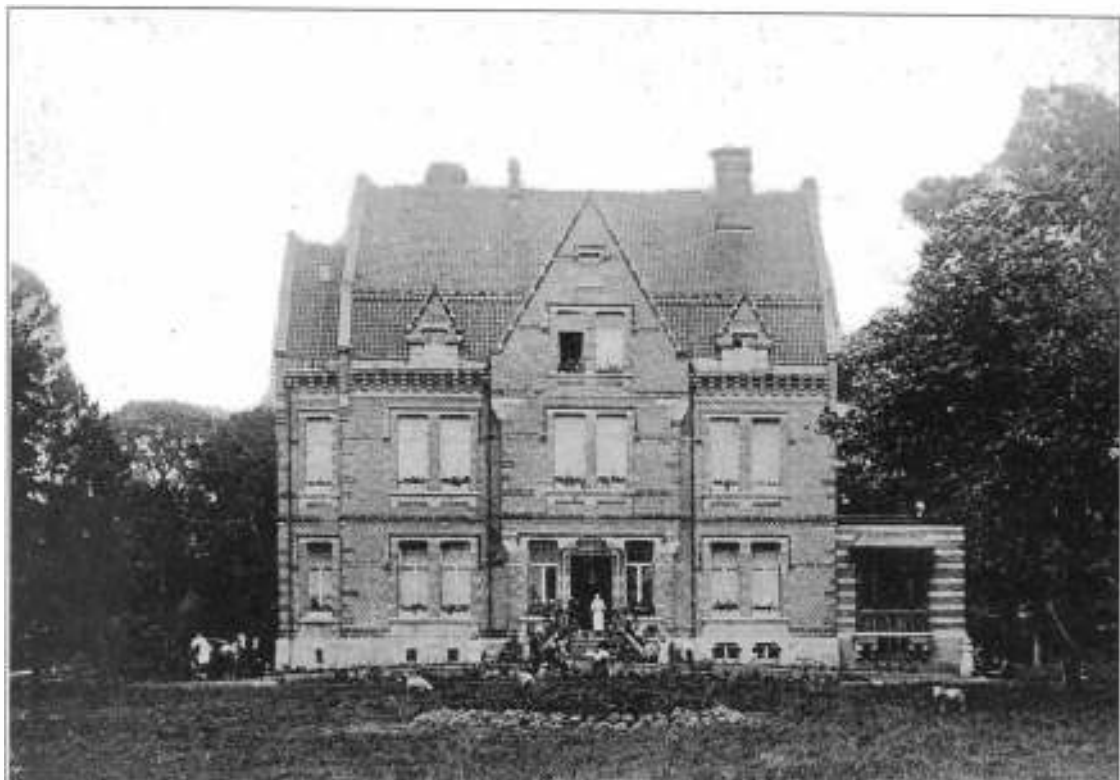

Het Overledegoed gaat terug tot 1201 en is één van de eerste bewoonde plaatsen van Wachtebeke. Het behoorde aan de St.-Pietersabdij maar werd vanaf de 14e eeuw verpacht als "de Oude en de Nieuwe meers". In 1660 werd voor het eerst de naam "*Het Goed over de Lede*" vermeld. In 1798 werd het goed geveild en kwam in handen van een Gentenaar en werd verder verpacht. In 1939 werd Henri Herman de nieuwe pachter en in 1973 kocht deze familie het goed aan.

Links 2008

De oude hoeve werd gesloopt en vervangen door een nieuwbouw (niet op de foto). Alleen de boom links en de locatie van de nieuwe schuur situeren de oude hoeve.

Bovenstaande foto dateert van rond **1903**. Hij toont ons het kasteeltje dat hier in 1881 werd gebouwd door de toenmalige burgemeester van Mendonk, Eugène Van Overloop. Rond 1900 werden de Franse families Breuvarc en Tiberghien de nieuwe eigenaars. Zij gebruikten de gronden rondom het kasteel enkel als jachtgebied. Tijdens de Eerste Wereldoorlog werden hier Duitse officieren gehuisvest, en in de jaren dertig van de vorige eeuw werd het bewoond door de industrieel Marcel Van Tittelboom en zijn echtgenote Nelly Smets.

In 1965 werd het kasteel, inclusief de aanpalende gronden, aan de provincie verkocht. Deze omgeving behoorde tot 1965 tot de gemeente Mendonk, maar werd met de uitbreiding van de Gentse kanaalzone bij Wachtebeke gevoegd.

Op 12 juli 1969 werd het Provinciaal Domein Puyenbroeck officieel geopend.

Boven ± 1910

Het kasteelpark met vijver.

Onder 2008

Na bijna honderd jaar is alles nog heel goed herkenbaar.

± 1965

Dit landhuis met duiventoren bevond zich achter het kasteeltje. Het werd in 1810 opgetrokken door Philippe Jacques Van Overloop. Hij was de grootoom van Eugène Van Overloop en werd in 1808, onder het Franse regime, burgemeester van Mendonk. In het begin van de 20e eeuw werd dit landhuis bewoond door de toenmalige Mendonkse burgervader Theodore Van Hyfte. Uiteindelijk werd het bij de oprichting van het Provinciaal Domein Puyenbroeck gesloopt.

VI

De weg naar Moerbeke *Molenhoek, Kalve, Peene*

In **1662** stonden er op de noordzijde van de Molenhoek, net voorbij de Lindestraat, nog maar twee hofsteden; op de zuidzijde stond enkel een korenwindmolen. Kalve daarentegen was met 28 hofsteden aan de heerweg en 18 hofsteden aan de tragels langsheen het Axelsvaardeken al uitgegroeid tot een volkrijk gehucht. Ter hoogte van Peene stonden er op de noordzijde een 8-tal hofsteden en op de zuidzijde 13.

In **1844** was de bewoning op de noordzijde van de Molenhoek uitgebreid tot ongeveer 21 huizen en een windmolen, waarbij drie huisjes waren opgetrokken. Op de zuidzijde tellen we nu ongeveer 17 woningen. Tussen de Molenhoek en Kalve waren nog een groot aantal percelen onbebouwd. Kalve telde op de noordzijde tot aan de Puttestraat ruwweg 16 woningen en 13 op de zuidzijde. Langsheen de voormalige tragels van het Axelsvaardeken stonden 7 woningen ten noorden van Kalve en 13 ten zuiden. De bewoning te Peene was herleid tot een 8-tal huizen op de noordzijde en een 6-tal op de zuidzijde. In de Puttestraat werden toen een 7-tal woningen genoteerd.

Boven ± 1945

De oudste foto die we teruggevonden hebben van de eerste meters van de Molenhoek dateert van rond 1945. Aan de woning links herkennen we Albert Blendeman. Dit huis wordt nu bewoond door onze penningmeester Jacques De Smet en Jacqueline Van Pamel.

Rechts zien we de bakkerij van Achille Coone en Maria Verswalm, nu het benzinstation van Roger Snauwaert en Monique Verheye.

De school van de Molenhoek

In het kader van de nationale schoolstrijd van 1879-1884 werd in de Molenhoek een gemeentelijke jongensschool opgericht. Deze school werd in 1886 overgebracht naar de heropgerichte jongensschool in het Rechtstro. Aanvankelijk werd het gebouw in de Molenhoek als woningen verhuurd, maar in 1896 verhuisde de katholieke meisjesschool van het klooster naar de Molenhoek. Wegens een tekort aan leerlingen werd deze school in 1966 afgeschaft. Eén jaar later werd het leegstaande gebouw de thuishaven van het in 1967 opgerichte Jeugdhuis OKEE. Dit jeugdhuis werd na enkele turbulente jaren in de jaren 1980 omgedoopt tot Jeugdhuis 't Kasseiken.

Boven ± 1952

De meisjesschool na verbouwingen.

Onder 2008

In 1967 werd hier het jeugdhuis OKEE opgericht, in de jaren 1980 herdoopt tot 't Kasseiken.

Boven ± 1903

De meisjesschool aan de Molenhoek.

Onder ± 1940

Deze foto werd genomen ter hoogte van het Molenstraatje, richting centrum. De eerste woning links is de kruidenierszaak van het echtpaar Van den Broecke-De Smet. De tweede woning werd bewoond door Gustaaf Velleman en Maria Baers.

Het eerste huis rechts was de herberg van Leo L'Ecluse.

Boven ± 1903

Kalve ter hoogte van het Axelsvaardeken, richting Moerbeke. In het eerste huisje links woonde klompenmaker Theophiel Lippens. Het vierde huis was de herberg De Letter, op de hoek met het Axelsvaardeken. Centraal staat de fiere smid die zijn smidse had in de tweede woning rechts. Daar zien we nog de "*travoalde*" voor het beslaan van de paarden.

Onder 2007

Het duidelijkste herkenningspunt is de eerste woning rechts.

Boven ± 1920

Kalve ter hoogte van het Axelsvaardeken, richting Wachtebeke. Rechts, net voorbij de woning met witte gevel, zien we het Axelsvaardeken. Voorbij de vierde woning links ligt het Axelsvaardeken richting Moervaart.

Onder 2008

Het vierde huis links op de bovenste foto is nu de woning met de dakkapel.

Boven ± 1904

Kalve richting Moerbeke, net voor de weg naar Kalvebrug. Het huis en de schuur links staan in de Puttestraat, de twee woningen rechts net voor de weg naar Kalvebrug.

Onder 2008

Na meer dan 100 jaar zijn beide woningen rechts nog vrij goed te herkennen.

Boven ± 1930

Herberg “*t Brughuis*” op de zuidelijke oever van de Moervaart.

Onder 2008

Sinds 1997 is de herberg “*t Brughuis*” de standplaats voor het Aqua Boat Center van Koen Van den Avijle, waar je per kano of kajak een heerlijk tochtje op de Moervaart kan maken.

Boven ± 1920 – 1930

Kalvebrug richting Kalve en Peene. In het huis rechts woonde de landbouwersfamilie August Van Poucke en Marie Van de Voorde. Wanneer het werd gesloopt is niet precies duidelijk.

Onder 2008

Na de Tweede Wereldoorlog werden over de Moervaart deze wipbruggen geplaatst.

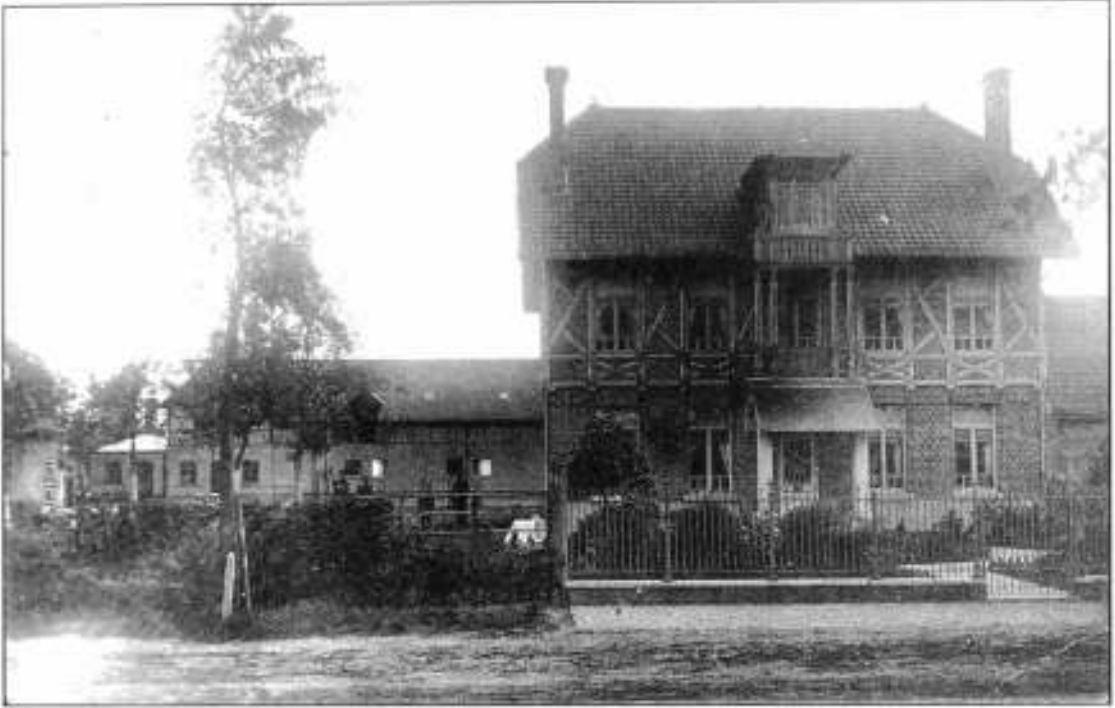
De eigendommen van de familie Poullier

In 1897 verkocht markiezin De Courtebourne, eigenares van het kasteel te Slotendries te Oostakker, haar Wachtebeekse gronden aan de Franse industrieel Théophile Auguste Joseph Poullier uit Rijsel en zijn echtgenote, Marie Ketele, een telg uit een voornamelijk Oudenaardse familie. Hun zoon, Stéphane Poullier, gehuwd met Huberte Eve Catharine Litz, was burgemeester van Wachtebeke tussen 1915 en 1926. De eigendommen van de familie strekten zich aan beide zijden van de weg uit. Zij waren ook de bouwheren van het kasteeltje en de hoeve.

Boven ± 1905

Het huis van de familie Poullier dat algemeen als "kasteeltje" werd omschreven. Hier woonde naast Stéphane Poullier en zijn echtgenote Huberte Litz, ook Stéphane's moeder Marie Ketele. Het kasteeltje werd na de Tweede Wereldoorlog gesloopt, waarna Raoul Poullier, zoon van Stéphane, hier een nieuwe villa liet optrekken.

Boven ± 1907

De hoeve van de familie Poullier werd ook soms aangeduid als “villa”.

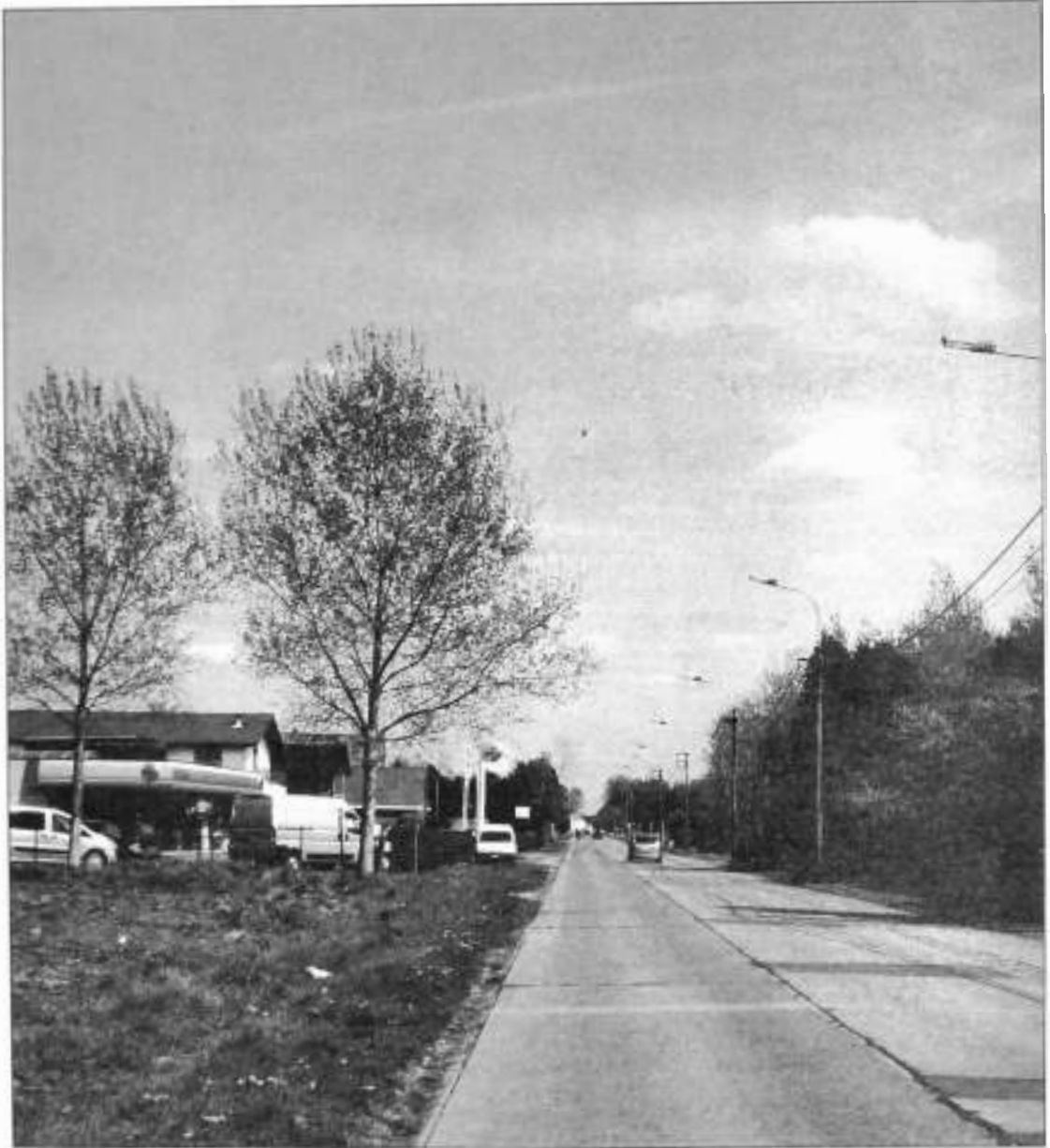
Onder ± 1910

Achterzijde en de stallen.

± 1925
Peene richting Moerbeke

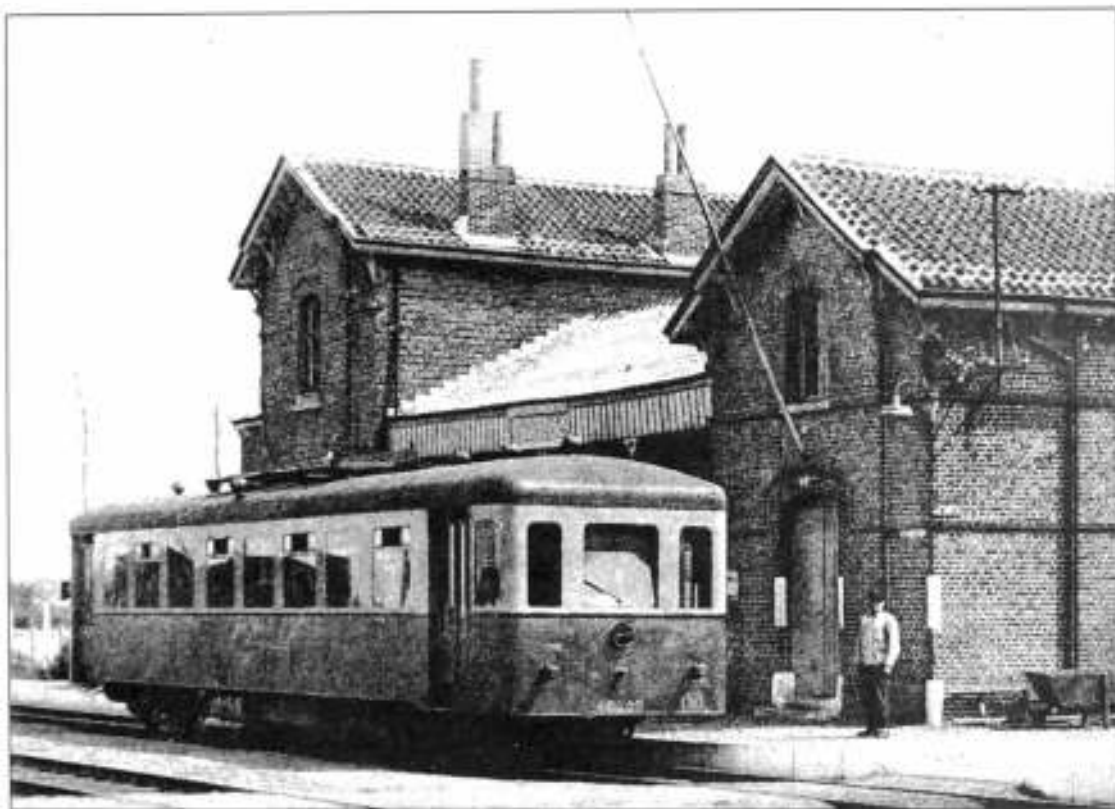

2008

De schapen zijn al lang verdwenen en werden door auto's vervangen.

VII

Van de Smishoek naar de Ramonshoek *Stationsstraat, Molenstraat*

De Stationsstraat werd in **1662** opgetekend als de *Langhe Straete* en was over haar totale lengte onbebouwd; van de Molenstraat was nog geen sprake.

In **1844** stond er vooraan de Stationsstraat aan de linkerzijde nog maar één huis; de rechterzijde was nog steeds onbebouwd. Het zou nog duren tot na 1863, met de aanleg van de spoorweg, dat in de omgeving van het station de eerste woningen verschenen. De aanleg van de Molenstraat dateert zelfs van het laatste kwart van de 19e eeuw.

Boven ± 1928

Op de hoek van het Rechtstro met de Stationsstraat zien we dat de herberg-beenhouwerij “*Den Ossekop*” uitgebaat wordt door de weduwe Cloeckert. Het aanpalende huisje was de smidse van Willem Bauwens.

Onder 2007

Wat toen “*Den Ossekop*” heette, en later als café nog andere namen droeg zoals o.a. “*Het Jagerke*”, werd in 1981 omgebouwd tot een filiaal van de Kredietbank. Op de plaats van de smidse van Willem Bauwens kwam het café van *bieruitzetter* Petrus Van Kerkhove en Maria Audenaerdt. Dit werd gesloopt en de vrijgekomen ruimte fungeerde lange tijd als parkeerruimte. Nu wordt ook hier een appartementsgebouw opgetrokken.

Links ± 1928

Op de hoek van de Stationsstraat en de Lindestraat is sinds 1912 de "Yzerhandel In 't Groot En Klein In Den Sleutel", van Louis Vervaeet en Rosalie Ducarmon gevestigd.

Links 2007

Het silhouet is nog duidelijk te herkennen.

± 1900

2007

De Stationstraat, tot in het eerste kwart van de 20e eeuw nog vaak de Lange Straat genoemd, is een schoolvoorbeeld van hoe de urbanisatiepolitiek van de 20e eeuw het landelijke karakter van een dorp heeft omgevormd tot een monotone aaneenschakeling van stijlloze architectuur.

De foto op een vorige bladzijde, \pm 1900, is een van de mooiste oude foto's die in het begin van de 20e eeuw in Wachtebeke werd genomen. Hij toont een landelijk tafereel van een boer die met een groot karrenwiel vermoedelijk op weg is naar de smidse van Willem Bauwens, vooraan in de Stationsstraat.

De weide, rechts, fungeerde tijdens de jaarmarkt als standplaats voor het circus en de paardenmolen. Deze molen, of carrousel, werd in het begin van de 20e eeuw nog door paarden voortbewogen. Later werden ze door een stoommachine vervangen, en nadien werd de carrousel aangedreven met een elektrische motor.

Als herkenningspunt op de tweede foto, 2007, nemen we het vijfde huis met de witte dakgoot rechts. Hier stond het witte huisje en het schuurtje dat een weinig verscholen staat achter de populierenrij op de foto uit 1900. Dit huisje was de ouderlijke woning van de eerste voorzitter en medestichter van onze heemkundige kring, Robert Van de Velde.

Rechts \pm 1960

Als vijfde huis rechts zien we hier nog de contouren van het witte ouderlijk huis van Robert Van de Velde.

Boven ± 1908

Rechts de ouderlijke woning van Robert Van de Velde. Iets verder staat de woning van Stephanus Van Mossevelde-van Risseghem, de ouders van Arthur Van Mossevelde. Op het einde van deze huizenrij ligt de Molenstraat.

Onder 2007

De dokterswoning van Dr. Thomaes is het eerste huis links op de foto uit 1908

Boven

De Molenstraat rond 1920.

Centraal staat Juffrouw Margriet Van Mossevelde.

Links 2007

Hier is de afgelopen 90
jaar weinig veranderd.

Arthur Van Mossevelde

De naam Molenstraat laat vermoeden dat deze kleine weg werd aangelegd ten behoeve van de windmolen die hier tot in het eerste kwart van de vorige eeuw stond. De toegang naar deze molen bevond zich echter in de Molenhoek.

In 1883 bouwde Stephanus Van Mossevelde, de vader van Arthur, een woning in de Stationsstraat. Achteraan deze nieuwbouw was een uitweg die ter hoogte van de huidige Molenstraat in de Stationsstraat uitkwam. Stephanus Van Mossevelde was metser, een stiel die later zijn beide zonen zou inspireren. Zijn jongste zoon, Joseph Van Mossevelde, richtte na zijn huwelijk in de Stationsstraat een bouwbedrijf op. Dit werd later door zijn zoon Albert Van Mossevelde naar de Hogeweg in Sint-Amandsberg overgebracht.

Na het overlijden van zijn ouders bleef Arthur samen met zijn zuster, jufvrouw Margriet Van Mossevelde, in het ouderlijk huis achter. Hij schoolde zich bij en werd naast kolenhandelaar, op zijn beurt aannemer van bouwwerken. Bouwmaterialen zoals deuren en ramen bekwam hij meestal tweedehands en die werden dan met paard en kar naar Wachtebeke gebracht. Maar de bouwstenen, zoals de bekende sintelstenen, of in echt Wabeeks *zenderstenen*, die fabriceerde hij zelf. De zavel haalde hij uit de Wachtebeekse zandmijnen en de vloertegels waren tweede en derde keuze, afkomstig uit de 'cementfabriek' enkele honderden meter verder in de Stationsstraat. Ook voor het dak opteerde hij voor tweedehands hout dat hij uit een of andere afbraak recupereerde. Maar hij gebruikte ook soms gewone sparren uit zijn eigen bos. Deze werden wel deels gesnoeid, maar de kruinen werden pas verwijderd nadat alle pannenlatten waren vastgenageld. Als gevelstenen gebruikte hij verschillende baksteensoorten door elkaar, of de gevel werd betegeld. Door deze werkwijze creëerde Arthur een eigen bouwstijl die hier in Wachtebeke wel aansloeg. Zo werd de huizenrij in de Molenstraat, omwille van haar betegelde gevels en haar woningen met een verdieping, de *rijke roote* genoemd. Een andere benaming was *avenue Arthur*.

± 1925

Op het einde van de Molenstraat stond tot 1937 de Dorpsmolen. Hij werd in het begin van de 20e eeuw uitgebaat door de weduwe van Victor Stadeüs, Emelie Verplancke, en haar zoon Jozef Stadeüs.

Emelie hertrouwde met Carolus De Beule, die de nieuwe molenaar werd.

Boven ± 1920

Hoek van de Molenstraat met de Stationsstraat.

Ook deze huizenrij werd door de familie Van Mossevelde opgetrokken. Deze vier woningen waren in 1913 verhuurd aan de Rijkswacht.

Onder 2007

Er blijft slechts één van de vier woningen over; het huis op de hoek verdween in 1978 omwille van aanpassingswerken aan de Molenstraat; het tweede werd in 1996 wegens instortingsgevaar gesloopt. Ook het derde werd nadien afgebroken en dan verscheen hier zakenkantoor Janda.

Boven ± 1907

In de eerste woning rechts werd tijdens de Eerste Wereldoorlog koffie en gerst gebrand. Later woonde hier koffiebrander Jules Hesters. In de tweede woning bracht Dr. Jules Persyn zijn jeugd jaren door. Daarachter zien we nog net het bareelwachtershuis.

Onder 2007

Honderd jaar later is het bareelwachtershuis het enige herkenningspunt.

Rond het station

Met de aanleg van de spoorlijn Zelzate-Moerbeke in 1868 ontwikkelde zich rond het station en de woning van de stationschef, een klein handelscentrum. Waar de omgeving tot dan toe nog volledig onbewoond was, verschenen hier nu verschillende handelszaken, meestal gekoppeld aan een herberg, waar de reizigers in alle rust de komst van de trein konden afwachten. In het begin van de 20e eeuw kon men zelfs overnachten in het "*Hotel De La Station*" van E. Ryckaert.

Boven ± 1903

Het station van Wachetebeke met rechts de afspanning "*Hotel De La Station*" van E. Ryckaert.

Het station werd in 1983 gesloopt.

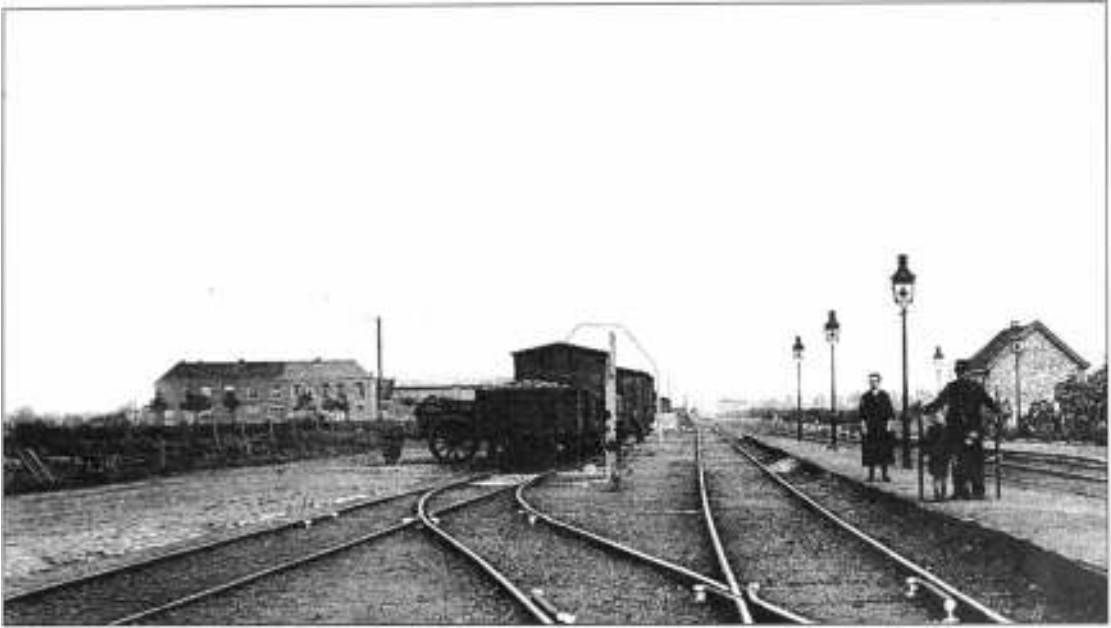
Boven ± 1910

Algemeen zicht van het station en het "*Hotel De La Station*". Het linkse gedeelte van het stationsgebouw was het woonhuis van de stationschef.

Onder ± 1940

Het hotel is verdwenen en omgevormd tot de herberg "*In de Wachtzaal*", uitgebaat door handelaar en herbergier Cyriel Segers en zijn echtgenote Maria Verschraegen.

Boven ± 1920

Het perron richting Moerbeke. Links zien we de cementtegelfabriek "*Carrelages Modernes de Wachtebeke*" van de heer Picha, en later van directeur Prosper Michiels. De tegels werden verkocht onder de naam "*Apyro Ceram*".

Onder 2007

Alle bedrijvigheid is verdwenen, er rest alleen een troosteloze wildernis.

Boven ± 1913

Zicht richting dorpscentrum. Uiterst links zien we nog het huisje van bareelwachter De Tollenaere, met daarachter de handelszaak in meststoffen van Jozef Persyn. Rechts staat de afspanning van veekoopman Gustaaf Balthau.

Onder ± 1902

Links zien we opnieuw het huisje van de bareelwachter; rechts het café waar vóór de Eerste Wereldoorlog Gustaaf Balthau woonde. Hij was toen koopman in bloem, graan en aardappelen.

Boven ± 1916

Estaminet “*Het Huis Van Commerce*” van koopman Florimond De la Ruelle –Verdurmen. Dit werd later café “*Sint Sebastiaan*”.

De tweede woning is de voormalige herberg van Gustaaf Balthau. Hij werd opgevolgd door de wed. Seyssens die hier ook een kolenhandel hield.

Onder 2008

Het huis met de witte gevel was de vooroorlogse herberg van Gustaaf Balthau.

2007

Net voor de korte bocht staan nog een reeks kleine woningen van de familie Van Mossevelde. Maar ook deze kleurrijke huizenrij dreigt te verdwijnen. De woning centraal achteraan is reeds gesloopt en de gronden werden in een drietal percelen verkaveld.

Boven ± 1918

Het kruispunt van de Stationsstraat met de Catharinastraat en het Axelsvaardeken werd vroeger aangeduid als het St.-Pietersveld.

Onder 2007

De centrale woning op de hoek met het Axelsvaardeken is nog duidelijk herkenbaar.

Boven ± 1935

De herberg van Leonce De Bruycker en Juliana De Wandel, op de hoek van de Stationsstraat met de Catharinastraat.

Onder 2008

Links zien we de voormalige herberg van Leonce De Bruycker als gerenoveerde woning van Willy De Vilder en Georgette De Laender. Rechts staat de kleurrijke woning van Romain Fermont en Simonne Vermeersch, in de volksmond "de dierentuin" of "den beestenhof" genoemd. Tussen beide woningen ligt de Catharinastraat.

VIII

Van Ramonshoek naar het Heidebos

*Axelsvaardeken, Ramonshoek, Achterhoek, Lepelstraat,
Hoogstraat, Vieruitersten en Weide*

De bebouwing in de omgeving van de Ramonshoek was in **1662** vooral geconcentreerd rond het kruispunt van de Ramonshoek met de Achterhoek en de Lepelstraat. Het zuidelijke deel van de Ramonshoek, net ten noorden van het Axelsvaardeken, werd toen aangeduid als de *heerwegh naer Axel*. De Achterhoek droeg de naam *Brandstraete*, terwijl de Lepelstraat werd omschreven als *Straete van Stoppelaere*. In dit deel van de Ramonshoek stonden aan de rechterzijde een zestal hofsteden, in de Lepelstraat zeven en in de Achterhoek veertien. Verder noordwaarts vinden we aan de rechterzijde nog drie hofsteden en aan de linkerzijde een tiental. In de Hoogstraat, toen nog *Ooststraete*, stonden veertien hofsteden, en een viertal in Vieruitersten.

Het noordelijk deel van het Axelsvaardeken werd toen aangeduid als de *Meulestraete*, de weg naar de *calfsche meulen*, maar in 1662, na de Tachtigjarige Oorlog, werd de plek omschreven als de *meuleberch ende plaetseken daer den rosmeulen heeft gestaan*. In het midden van de 18e eeuw stond hier opnieuw een molen.

In **1844** vinden we in het zuidelijk deel van de Ramonshoek een achttal woningen terug; in de Lepelstraat negen en in de Achterhoek een tiental. Verder noordwaarts is de bebouwing op de linkerzijde uitgebreid tot een twintigtal hofsteden en op de rechterzijde tot een achttal. De Hoogstraat telt nog een twaalfstal woningen terwijl er in Vieruitersten nu zeven worden geteld. Bij één van deze woningen staat ook "*t Klein Moleken*".

Ook het noordelijk deel van het Axelsvaardeken was nog onbebouwd. Hier vinden we alleen de Calvse Molen terug die wordt aangeduid als de Veldmolen. Dit deel van het Axelsvaardeken werd toen omschreven als een privé-weg.

De Veldmolen

De laatste windmolen die in het Axelsvaardeken stond kwam oorspronkelijk uit Moerbeke. Hij werd in 1912 aangekocht door August Hesters en hier heropgebouwd ter vervanging van de totaal verkommerde Veldmolen. Uiteindelijk werd ook deze molen in 1954 gesloopt.

Links boven

De molen in **1954**, net voor de afbraak.

Links onder

Wat er nog overblijft in **2007**.

Boven

Algemeen zicht.

± 1950

Tot in het midden van de 20e eeuw stond er op de linkerzijde van Ramonshoek, even voorbij het kruispunt met het Axelsvaardeken en de Catharinastraat, de *cité* "De Zevenhuizekes".

2008

In het begin van de jaren vijftig werd de *cité* gesloopt en verscheen hier de woning van Gilbert Colman en Maria Sterck.

Boven ± 1905

Ramonshoek. Centraal achteraan zien we het kruispunt met de Achterhoek. Het eerste huisje van de tweewoonst links, met strobekleding, was de woning van Theophiel Bracke en Florentia Corthals.

Onder 2008

De tweewoonst met het huisje van Theophiel Bracke werd verbouwd tot één woning, nu bewoond door Gunther Van Acker en Els Van Hullebus.

1918

“De Verenigde Bolders” van de Ramonshoek, met rechts achteraan de gebroeders Kamiel en Frans Hamerlinck uit de Achterhoek. Deze foto werd vermoedelijk genomen in de omgeving van het kruispunt Ramonshoek – Achterhoek.

Volgende bladzijde

De school van de Ramonshoek is ontstaan tijdens de schoolstrijd in de jaren 80 van de 19e eeuw. In 1904 werd ze door de gemeente Wachtebeke erkend en gesteund. In 1980 werd ze, wegens een tekort aan leerlingen, gesloten. Enkele jaren later werd het gebouw opgekocht en werd hier de woning opgetrokken van Werner De Wilde en Christiane Gysel.

Boven ± 1907

De door de gemeente erkende parochieschool van Ramonshoek.

Onder 2008

De woning van de familie De Wilde.

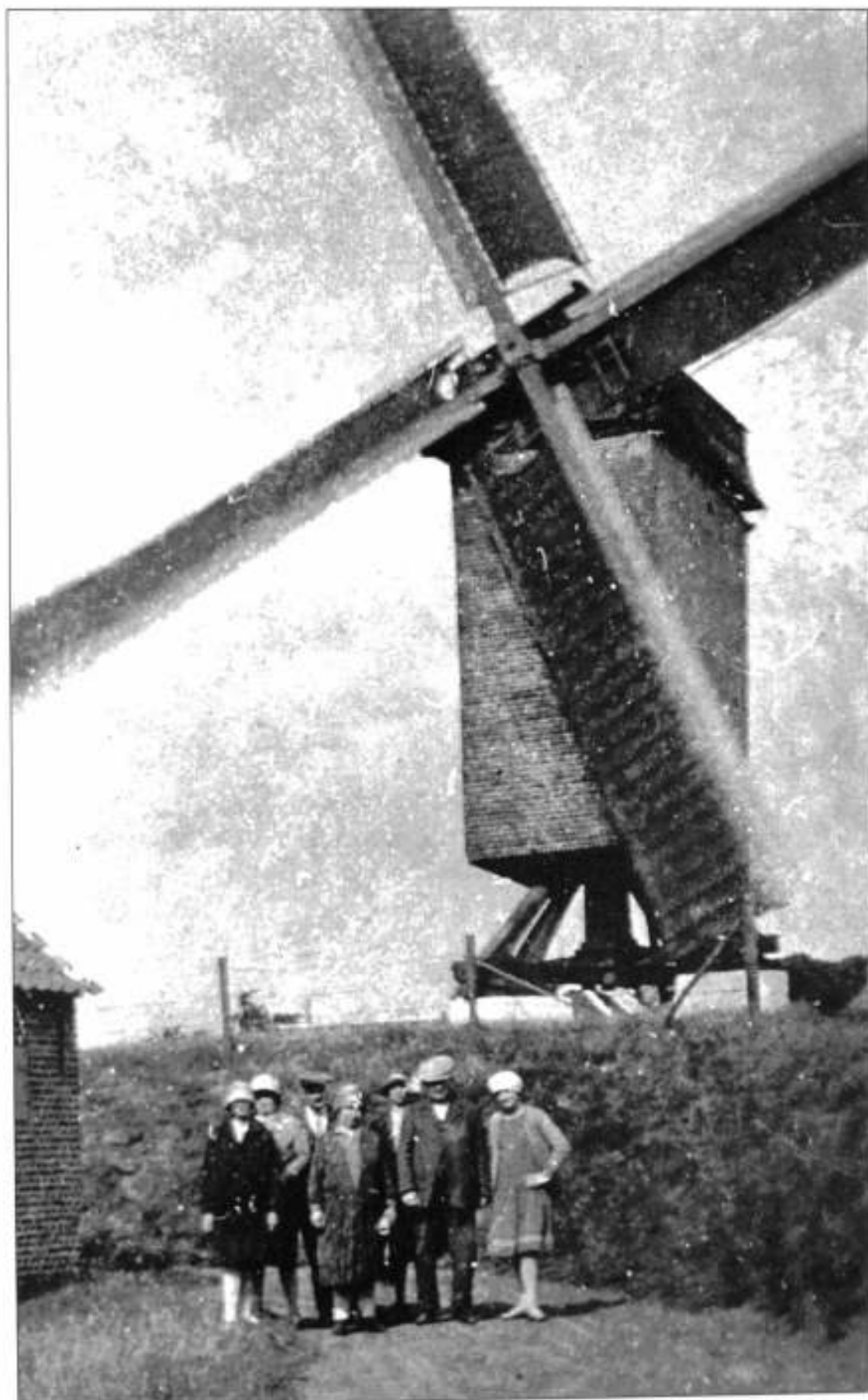
LE BERGER DE WACHTEBEKE.

— Dessin de Seeldrayers.

± 1885

De Franstalige auteur, Camille Lemonnier, publiceerde in 1888 bij de Franse uitgever Hachette het boek “La Belgique”, een bijna toeristisch overzicht van de verschillende Belgische provincies. Het boek werd versierd met 323 gravures, waarvoor Lemonnier beroep deed op een 40-tal verschillende grafici en schilders waaronder Emile Claus, Ferdinand Knopff, Constantin Meunier, Xavier Mellery en Jan Stobbaerts. Bovenstaande tekening is van de hand van Emile Seeldrayers en heeft als titel: “Le berger de Wachtebeke”. Emile Seeldrayers, schilder, graficus van vooral portretten en landschappen, werd in 1847 geboren in Gent en overleed in 1933 in Brussel. Samen met Xavier Mellery werkte hij wel vaker als illustrator voor de werken van Camille Lemonnier.

Maar wie deze schaapherder was en op welke plaats hij voor Emile Seeldrayers poseerde is niet duidelijk.

Links ± 1900

't Klein Moleken in de Vieruitersten. De naam "*t Klein Moleken*" verwijst vermoedelijk naar een kleinere molen die hier al in de 17e eeuw stond. Hij stond tussen de Ramonshoek en de Vieruitersten, ruwweg achter de woning van de familie Strobbe. De molen op de foto verdween tijdens de Eerste Wereldoorlog uit het Wachtebeekse landschap. Hij werd toen uitgebaat door de familie De Ridder.

Boven 2008

Dit zijn de huizen in de Vieruitersten met huisnummer 4 en 6. "*t Klein Moleken*" hoorde bij de woning rechts. Vanuit dit standpunt stond hij net achter de woning en de schuur.

IX

Van de Smishoek naar Zelzate

Rechtstro, Melkerijstraat, Walderdonk, Gebr. Naudtslaan

In 1662 was de bebouwing in het Rechtstro beperkt tot drie kleine hofsteden op de hoek met de *Langhe straete* of Stationsstraat. De Melkerijstraat, toen het *Vijantstraetken*, was onbebouwd. Op de Walderdonk, tussen 't *Vijantstraetken* en de Langelede stonden zes hofsteden; tussen de Langelede en de *Meulestraete*, de huidige Spoorwegstraat, drie. Verder westwaarts, tot ruwweg de huidige garage Van Megroot stonden nog eens zeven hofsteden. De Gebroeders Naudtslaan was toen nog niet aangelegd; dit gebeurde pas op het einde van de 18e eeuw. De weg voorbij de Walderdonk liep even voorbij de huidige telefooncentrale toen westwaarts, doorheen een heidegebied naar Rostijne te Winkel. Op de zuidzijde, tussen de Kerkstraat, toen *Kerckweg naer de Lange Leede*, en de Groenstraat, vinden we acht hofsteden terug. Opmerkelijk is dat hier op de oostelijke oever van de Langelede ook vier hofsteden stonden. In de Groenstaat, tot aan de Voortbeek of *Waterganck* vinden we op de westzijde vijf en op de oostzijde zes hofsteden terug. Verder stonden op de Walderdonk toen nog een zestal huizen ten westen van de Groenstraat, waarvan het meest westelijke ongeveer tegenover de *Meulestraete* stond.

De bebouwing in het Rechtstro was in 1844 uitgebreid tot vier woningen op de hoek met de Stationsstraat en een viertal huizen op de hoek met de Melkerijstraat. Daar tussenin stond "Davidsmolen," een houten korenwindmolen, inclusief bijbehorende woning, die in 1844 in handen kwamen van Augustinus David. Tussen de Melkerijstraat en de Langelede was de bebouwing uitgebreid tot een veertiental huizen, en die tot de Spoorwegstraat tot zes. Verder westwaarts waren de zeven 17e-eeuwse hoeven verdwenen. Halfweg de huidige Gebroeders Naudtslaan stond op de oostzijde van de weg een herberg. Op de zuidzijde, tussen de Kerkstraat en de Groenstraat was de bebouwing geëvolueerd tot vijftien woningen, waarbij de vier 17e-eeuwse hofsteden op de oostelijke oever van de Langelede verdwenen waren. In de Groenstraat stonden een elftal woningen op de oostzijde en een vijftal op de westzijde. Tussen de Langelede en de Groenstraat vinden we twee huizen terug, terwijl ten westen van de Groenstraat de bebouwing tot zeven woningen was uitgebreid.

± 1910

Op de hoek van de Smishoek en het Rechtstro bevond zich de herberg "*Het Boldershof*". Hieraan waren ook een schoenmakerij en een gareelmakerij verbonden.

Boven ± 1940

Rechts zien we het huis van voormalig gemeentesecretaris Emiel Hillaert en Marie Louise Persyn.

Onder 2008

Het huis van de familie Hillaert werd later bewoond door apotheker Michel Coppens en zijn echtgenote Maria Hillaert. Nu woont hier hun zoon Dirk Coppens.

Davidse Meuln

In 1838 was hier voor het eerst sprake van een korenwindmolen met als eigenaar Dominicus Temmerman uit Sint-Kruis-Winkel. Deze molen kwam in 1844 in handen van de familie David. Toen in 1861 hier het schoolgebouw werd opgetrokken belemmerde dit gebouw de windtoevoer vanuit het westen. Om die reden werd in 1868 iets noordelijker een nieuwe, stenen windmolen opgetrokken.

De bovenste foto is een panoramisch zicht vanuit de kerktoren van rond 1900. Centraal herkennen we nog de mechanische maalderij die hier in 1880 werd opgetrokken en het molenaarshuis van de familie David. Links onderaan zien we nog enkele kleine huisjes in het Rechtstro.

De onderste foto dateert van rond 1905. Ook hier zien we de stenen molen met de schoorsteen van de mechanische maalderij.

De geschiedenis van Davidse Meuln werd in 2002, bij de afbraak van de voormalige gemeenteschool in het Rechtstro, door Marie-Thérèse Timmermans, de veel te vroeg overleden echtgenote van onze vorige voorzitter, op poëtische wijze beschreven.

1868

*'t Houten moleken van David mist westenwind
De hoge gemeenteschool houdt hem tegen, gezwind
David bouwt dan een stenen molen, op kop
Van zijn eigendoms hoogste top
Maar de wind waait niet altijd
En Davids gaan mee met hun tijd
Een mechanische maalderij komt erbij
Met eerst stoom, dan armgas en tenslotte elektriciteit*

1926

*De stenen molen verdwijnt
In de maalderij, op een tweede koppel stenen de zon schijnt*

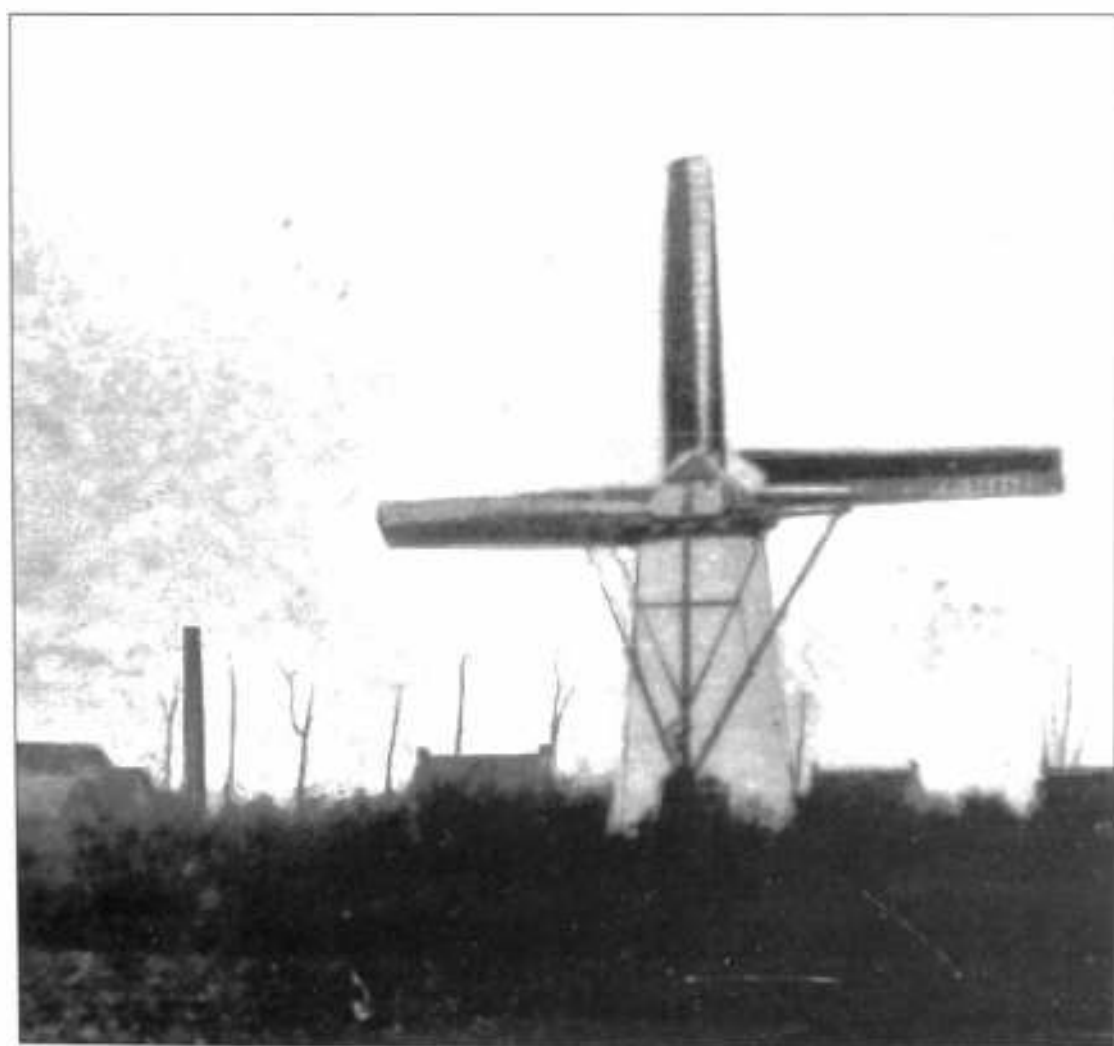
1969

*Cesar geeft het malen op
Davidsemeuln serveert nu ander sop*

2002

*De westenwind waait nu recht op ons hof
Want het schoolgebouw valt in stukken grof
We zien nu een groots firmament
Maar wie is het die nu de toekomst kent
De bouw van iets groots misschien?
Wij zullen zien!*

Marie-Thérèse Timmermans
November 2002

Boven ± 1908

Rechtstro ter hoogte van de gemeenteschool.

Onder 2008

Vooraan rechts ligt hier sinds de vroege jaren zeventig van de vorige eeuw de Azalealaan.

Panorama vanuit de kerktoren rond 1900. Centraal zien we de schoorsteen van de melkerij, met daarnaast de gemeenteschool in het Rechtstro.

De gemeenteschool in het Rechtstro

Nadat in 1857 de gemeenteschool, die toen in de Vierschaar was ondergebracht, niet meer voldeed, werden de plannen opgemaakt om in het Rechtstro een nieuw schoolgebouw op te richten. Als architect werd gekozen voor de Gentenaar Edmond De Perre-Montigny; de aannemer was Dominicus Tacq uit Wachtebeke. De werken werden in 1860 uitgevoerd. Dit gebouw zou meer dan 100 jaar als schoolgebouw fungeren, en werd in 1966 op zijn beurt ongeschikt bevonden. Nadat eerst een aantal verenigingen hier nog een tijdelijk onderdak hadden gevonden, waaronder de heemkundige kring, werd in 2002 het toen totaal verkommerde gebouw volledig gesloopt.

Boven ± 1903

Hoewel de gemeenteschool in het Rechtstro stond werd zij stevast aangeduid als de school van de Walderdonk.

Onder 2007

Na de sloop in 2002 werd hier een modern appartementsgebouw opgetrokken.

Boven 1935-1940

De vooroorlogse schoolkinderen van de Walderdonk, met achteraan links meester Aimé Gysel en hoofdonderwijzer Jozef Dewaele. Rechts herkennen we de onderwijzers Oscar Galens en Robert Casneuf.

Boven ± 1920

We staan hier op de hoek van het Rechtstro met de Kerkstraat met rechts de woning van de schilders- en behangersfamilie Cloecktaert. Waar de kleine huisjes links stonden is nu de parking van de feestzaal Pruisenhof.

Onder 2008

Boven ± 1912

Eerste woning rechts was de herberg van voerman Henri Vervaet; dan de kruidenierswinkel en kolenhandel Ceriez en op de hoek met de Melkerijstraat de herberg van Mance Scheerlinck. Links zien we de woning van de familie Cloeckaert met daarachter de Kerkstraat.

Onder 2007

Links is het profiel van de woning van de familie Cloeckaert nog duidelijk te herkennen, terwijl rechts de herberg van Henri Vervaet werd verbouwd tot het Pruisenhof.

De Melkerij Sint-Katharina

In 1900 besloten enkele vooruitziende landbouwers, de parochiale geestelijkheid en gemeentesecretaris Alfons Bauwens, om een coöperatieve zuivelfabriek op te richten. Als bestuurder werd Theophiel Scheire aangesteld, die voordien bestuurder was in de private melkerij van de Marquette. De melkerij Sint-Katharina kende drie belangrijke periodes:

Als melkerij (1900-1962); als kaasfabriek (1963-1972); als opslagruimte (1973-1978).

Nadien stonden de gebouwen een aantal jaren te verkommeren. In de jaren tachtig van de vorige eeuw werd een deel van de gebouwen gesloopt en werd de site omgevormd tot een warenhuis inclusief parking.

1903

De melkerij Sint-Katharina in haar beginperiode. Vooraan links herkennen we de kleine Marie Voncke, Clementine De Letter en Karel Van Pottelberghe met zijn fiets. De persoon met gekruiste armen op de wagen is Alfons Marquenie; de vrouw met de hondenkar is een onbekende uit Sint-Kruis-Winkel; de man links van de schoorsteen is Hypoliet Bruggeman. Dit tafereeltje wordt vanuit de deuropening goedkeurend gadeslagen door directeur Theophiel Scheire (met strohoed).

De melkerij in 1958.

Een van de laatste foto's die van de melkerij werd genomen, net voor de sloop rond 1983.

± 1908

De Melkerijstraat richting Walderdonk. Het eerste huis werd bewoond door Adolf Voncke, een werknemer bij de Melkerij Sint-Katharina. Het tweede huis was de directeurswoning van Theophiel Scheire.

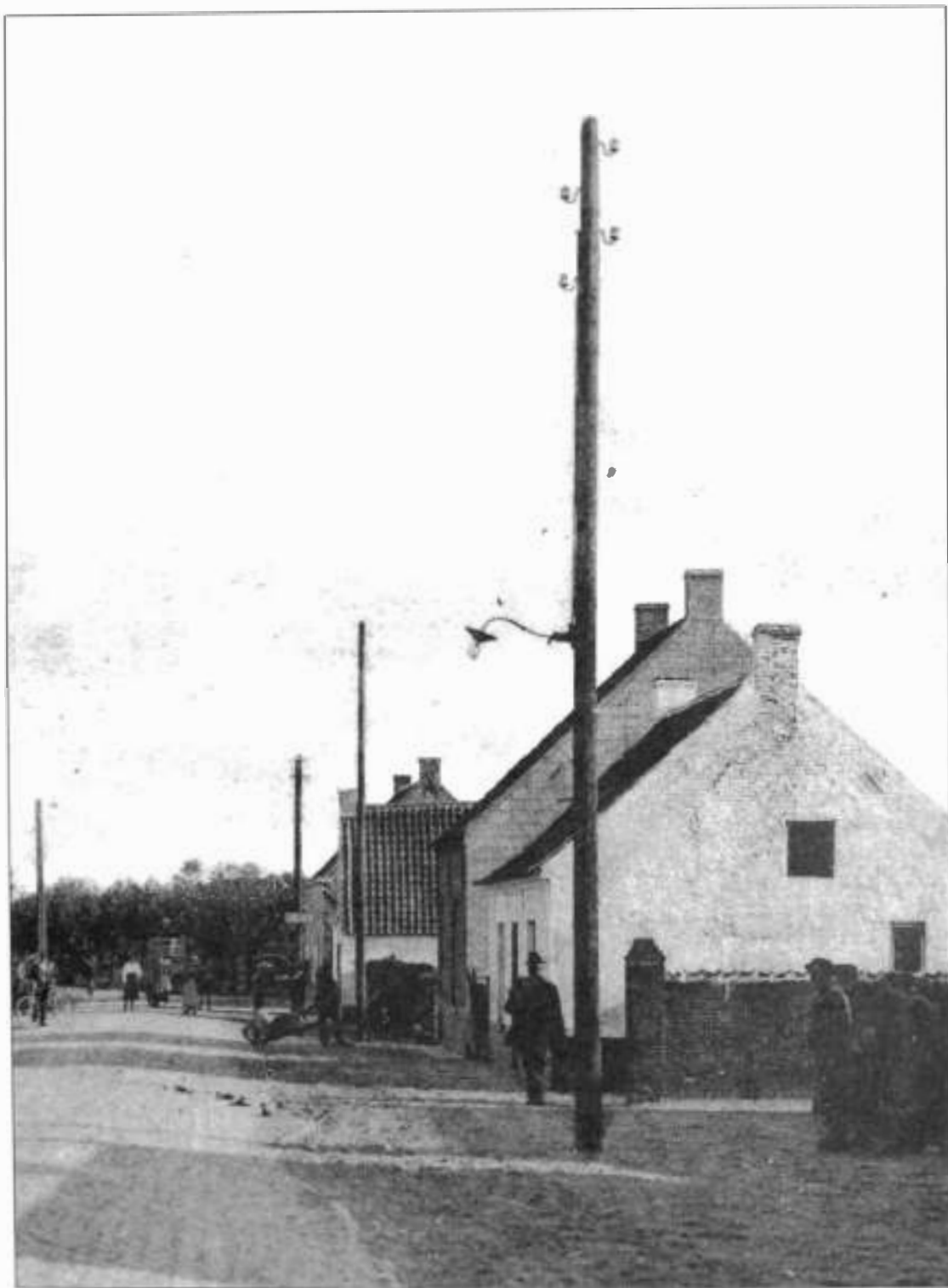
2008

Een eeuw later is de eerste woning, momenteel onbewoond, gemakkelijk te herkennen. De tweede woning werd in de loop van de jaren dertig van de vorige eeuw opgetrokken tussen beide oudere woningen in en werd bewoond door de latere burgemeester Octaaf Scheire en zijn echtgenote Irène Baes. Nu wonen hier David Pauwels en Valerie Buysse. In de voormalige directeurswoning woonden eerst nog Marie, Alma en Martha Scheire, drie dochters van Theophiel Scheire. Nu is dit de woning van Tom Scheire en Barbara Apers.

± 1920

Walderdonk richting Rechtstro. Voorbij het eerste witte huisje ligt de Melkerijstraat, dan de herberg van Mance Scheerlinck, de kolenhandel Ceriez en de herberg van Henri Vervaet.

± 1920

Walderdonk richting Rechtstro. Het silhouet van de eerste twee huisjes is nu nog steeds in het straatbeeld te herkennen. De vierde woning is het huis van de familie Cloeckert, met net daarvoor de Kerkstraat.

Boven 2008

Deze twee huisjes zijn duidelijke herkenningspunten.

Boven ± 1905

Walderdonkbrug richting Zelzate. Net voor de laatste woning rechts ligt de Groenstraat.

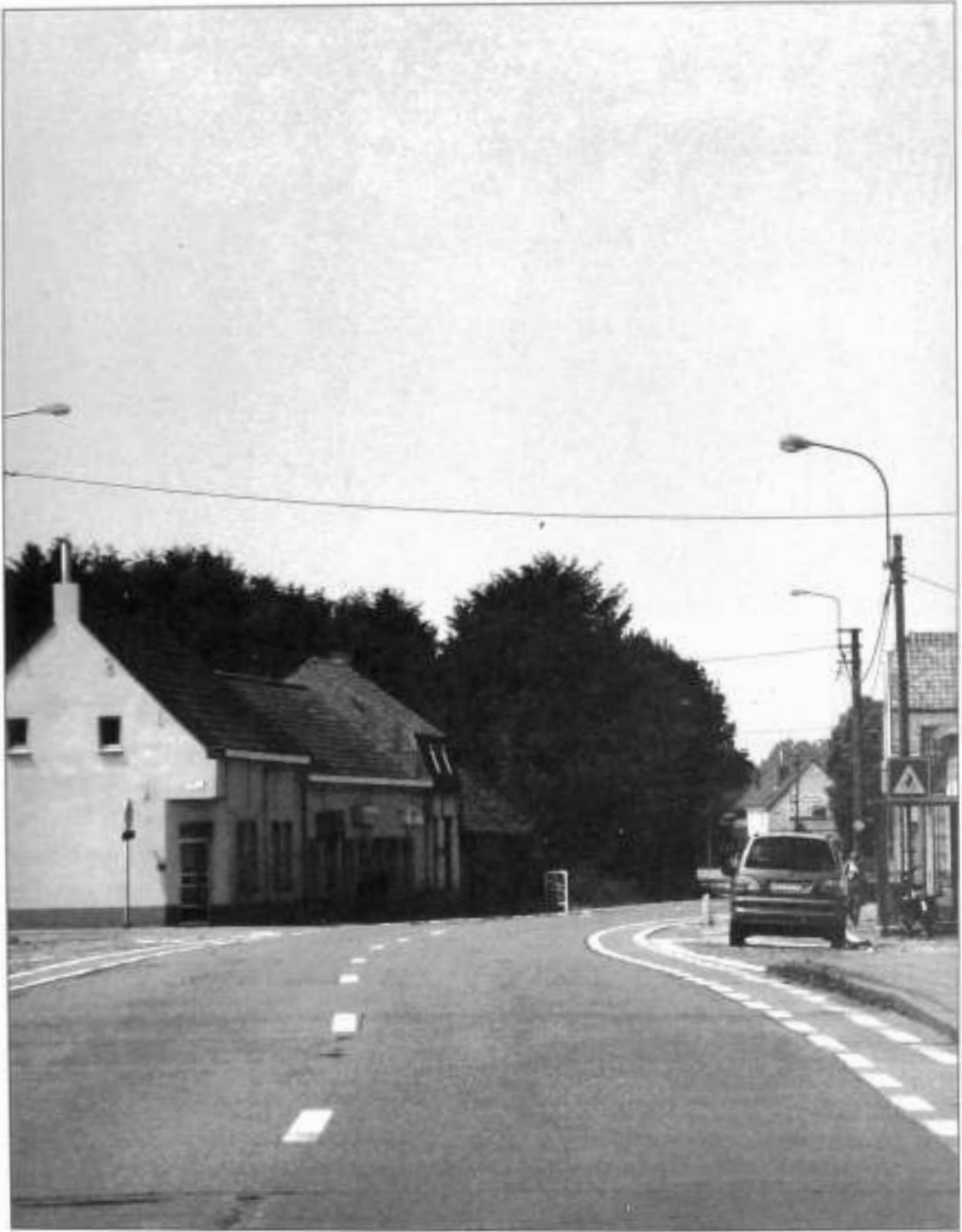
Boven ± 1906

Walderdonk, aan de Groenstraat. Het hoekhuis links was eertijds een herberg en een smidse, uitgebaat door Edward De Smet. Later werd het de herberg en handel in vetstoffen, kolen en aardappelen van Edward Van Bambost.

± 1910

Walderdonkbrug richting Zelzate. Het eerste huis rechts, net over de brug, was de herberg "Selzaete". Net voor de woning uiterst links ligt de Groenstraat.

2008

Door de later wegeaanpassingen kreeg de Walderdonkbrug de breedte van de ganse weg. De herberg "Selzaete" werd gesloopt. Hier bouwde aannemer Victor De Bruyne zijn villa, nu bewoond door Vic Jooris (niet op de foto).

Boven ± 1900

Noordzijde Walderdonkbrug richting Wachtebeke met links de herberg “*Selzaete*”. Het tweede huis over de brug was eertijds het postmeesterhuis.

Onder 2008

Herberg “*Selzaete*” verdween in het midden van de 20e eeuw. Hier staat nu de villa bewoond door Vic. Jooris en Yvette Demaret. Waar het witte huisje aan de overzijde van de brug stond staat nu de woning van Gilbert De Bruyne en Marie-Madeleine Van Heirsele. Alleen het oude postmeesterhuis situeert de omgeving.

Boven ± 1900

Zuidzijde Walderdonkbrug richting Wachtebeke.

Onder 2008

Ook hier is het postmeesterhuis links, het herkenningspunt.

Boven 1980

De witte woning was eertijds de herberg van Petrus Chalmet, in de volksmond "*Sliepers*", en zijn echtgenote Marie Louise Heye.

Onder 2008

In de jaren tachtig werd de vervallen herberg gesloopt en vervangen door de villa van burgemeester Willy De Vliegheer.

Boven ± 1960

Herberg "*Jagersrust*" bij Steefken Sette. Deze vermaarde herberg werd in het eerste kwart van de vorige eeuw uitgebaat door Stephanie De Caluwé, beter bekend als Steefken Sette, en haar man Petrus Claeys. Hij baatte ook een zandmijn uit die gelegen was achter de woning.

Onder 2008

Aan de rand van het Kloosterbos staat nu een telefooncentrale.

Rechts ± 1930

Madeleine Naudts bij de spoorweg. Centraal achteraan zien we de weg richting Zelzate. Dit was toen nog Walderdonk, maar werd later de Gebr. Naudtslaan.

Onder ± 1929

Het gezin Alfons Naudts en Marie Baes woonde tussen 1924 en 1936 in het spoorweghuis.

VLNR: Gustaaf, Romanie, Adolf, Henri, Madeleine, Albert, Leon, moeder Marie Baes en vader Alfons Naudts. De oudste dochter, Rachel Naudts, was toen al gehuwd.

Boven ± 1910

De schuur bij de hofstede van Theophiel Van der Eedt en Emelie Roets, later bewoond door hun zoon Arthur Van der Eedt en echtgenote Magdalena Van Bouchaute. Deze schuur werd later verbouwd tot de dancing “*Summertime*”.

Onder 2001

En ook de “*Summertime*” behoort nu tot het verleden.

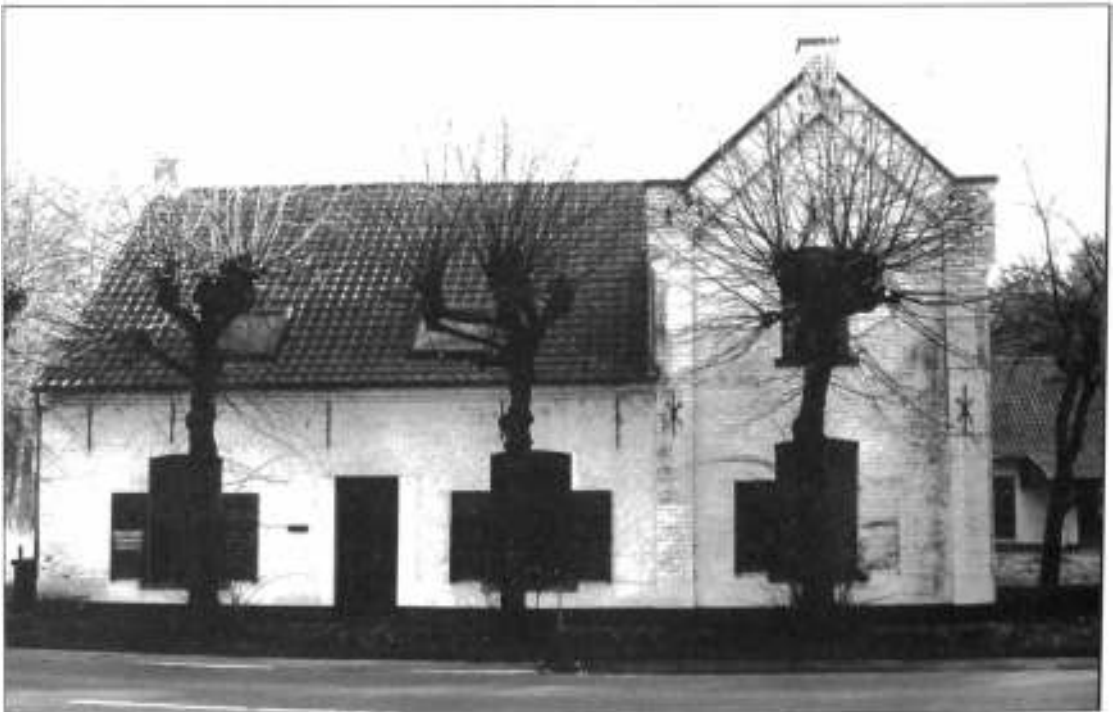

Boven ± 1960

De Gebr. Naudtslaan richting Zelzate. Rechts, verscholen achter vier linden, staat het oude woonhuis van de familie Van der Eedt. In het derde kwart van vorige eeuw werd hier een herberg uitgbaat door een Nederlandse kleurling uit Terneuzen. Hij werd door Omer Tacq opgevolgd.

Onder 2003

Het verkommerde woonhuis net voor de sloop.

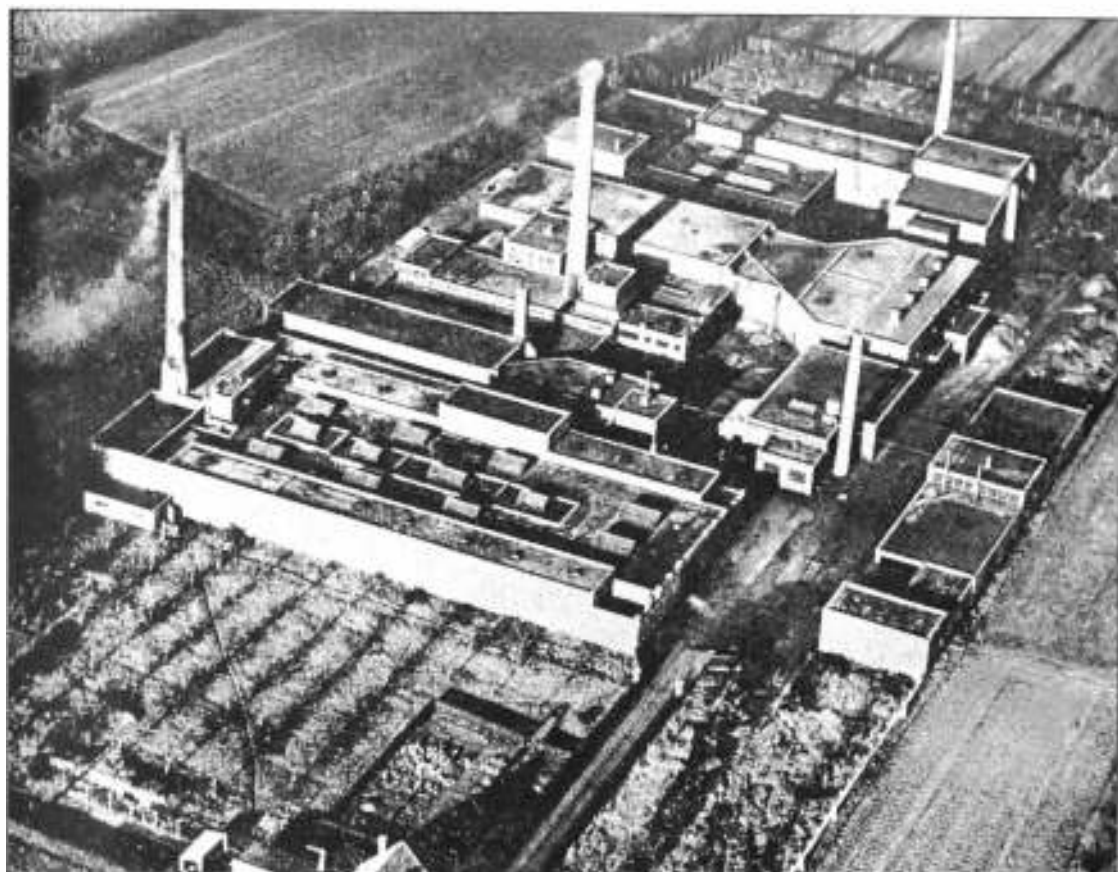
Boven 2008

De vier linden fungeren hier nog enkel als herkenningspunt.

Onder 2001

Aan de overzijde stond de boswachterswoning van Maurice De Wulf en Georgette Van Kerkhove. Dit gebouw werd samen met de restanten van de "Summertime" in de loop van 2003 afgebroken.

Usines Pol Madou – het Zwartselkot

Op het einde van de Gebroeders Naudtslaan stond tot 1971 het fabriekscomplex van de Usines Pol Madou. Dit was een van de weinige industriële gebouwen op Wachtebeeks grondgebied. Al sinds 1910 werd hier, onder leiding van Albert Mahieu, lampzwart geproduceerd, een stof die o.a. gebruikt werd als kleurstof bij het vervaardigen van verschillende soorten rubbers, verven, behangpapier, drukinkt, de fabricatie van zwarte vloertegels en het vervaardigen van de koolborstels voor elektrische motoren. Het lampzwart werd zelfs geleverd aan drogisterijen waar het werd gebruikt bij het vervaardigen van medicijnen tegen buikloop.

In de beginfase werden alle toeleveringsstoffen met paard en kar geleverd, later kwam er verbindingsspoor. In 1926 nam Pol Madou de zaak van Albert Mahieu over en werd de fabriek ondergebracht bij de Maatschappij U.P.M. of Usines Pol Madou. Pol Madou zocht en vond in Engeland een grotere afzetmarkt, waardoor in 1938 het fabriekscomplex te Wachtebeke aanzienlijk werd uitgebreid. Tijdens de Tweede Wereldoorlog was een deel van de fabriek, door toedoen van Leon en Adolf Naudts die hier waren tewerkgesteld, een schuiloord en een munitiedepot voor het Wachtebeeks verzet. Deze twee broers werden echter opgepakt en naar het kamp in Neuengamme overgebracht, waar zij beiden in erbarmelijke omstandigheden om het leven kwamen. Ter nagedachtenis ontwierp de toenmalige directeur, de heer Monniot, een kapelletje. Het werd opgetrokken een weinig ten zuiden van het fabriekscomplex, op grond die ten eeuwigen dage door NV Madou werd afgestaan.

Met de aanleg van de Kennedylaan werd in 1969 het verbindingsspoor ont-eigend. Dit, maar ook de verouderde productiewijze, betekenden het einde van het bedrijf. In de loop van 1971 sloot het bedrijf voorgoed zijn deuren. Enkele jaren later werden de gronden verkocht en deels omgevormd tot een kleine ambachtelijke industriezone.

Het kapelletje ter nagedachtenis van de gebroeders Naudts stond aan de rand van het Kloosterbos. Vandalisme en onverschilligheid van het toenmalige gemeentebestuur zorgden er echter voor dat het kapelletje tot puin herleid werd. In 1994 werd de gedenkplaat naar het Dr. Jules Persynplein overgebracht; sinds 2002 prijkt ze op het monument van de oud-strijders aan de Sint-Catharinakerk.

X

Van de Walderdonkbrug naar de Oudeburgse Sluis *Spoorwegstraat en omgeving Langelede*

De bewoning aan de Langelede was in **1662** geconcentreerd tussen de twee bruggen. Op de oostzijde, net voorbij de huidige spoorwegbrug, werd in 1665 een windmolen genoteerd. In 1662 stonden iets noordelijker al twee hofsteden. Vanaf de plaats waar nu de weg "Langelede" aan de vaart "Langelede" komt, en de Catharinastraat, werden nog eens twaalf hofsteden geteld. Hieraan moet worden toegevoegd dat de verbinding tussen de Langelede en de Melkerijstraat toen nog niet bestond. De toegang naar de Langelede gebeurde enerzijds langs de huidige Spoorwegstraat, toen *Meulestraete*, en anderzijds langs de tragel die op het einde van de vorige eeuw omgevormd werd tot de Petunialaan en de Lelielaan. Verder noordwaarts, tussen de Catharinastraat en de Bosstraat, stonden nog eens twaalf hofsteden, aangevuld met nog twee hofsteden ten noorden van de Bosstraat.

Op de westzijde was de Spoorwegstraat of *Meulestraete* nog onbebouwd. Halfweg tussen de huidige spoorwegbrug en de veldwegel naar de Witte Heuvel, lag een molenberg, hoewel er toen, vermoedelijk wegens oorlogsomstandigheden, geen molen werd genoteerd. Verder noordwaarts, tussen die veldwegel en de Akkerstraat stonden tien hofsteden, maar de Akkerstraat zelf was onbebouwd. Tussen de Akkerstraat en de Kleistraat, toen aangeduid als de *Wijestraete*, stonden zeven hofsteden, aangevuld met nog twee hofsteden net voor de Cornilstraat, toen de *Moerstraete*, en een hofstede vooraan de Cornilstraat.

Tussen beide bruggen vinden we in **1841** op de oostzijde een 16-tal woningen en op de westzijde ongeveer 12. De Kleistraat is onbewoond en in de Cornilstraat vinden we één huisje terug. In de omgeving van de Oudeburgse Sluis en de Franciesdijk tellen we ongeveer 15 huizen. Meer zuidelijk staan er een 5-tal woningen in de Akkerstraat en een 2-tal in de Sint-Catharinastraat. Tussen de Catharinabrug en de veldwegel naar de Witte Heuvel staan er op beide oevers een 25-tal huizen. Iets verder zuidelijk staat op de westzijde een windmolen, maar de Spoorwegstraat is nog onbebouwd.

Boven 1910

Foto van de kunstschilder Jef De Pauw (°Sint-Niklaas 1888 - † Temse 1930). Deze neo-impressionistische schilder uit het Waasland vond aan de oevers van de Langelede inspiratie voor een van zijn vele kunstwerken. Rechts achteraan zien we nog net de Walderdonkbrug.

Onder 2008

Bijna honderd jaar later is dit de Petunialaan. Rechts achteraan zien we opnieuw de Walderdonkbrug.

Boven ± 1912

Op het einde van de Spoorwegstraat, de vroegere Molenstraat, stond net voor de spoorwegbrug de herberg "*In 't Schippershuis*" bij Aloïs Celie (4e van links) en Felicita De Caluwé, beter bekend als Lista Sette (8e van links).

2008

Het huisje wordt nu bewoond door Yvonna Coppens, weduwe van Albert Ongenae.

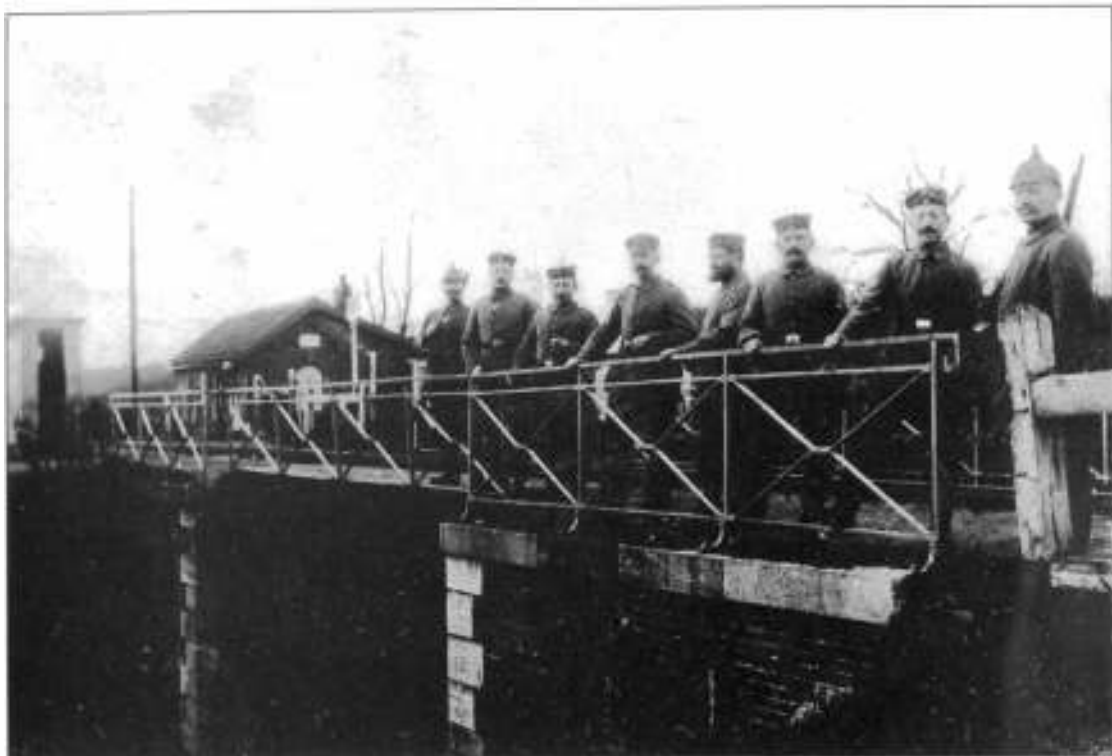
Boven ± 1910

Bij het uitbaten van een herberg lag Aloïs Celie ook aan de basis van de "*Ware Orgelvrienden van Wachtebeke*". Hij verhuurde danstenten, inclusief het orgel.

Boven ± 1910

De auto met aanhangwagen van René Fierens in het Dorp aan de herberg "*De Groene Poort*". Hij was de stiefzoon van Aloïs Celie en nam de zaak van zijn stiefvader over.

Boven 1914-1918

De spoorwegbrug over de Langelede tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Onder 2008

Na de Duitsers is ook het transport naar de suikerfabriek te Moerbeke verdwenen. Nu zijn er plannen om de oude spoorwegbedding om te vormen tot een fietspad.

Links ± 1910

In het laatste kwart van de 19e en het eerste kwart van 20e eeuw werden in het gebied tussen het Kloosterbos en de Melkerijstraat enkele zandmijnen geëxploiteerd. De bekendste uitbaters waren Dolf Claes en Victor Van der Gracht. Het gewonnen zand werd met een kruiwagen of een klein wagentje op een spoor naar de Langelede gebracht, vanwaar het dan naar Gent werd verscheept.

Hier zien we de zandboot van Victor Van der Gracht bij het laadplatform aan de Langelede. Net voor het huis uiterst links liep een klein spoor naar de zandmijn, die zich uitstreckte tot aan het Kloosterbos.

Boven 2008

Links kan je nog steeds de toegangsweg naar de zandmijn terugvinden.

Langs de oevers van de Langelede werd al in 1467 een *maalininstallatie* vermeld. De bijhorende foto's **boven en rechts**, van **1910-1915**, tonen ons de laatste molen van Frans Chalmet die hier stond. Hij werd op het einde van de Eerste Wereldoorlog opgeblazen.

Onder 2008

Het molenhuis, centraal op de foto, is het enige wat er overbleef.

Op het einde van de 19e eeuw en in de eerste helft van de 20e eeuw vormden de oevers van de Langelede nog een kleine binnenhaven. Hier werden o.a. kolen, stro, hout, beer, bouwmaterialen en bieten verhandeld, terwijl de zandschepen van hier naar Gent stevenden.

De foto links toont ons de woning en het schip "De Schelde" van Gerard (?) Buysse rond **1920** ter hoogte van de zandweg richting Witte Heuvel.

Ook onderstaande foto is een beeld van het schip "De Schelde" van de schippersfamilie Buysse. Waar de foto precies werd genomen is niet duidelijk, maar hij geeft ons een mooi beeld hoe men eertijds via een loopplank en met houten kruiwagens de gerooide biëten in het ruim van het schip kieperde.

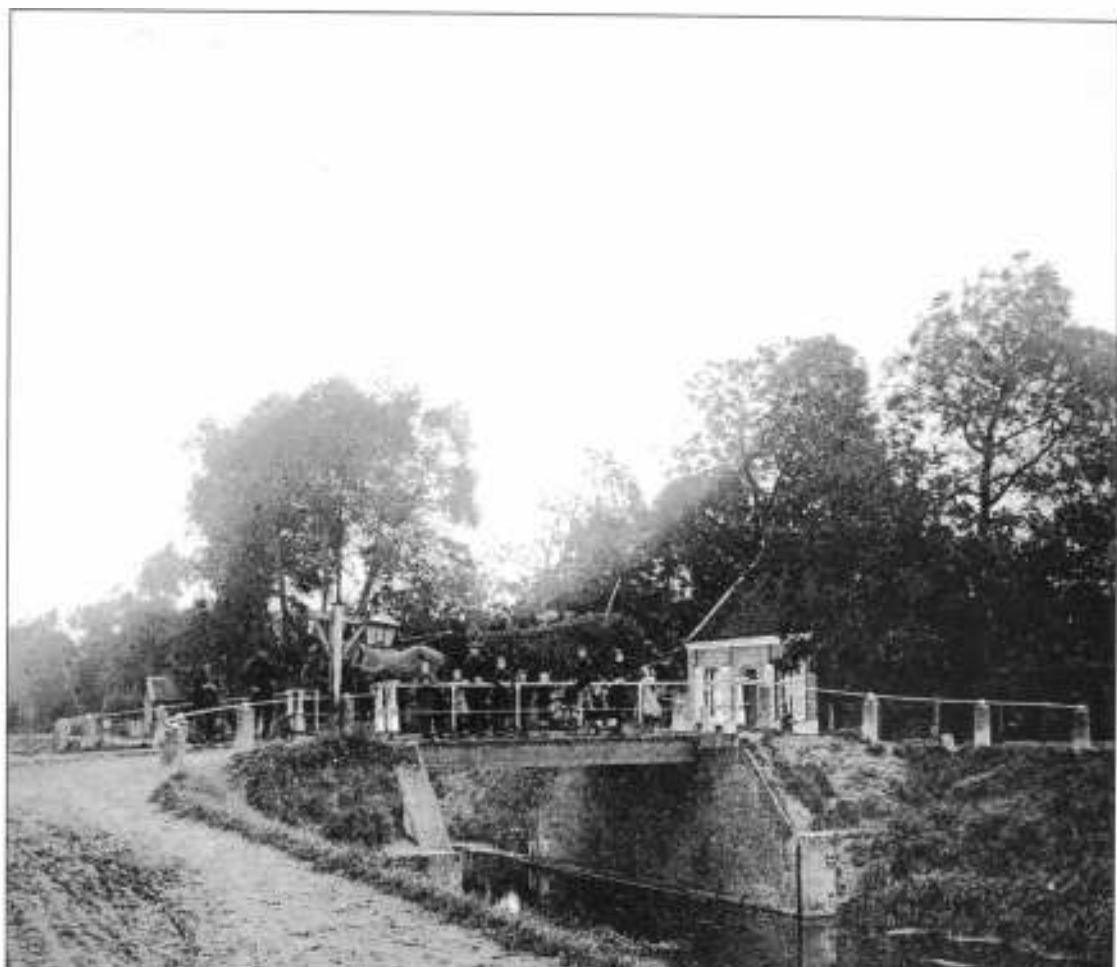

Boven links en rechts ± 1900
De Langelede aan de Catharinabrug.

Links ± 1920
De Catharinabrug met centraal de Akkerstraat.

Links boven ± 1910

De Catharinabrug richting Oudeburgse Sluis.

Links onder ± 1916

Deze foto is iets ruimer. Tussen de twee woningen ligt de Catharinastraat. Het huis op de hoek rechts is de herberg "De Kroon" bij L. De Wever. Aan de hand van de tentoongestelde koopwaar in de etalage, lijkt het tweede gedeelte van dit gebouw een winkel van potten en pannen.

Onder 2008

Het profiel van het hoekhuis is nog duidelijk herkenbaar.

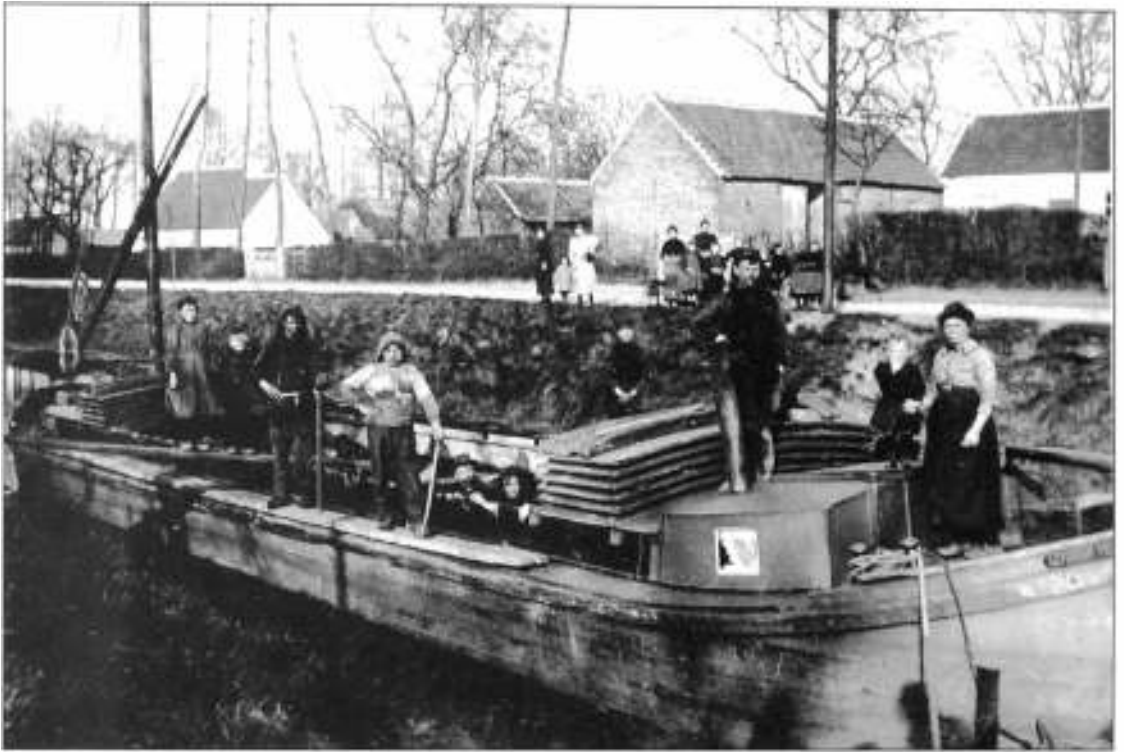

Boven links en rechts ± 1940
Balkenbrug richting Oudeburgse Sluis

Rechts 2008
Balkenbrug

Een van de meest legendarische schippers was Mance Potters, of beter Prudence De Potter. Zij was gehuwd met August Van Verdeghem (° Sint-Kruis-Winkel) en ze voeren met hun bootje "Gevonden Vriend" van de Moervaart naar Gent. Aangezien August, of Gustaaf, kreupel was, was het Mance Potters die regelmatig met veel gevloek hun boot ketste langsheen de tragels. Op dagen dat er minder werk was kon je haar meestal terugvinden in een of andere herberg. Volgens de overlevering kon zij roken zoals een Turk en drinken zoals een Zwitser.

Bovenstaande foto toont dit schippersechtpaar ergens aan de oevers van de Langelede. Uiterst rechts staat Mance Potters en centraal aan de schoorsteen, August Van Verdeghem.

Boven 1914-1918

Op het einde van de Langelede, even voorbij de Oudeburgse Sluis, werd de woning "Het Belgisch Kantoor" van Philemon Coone en Irma Van Graefscheppe, tijdens de Eerste Wereldoorlog omgevormd tot *Grenzwache Nr.3*. Dit was een Duitse wachtpost aan de elektrische draad die de grens met Nederland afgrensde.

Onder 2008

Op deze plek werd in de loop van dit jaar een nieuwbouw opgetrokken.

Boven 1908

Herberg "*In Het Polderzicht*" bij Victor Van Assel op de Oudeburgse Sluis bij de grens met Nederland. Naast landbouwer en herbergier was Victor ook handelaar in koloniale waren. Ter gelegenheid van de kermis op de Oudeburgse Sluis werd hier regelmatig een danstent met orgel opgesteld.

Onder 2008

Het huis staat nu verscholen achter drie lindebomen.

XI

Overslag

Overslagdorp, Papdijk, Schoolstraat, Overslagdijk

Anno **1662** was de bewoning om en rond Overslag nog vrij miniem. Aan de Papdijk stonden bij de grens met Moerbeke een drietal hofsteden, terwijl de Schoolstraat en de dorpsstraat naar Ramonshoek onbebouwd waren. In de Bovenhoek stonden een zevental hofsteden en op het kerkplein stond enkel de kerk. In de Gebuurte stonden een zestal woningen en in de Sint-Elooiopolder lag een *cavel landts betemmert met een schuere*. Deze schuur deed ook dienst als woning.

In **1844** waren de drie hofsteden bij de grens met Moerbeke aan de Papdijk herleid tot twee en van de zeven hofsteden in de Bovenhoek resteerden er maar vijf. De Schoolstraat telde nu twee bewoonde percelen terwijl aan de weg naar Ramonshoek drie woningen stonden. Naast de kerk stonden op en rond het kerkplein een dertigtal woningen terwijl de bebouwing in de Gebuurte tot een twintigtal woongelegenheden was uitgebreid. Langsheen de Overslagdijk stonden een zevental woningen en in de Sint-Elooiopolder werden er twaalf woongelegenheden geteld.

Links ± 1940
We staan hier op de grens van Ramonshoek en Overslag. Rechts staat een groepje kinderen voor de schoolpoort.

Links 2008
De kerktoren is hier een duidelijk herkenningspunt.

Boven ± 1910

Het klooster en de katholieke school werden in 1905 opgericht als meisjesschool door pastoor Louis Raes, met de hulp van de zusters Bernardinnen van Oudenaarde. Deze congregatie stichtte in 1844 ook het klooster in Bassevelde. De eerste zusters waren Moeder Wivina, met als onderwijzeressen Dame Alphonsine, Dame Raphaël en Dame Geneviève. Naast de meisjesschool was er ook een zondagsschool. Toen tijdens de Eerste Wereldoorlog de grens met Nederland werd gesloten, werden hier ook de jongens onderwezen. In 1917, na het plaatsen van de elektrische draad, werd Overslag bijna volledig afgegrensd. De zusters vonden toen een onderkomen in de pastorie van Wachtebeke, terwijl de Overslagse jeugd naar het schooltje van Ramonshoek werd verwezen.

Boven links en rechts ± 1945

Overslag

Eduard Van Bambost, echtgenoot van Rachel Schaut, poseert voor zijn schrijnwerkerij-wagenmakerij.

Rechts onder 2008

Totaalzicht van beide foto's.

De contouren van de schrijnwerkerij zijn nog duidelijk te herkennen.

Boven ± 1910

Zicht van even voorbij de Overslagdijk richting Nederland. Centraal achteraan, op Nederlands grondgebied, staat het molenhuis van de familie Plasschaert, met rechts het douanekantoor.

Onder ± 1935

Vijfentwintig jaar later.

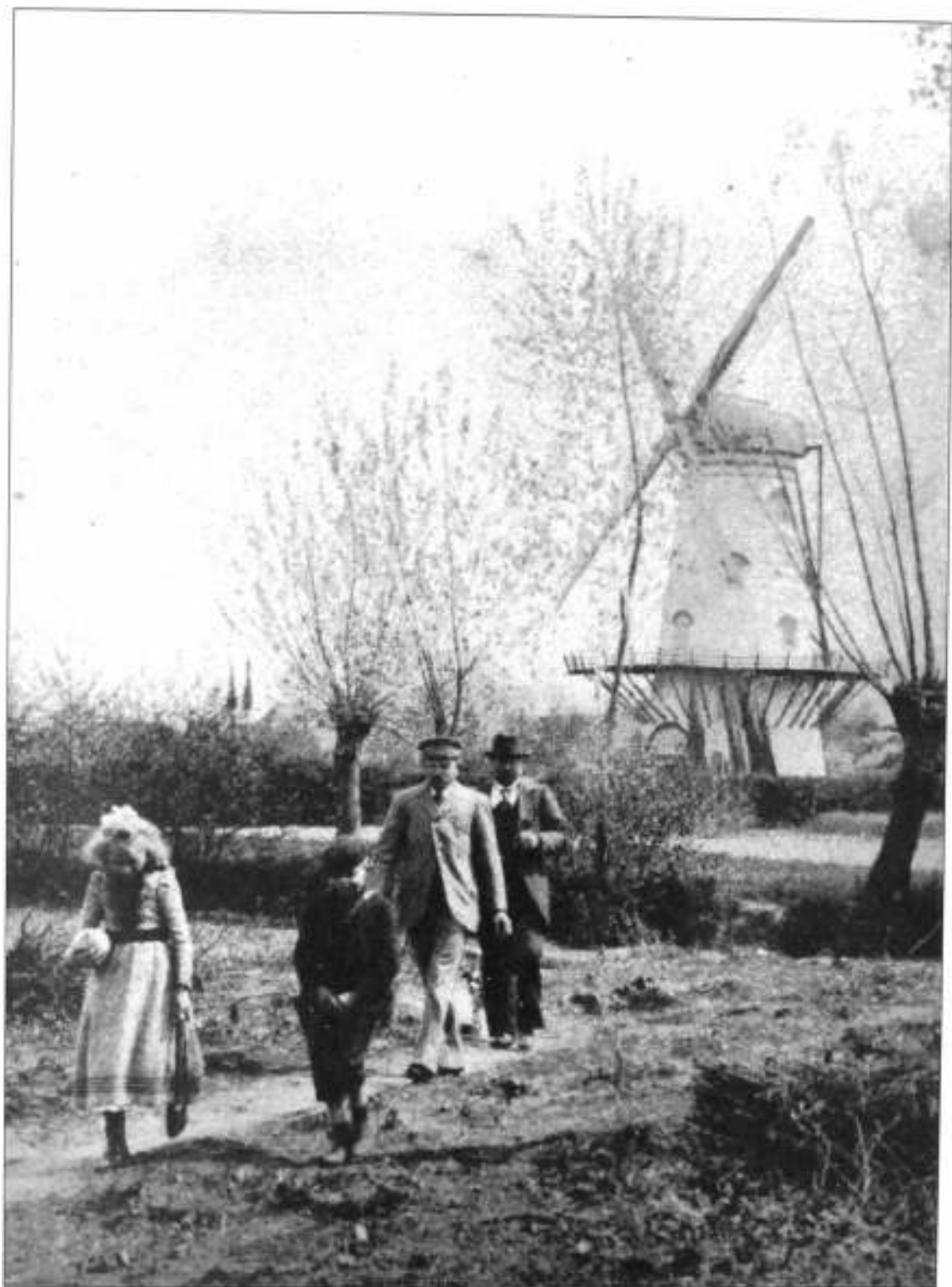
Boven 2008

Het oude molenhuis heeft de tand des tijds overleefd.

Onder ± 1935

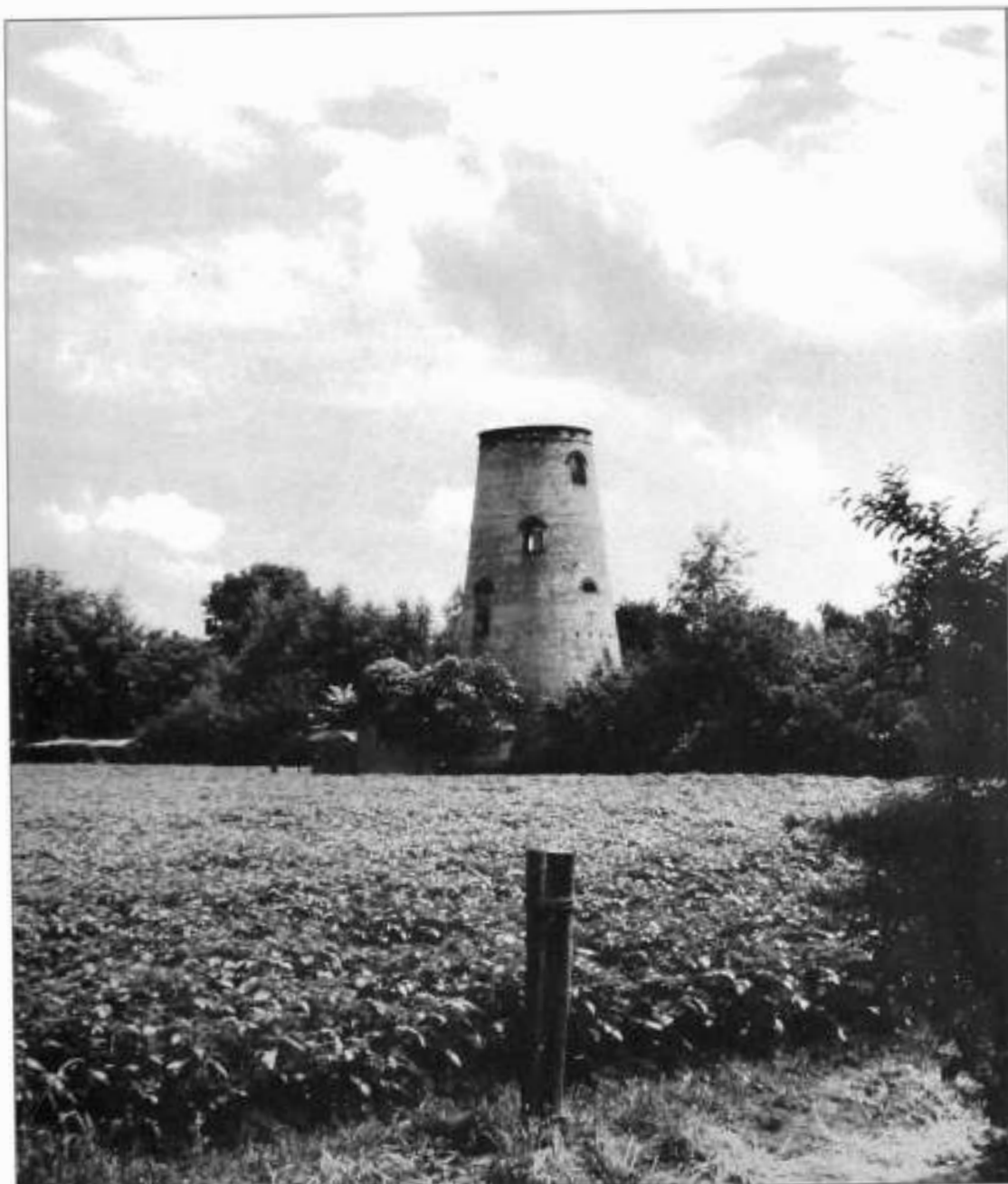
Zicht richting Ramonshoek met uiterst rechts de winkel van Frans Laheyne en Jeanette Aerts. Daarnaast zien we het estaminet “*t Huis van Commerce*” van klompenmaker Alfons Aers en Marie David.

Boven ± 1914

Hoewel de windmolen van Victor Plasschaert op Nederlands grondgebied stond, hoorde hij altijd bij de beeldvorming van Overslag. Hier zien we Adrienne en Gerard Plasschaert, samen met hun vader Victor en een onbekende, op het einde van het Molenpad, in de volksmond "het Strontstraatje" genoemd.

Boven 2008

De restanten van de stenen bovenkruier sieren nog steeds het Overslagse landschap.

Onderaan rechts zien we opnieuw "het Strontstraatje" richting Belgische Overslag.

Boven ± 1930

Het Belgisch tolkantoor lag op de hoek van de weg naar Zuiddorpe en Axel. Het Nederlandse tolkantoor was een 20-tal meter om de hoek gevestigd. De douanebeambte links is René Premereur, toen woonachtig in het Rechtstro. Het tolkantoor werd na de Tweede Wereldoorlog, samen met de aanpalende herberg, gesloopt en vervangen door een modern gebouw.

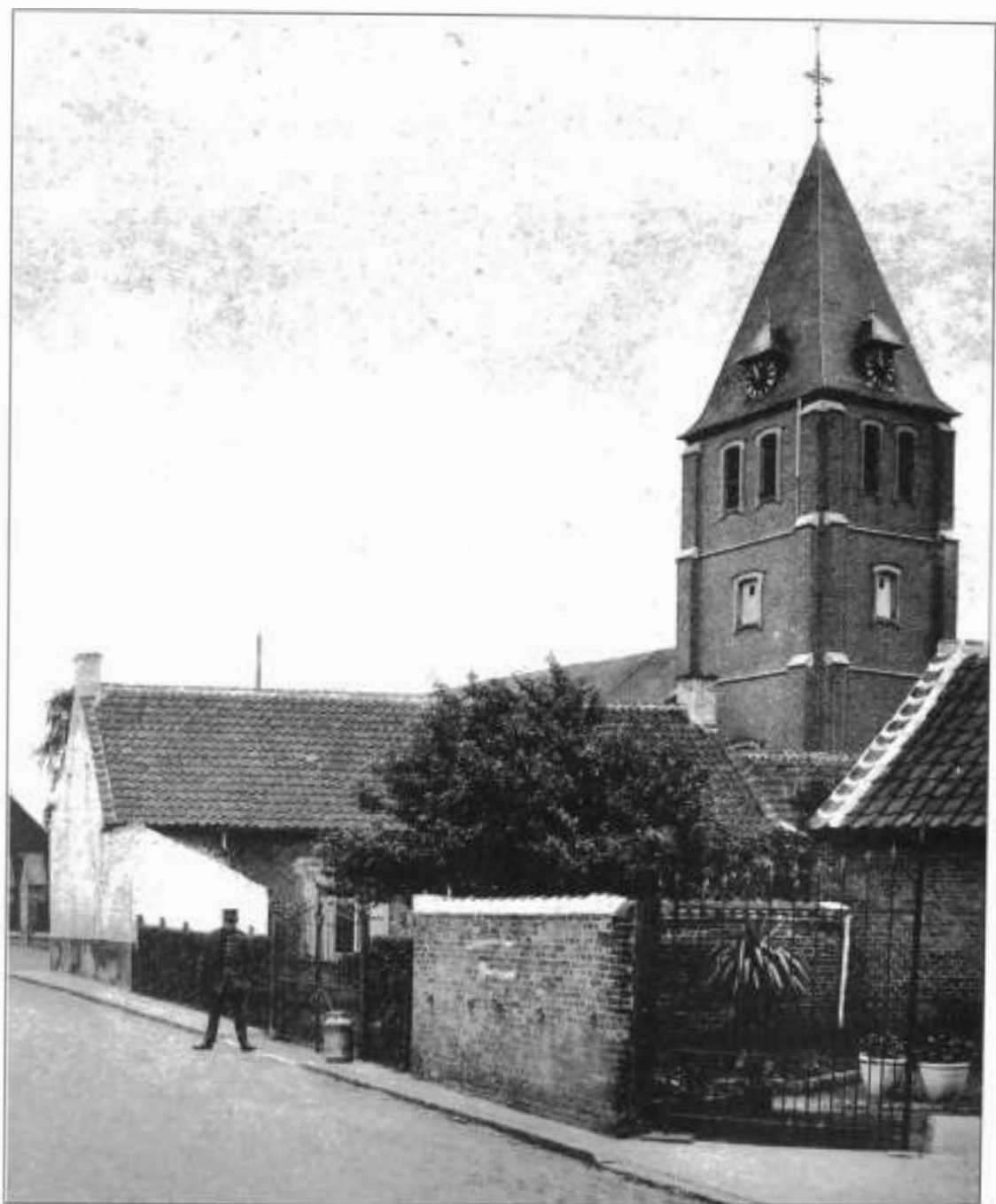
Boven ± 1910

De herberg “*Het Belgisch Kantoor*” van Ch. Breaert. Links van deze herberg bevond zich onder hetzelfde dak, het Belgische tolkantoor. Rechts achteraan ligt de weg naar de Papdijk en Moerbeke.

Onder 2008

Na de Schengenakkoorden verdween de douanepost en het toenmalige gebouw werd verbouwd tot de frituur “*De Grenspost*”.

± 1930

Het dorpsplein met de weg via de Papdijk naar Moerbeke. Centraal zien we de achterzijde van het estaminet “*De Zwaan*”. Na jarenlange leegstand werd “*De Zwaan*” in 1985 gesloopt voor de aanleg van het kerkplein.

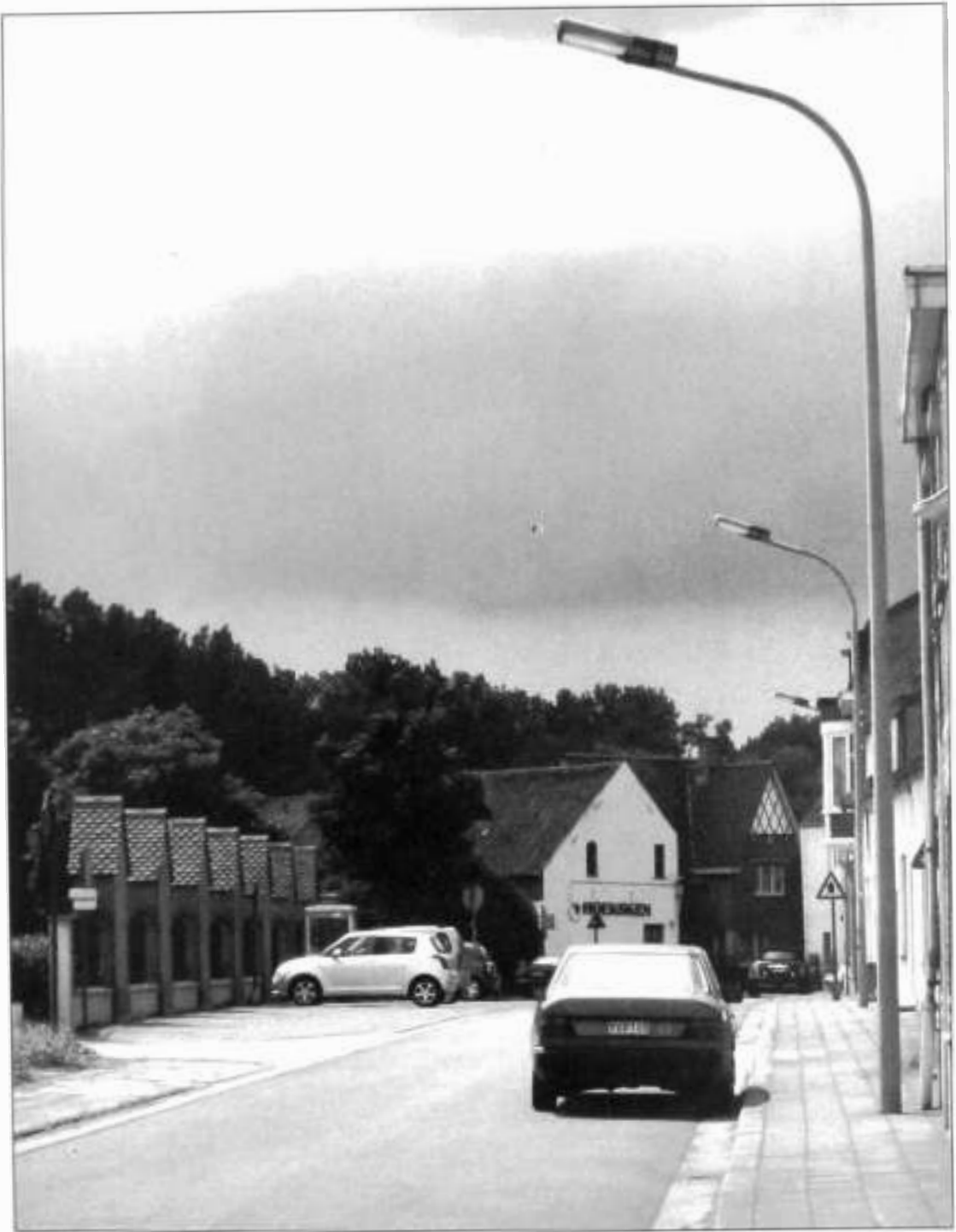
2008

Het kerkplein (nu Omer Van Puyveldeplein) fungeert in de eerste plaats als parkeerruimte. Rechts zien we het terras van de herberg “t Hoeksken”.

± 1935

Zicht uit de tegenovergestelde richting. Centraal zien we opnieuw het estaminet "*De Zwaan*" en links de beeweg aan de kerkhofmuur.

2008

Centraal herkennen we nu de herberg “’t Hoeksken”. Met de sloop van het estaminet “*De Zwaan*” lijkt alles iets ruimer.

± 1935

Herberg "t Huis van Commerce" bij Petrus Celie en Anastatia Willems.

2008

“*t Huis van Commerce*” werd in de loop der tijden gesloopt en hier staan nu twee moderne woningen. Waar de derde woning stond is nu de aansluiting van de Hettingestraat.

Boven ± 1908

De Onze-Lieve-Vrouw-Geboorte-Kerk met het weggetje naar de pastorie in de Schoolstraat.

Onder 2008

De populieren werden gekapt en het weggetje wordt nu afgebakend met linden.

De pastorie rond 1938

Dit gebouw werd in 1860 opgetrokken op aanvraag van pastoor Eduard Steenput op de plek waar voorheen de oude pastorie stond.

Boven ± 1910

De gemeenteschool te Overslag werd in 1862-63 opgetrokken. Ook hier werd Edmond De Perre-Montigny als architect aangeduid.

Onder 2008

Het schoolhuis wordt nu bewoond door Ghisleen Coone en Maria Verdurmen, terwijl op de plaats waar eertijds de klaslokalen stonden, de nieuwbouw werd opgetrokken van Johan De Visscher en Marleen Ergo.

Vliegtuigdemonstratie te Overslag in 1912

In 1912 hadden enkele vooruitstrevende inwoners van Overslag, waaronder de dertigjarige Cyriel Bauwens, het plan opgevat om hier een vliegtuigdemonstratie te organiseren. Er werd contact gezocht met Heinrich van der Burg, de eerste Nederlander die in 1910 te Amsterdam aanving met de bouw van een eigen vliegtuig. Zijn eerste demonstratie gaf Van der Burg in 1911, op het vliegterrein van Ede in Nederland. Zijn vliegtuig was een eendekker, geïnspireerd op de Blériot. En één jaar later waren zijn kunsten in Overslag te aanschouwen. In de late namiddag van zondag 28 juli steeg Heinrich van der Burg van het kleine vliegplein op voor een vlucht van ongeveer 10 minuten over Muishoeken, Ramonshoek en terug naar Overslag. Na de landing werd hij door een juichende menigte op de schouders gedragen, waarna Heinrich een bloementuil ontving, versierd met linten in de Belgische en Nederlandse driekleur.

Deze vliegdemostratie was zeker geen alledaags gebeuren en zij haalde dan ook verschillende dagbladen, waaronder De Gentenaar, Axelsche Courant, Utrechts Dagblad en Algemeen Handelsblad.

Overslagdijk

Deze schamele, met riet bedekte huisjes waren in de volksmond bekend als “De Dievenhuizekens”. Zij werden in 1837 opgetrokken in opdracht van Joannes Francies De Necker en Franciscus Van Der Jeugd. In de loop der jaren werden ze een toevluchtsoord voor smokkelaars, wat meteen hun negatieve volksnaam verklaart. “De Dievenhuizekens” werden in 1967 gesloopt en in 1972 werd ongeveer op deze plek de woning van Ivan Van der Jeugd en Eliane Wyngaerd opgetrokken.

Links boven ± 1965

De Dievenhuizekens enkele jaren voor de afbraak.

Links onder 2008

Hier staat nu de woning en tuin van Ivan Van Der Jeugd en Eliane Wyngaerd.

De elektriciteitspaal en de naden in het wegdek zijn twee duidelijke herkenningspunten.

XII

Van de Dorpsplaats van Wachtebeke naar Sint-Kruis-Winkel

Dorp, Pottershoek, Warande

Tussen de kerk en de omgeving van de huidige Pottershoekbrug stonden in **1662** aan de linkerkzijde van de weg zes hofsteden. Aan de overzijde stond op de hoek met de kerckweg *de hofstede de vierschaar*. Daarnaast lag het perceel "*het Schuttershof*" dat toebehoorde aan 't Gilde van Sebastian. Verder telden we nog zes hofsteden waarvan vier in de directe omgeving van de Pottershoekbrug. Van hier tot aan de grens met Sint-Kruis-Winkel was alles nog onbebouwd.

In **1841** was de bebouwing geëvolueerd tot ongeveer 16 woongelegenheden tussen de kerk en Pottershoekbrug en 19 aan de overzijde. Het gedeelte naar Sint-Kruis-Winkel toe was nog steeds onbebouwd.

Boven en onder ± 1912

De Sint-Catharinakerk met de woning van toenmalig burgemeester Désiré Jozef Fermont. Deze woning werd in 1972 gesloopt.

± 1903

Rechts zien we de Vierschaar die hier fungeerde als schoenenmagazijn van de gebroeders Ongena. Zij waren in Wachtebeke beter bekend als "*de Schoens*" met als voornamen: Vetter, Smoutere, Ons Heere en Kisse. De tweede woning was een herberg-slagerij van veekoopman Camiel Andries. Uiterst links zien we nog net de omheining van de woning van burgemeester Fermont.

Links ± 1920

De Vierschaar

Het oprichten van een vierschaar te Wachtebeke hield onrechtstreeks verband met het graven van de Sasse Vaart in 1547. Deze verbinding tussen Gent en de Westerschelde doorsneed het Ambacht Assenede, waartoe Wachtebeke en Sint-Kruis-Winkel in de middeleeuwen en het ancien régime behoorden, in twee delen. Een tocht naar hun hoofdplaats Assenede, doorheen het uitgestrekte en desolate heidegebied van de Riemse heide (=omgeving Rostijne, nu Sidmar, Sint-Jan-Baptist en het Kloosterbos) werd in deze oorlogszuchtige periode zowel voor de inwoners van Wachtebeke als die van Sint-Kruis-Winkel toen wel een heel hachelijke onderneming. Na aanvraag van de notabelen uit beide parochies kreeg men in 1579 de toestemming van de Spaanse koning Filips II, om in Wachtebeke een aparte vierschaar of schepenbank op te richten. Op die wijze werd Wachtebeke, na Assenede, de belangrijkste parochie in het Ambacht Assenede.

Na de Franse revolutie werd de vierschaar opgeheven. Het gebouw fungeerde in de 19e eeuw o.a. als school en werd later verhuurd als schoenenmagazijn van de gebroeders Ongena.

In 1937 was het gebouw in die mate verkommerd dat de toenmalige pastoor, Z.E.H. Camerman, er alles aan deed om de Vierschaar te restaureren. Na de restauratie werd dit op één na oudste gebouw van Wachtebeke als monument geklasseerd.

Links boven ± 1910

Brouwerij van Leo Van Bastelaere - Mattelé, sinds 1907 uitgebaat als brouwerij en mouterij "*Den Gouden Leeuw*" door Arthur Despierre en Edmond Van Damme.

Boven 2008

De brouwerij verdween voor de bouw van de woning van Jos De Cock. Maar ook dit gebouw verdween in 2007. Hier wordt nu nog maar een appartementsblok opgetrokken.

Links onder ± 1905

Achterzijde van de brouwerij met centraal (vermoedelijk) brouwer Leo Van Bastelaere.

Boven 1905

De afspanning "*Het Brouwershuis*" van D. Vervaeet paalde aan de brouwerij Van Bastelaere.

Rechts ± 1910

Van het eerste huisje rechts zien we op de vorige foto nog net een raam. Voorbij deze huizenrij ligt het landhuis van toenmalig eigenaar notaris Dorval. Het laatste huis behoorde ook tot de eigendommen van notaris Dorval.

2008

De laatste twee huisjes werden in het midden van de 20e eeuw omgevormd tot kantoorruimte, nadien werd het rustoord "Ten Berge", en rond 1997 werd het omgevormd tot appartementsgebouw.

Boven ± 1924

Dit landhuis behoorde sinds 1883 aan de familie Pulinckx, die het in 1908 verkocht aan notaris Karel Dorval-De Potter. Tussen 1921 en 1923 werd het eigendom van de Antwerpse wijnhandelaar Karel Van Laere, die het op zijn beurt verkocht aan de Gentse handelaar Petrus Stevelinck. In 1924 werd dit gebouw dan ook aangeduid als het kasteeltje van Mr. Stevelinck. In 1927 werd de voormalige burgemeester van Sint-Kruis-Winkel, notaris Polydore Teirlinck de nieuwe eigenaar, nadien zijn kinderen Gilbert, Marie en Rosa. Sinds 1986 zijn notaris Luc Roegiers en zijn echtgenote, Dominique Mestdagh, de huidige eigenaars.

Rechts onder 1905

Woonhuis van Benedictus en Françoise Parys. Françoise erfde deze woning van haar vader, die het op zijn beurt voordien had geërfd van de kinderen De Mey, stichters van het gelijknamige rusthuis. In 1933 werd dit gebouw aangekocht door de Congregatie van de Zusters van de H. Vincentius a Paulo en bij de kloostergebouwen gevoegd.

Rechts ± 1902

De pastorie.

Dit gebouw dateert van 1872-1873 en is een ontwerp van de Gentse architect Edmond De Perre - Montigny.

Het klooster

Het klooster en de Congregatie van de Zusters van de H. Vincentius a Paulo van Wachtebeke is zowat het levenswerk van de toenmalige parochiepriester, pastoor Georgius Dominicus Van Rossen. Hij stichtte hier in 1833 een school en in 1836 een werkhuis voor inwonende wezen. Zijn medewerkers rekruteerde hij uit de armste bevolkingslaag. Uit deze groep ontstond in 1841 de Congregatie van de Zusters van de H. Vincentius a Paulo. De activiteiten werden in 1845 uitgebreid met de oprichting van een hospices, of arnhuis en hospitaal. In 1849 kwam er ook een kostschool en in 1850 werd een nieuw kloostergebouw opgetrokken. In 1852 telde de congregatie 17 geprofeste zusters.

Boven ± 1905

De poort met de daaropvolgende zes traveeën vormen de school van 1833 en het klooster van 1841. Het deel links van de poort werd rond 1842 opgetrokken. Het gedeelte uiterst rechts dateert van 1849-1850.

Rechtsboven ± 1900

De kapel in de kloostertuin werd in 1873 gebouwd.

Rechtsonder ± 1914

De woning van de algemene directeur, opgetrokken in 1902.
Links de tweede Sint-Antoniuskapel.

Vóór 1927

Het Hooghuis, naar een schilderij van Jozef De Caluwé. Dit huis bevond zich aan de 18e-eeuwse benedenloop van de Langelede, aan de toenmalige Pottershoekbrug. In 1905 werd dit huis bewoond door Karel De Block en Leo De Mets. Het gebouw was voorzien van twee gewelfde kelders die eertijds achteraan het Hooghuis aan de oever van de oude bedding van de Langelede paalden. Zij fungeerden enerzijds als los- en laadplaats en anderzijds als stapelruimte. Het Hooghuis zelf was met een zestal trappen te bereiken.

2008

Na de sloop van het Hooghuis werd op ongeveer dezelfde plek deze woning opgetrokken. Als herkenningspunt zien we rechts van dit gebouw nog net de kerktoeren boven het Lyceum uitsteken.

Links en boven ± 1924

De Pottershoekbrug met rechts de hoeve van Carolus De Craene–Marie Bundervoet en hun zonen Theophiel en Victor.

Boven ± 1902

De Pottershoekbrug richting Sint-Kruis-Winkel.

Links zien we opnieuw de hoeve van de familie De Craene. Rechts staat de herberg van Benignus Dhauwe en Marie De Breuck.

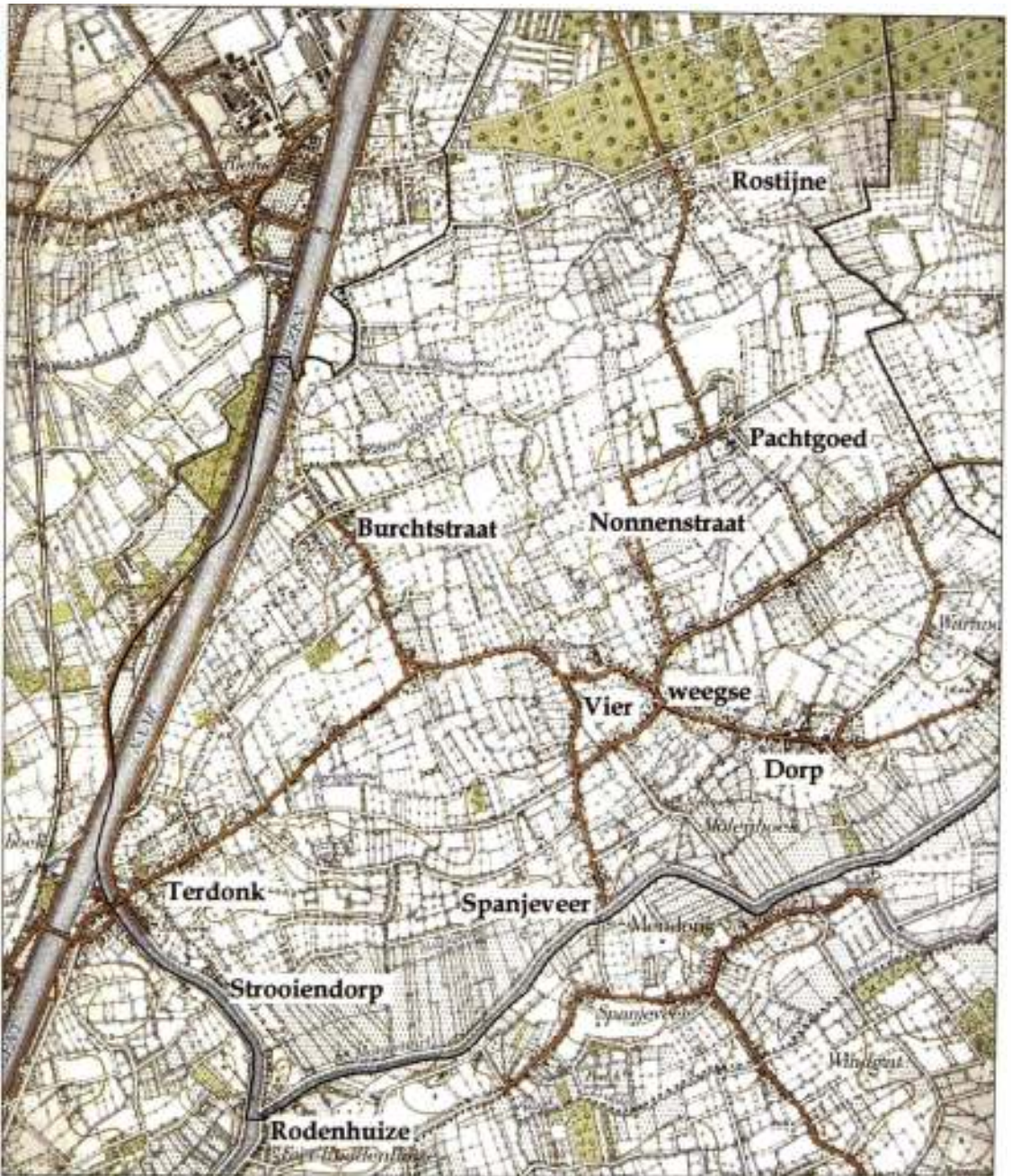
Onder 2008

Het schuurtje rechts toont ons in welke mate de weg in de loop van de tijd werd verbreed.

SINT-KRUIS-WINKEL

1951

Dit kaartje van Sint-Kruis-Winkel toont ons de 19e-eeuwse gemeentegrenzen (zwarte doorlopende lijn) en enkele kleinere gehuchtjes. De kaart zelf dateert van 1951, enkele jaren voor de inplanting van de industriezone en de aanleg van de J.F. Kennedylaan. Bovenaan zien we de bossen van Rostijne en centraal de boerderijen van het Pachtgoed. Onderaan mondt de Moervaart te Rodenhuize uit in de "Ouden End", een restant van de Terneuzense Vaart. Ten westen van Terdonk zien we de monding van deze "Oude End" in het Kanaal Gent-Terneuzen.

2000

De J.F. Kennedylaan doorsnijdt het oude Sint-Kruis-Winkel. Rostijne, Pachtgoed, Nonnenstraat en Burchtstraat moeten nu op de Sidmarsite gezocht worden, terwijl de "Ouden End" tussen Terdonk en Rodenhuize door het Rodenhuizedok wordt opgeslorpt. Onderaan rechts zien we het traject van de Nieuwe Moervaart, met daarboven de loop van de Oude Moervaart. Deze laatste helpt ons om de ligging van Rodenhuize te situeren. Het vernieuwde Kanaal Gent-Terneuzen, inclusief de zwaaiком, werd enkel verbreed op het grondgebied van Sint-Kruis-Winkel.

XIII

Van Winkelwarande naar de Dorpsplaats *Winkelwarande, Kapelledreef, Jozefienenstraat, Sint-Kruis-Winkeldorp (oost)*

Naast de Warandekapel stond er in **1663** in Winkelwarande en het oostelijk deel van Sint-Kruis-Winkeldorp, geen enkel gebouw. In **1580** echter werden hier op de zuidkant, op de grens met het dorp en de Warande, twee hofsteden geteld, waarvan een dienst deed als pastorie. Ook ter hoogte van het huidige schooltje stond toen een hofstede. Aan de overzijde, achter het huidige klooster, lag een vrij grote hofstede. Zij reikte tot aan de weg net voor de Gustaaf Van Heckelaan. De Kapelledreef was in **1663** niets meer dan een veldwegel naar de kapel en volledig onbebouwd. Op de westelijke hoek van de Kapelledreef met de Jozefienenstraat stond een hofstede, en enkele percellen naar het dorp toe stonden in de Jozefienenstraat er nog twee. Ook aan de overzijde, tegenover de Kapelledreef, stond een woning. Een laatste boerderijtje vinden we terug op de oostzijde, een honderdtal meter voor de aansluiting met de Albert De Smetstraat.

Tussen de grens met Wachtebeke en de kerk vinden we in **1844** op de zuidzijde, even ten oosten van de kapel, een hofstede tegenover de Kapelledreef. Dichter bij het dorp, even voor de Jozefienenstraat, staan er nog eens twee. Van aan de veldweg aan het schooltje t.e.m. de voormalige herberg "Onder de Toren" staan nog eens vijf woningen. Aan de overzijde tussen de kerk en de Jozefienenstraat tellen we drie woongelegenheden, waarvan in de middelste het eerste kloostergebouw was ontstaan. Net ten oosten van de Jozefienenstraat vinden we nog drie huizen terug, en op de oostelijke hoek van de Kapelledreef staan twee kleine huisjes. Deze huisjes vormen een groep kleine woningen waarvan er nog eens tien staan op de oostzijde van de Kapelledreef. Op de westelijke hoek met de Jozefienenstraat staat een huis; verder naar het dorp toe tellen we er nog eens elf. Aan de overzijde staan enkel twee huisjes ter hoogte van de huidige Gustaaf Van Heckelaan. Tussen de Kapelledreef en de Albert De Smetstraat staan op de oostzijde drie hofsteden, waarvan de laatste op de hoek met die laatstgenoemde straat.

De Warandekapel rond 1910.

De kapel van O.L.Vrouw van Troost ter Warande

De oorsprong van dit bedevaartsoord verliest zich ergens in de middeleeuwen. De oudste zekere tot nu toe bekende gegevens dateren van 1571. Op het einde van de Tachtigjarige Oorlog werd de kapel in 1635 herbouwd. Maar tijdens de Franse Revolutie werd de kapel in 1797 opnieuw ernstig beschadigd. De huidige kapel werd in 1863, onder pastoor Jozef De Feyter, opgetrokken naar de vorm van de vorige kapel.

Boven ± 1925

De Warande richting Wachtebeke ter hoogte van de kapel. De gebouwen links staan net in de Kapelledreef.

Onder 2008

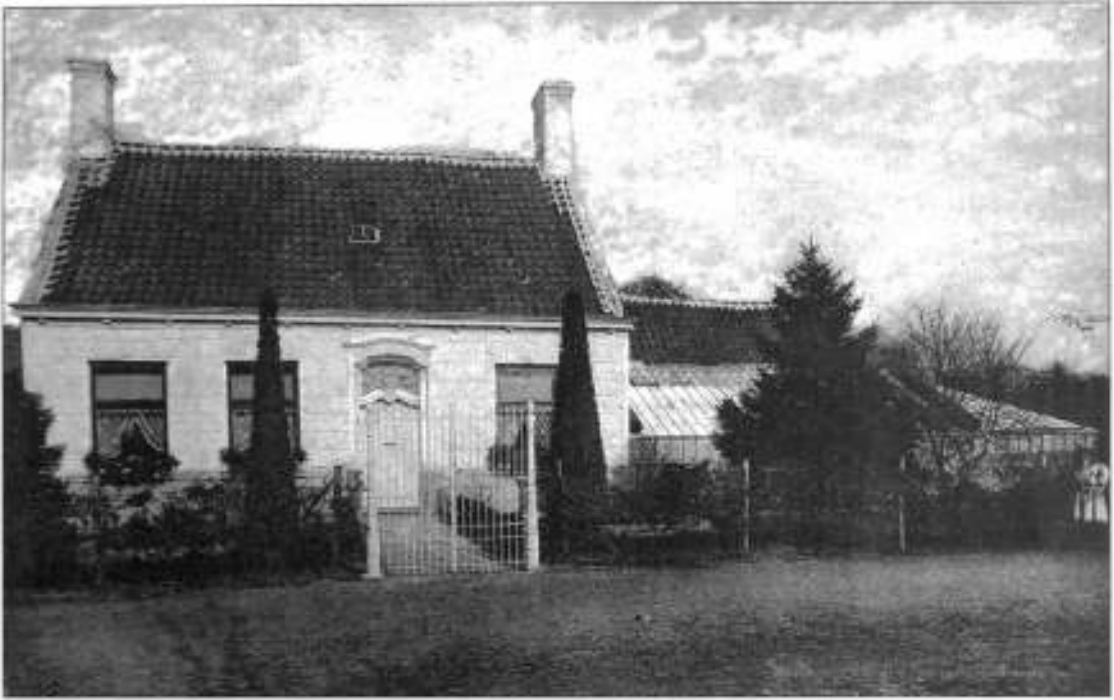
De landelijke sfeer lijkt nu wel heel ver weg.

± 1910

De Warande ter hoogte van de kapel richting het dorpscentrum van Sint-Kruis-Winkel.

Boven ± 1910

De basis van deze woning, op de hoek van Sint-Kruis-Winkeldorp en de Jozefienenstraat, dateert van het einde van de 18e eeuw. In het begin van de 20e eeuw werd zij aangeduid als "*Het huis van de heer secretaris*".

Onder 2008

Dit is nu de woning van Willy Schelstraete en nog heel herkenbaar.

Boven ± 1957

Deze foto werd genomen vanuit de kerkwegel, ter hoogte van het nieuwe kerkhof, aan het einde van de muur rond de kloostertuin richting Jozefienenstraat. Hier werd in 1958 een sociale woonwijk gepland, waarvan in 1961 de eerste zes woningen in gebruik werden genomen.

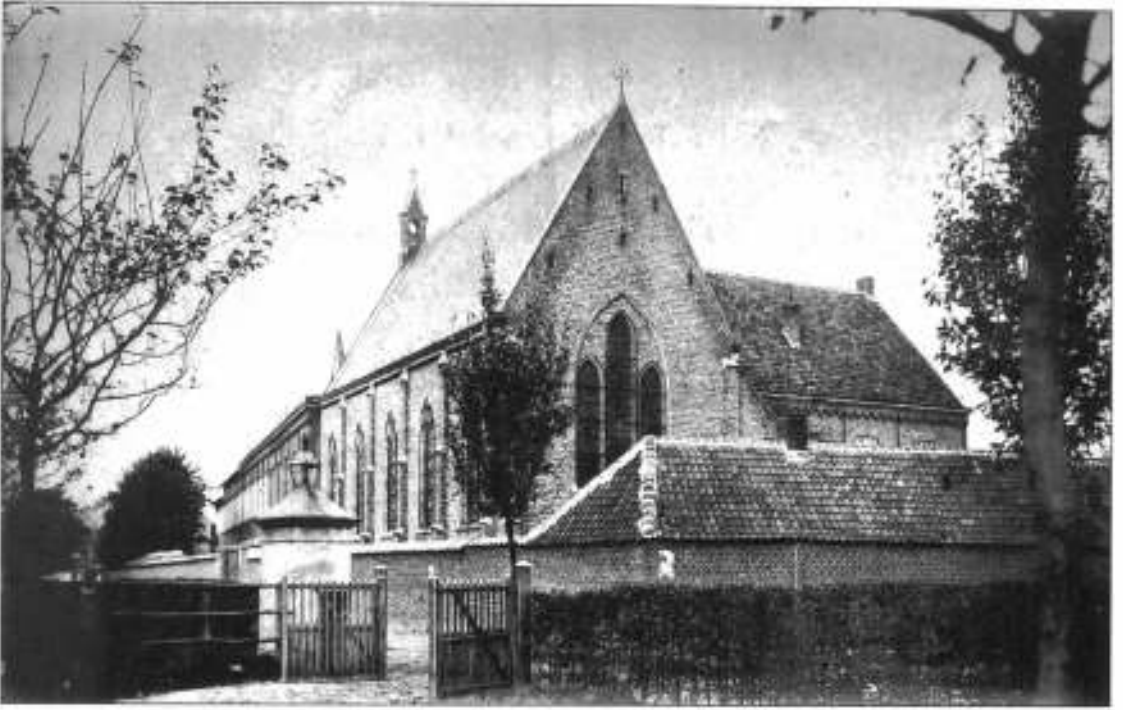
Rechts boven 2008

De nieuwe woonwijk in de Gustaaf Van Heckelaan, een weinig verscholen achter het tarweveld.

Rechts onder ± 1966

De opbouw van de derde fase.

Boven ± 1905

De tweede kloosterkapel, uit 1886, op de hoek met de huidige Jozefienestraat.

Onder ± 1909

Het klooster zoals het in 1886 verbouwd werd. In het linkse gebouw waren eertijds de werkschool en de eerste meisjesschool ondergebracht.

Het klooster

Het initiatief voor de oprichting van de congregatie van de Zusters Jozefienen werd in 1841 genomen door de toenmalige parochiepriester Ludovicus Imschoot en Maria Jacoba Goossens. In 1842 werd de eerste steen gelegd van een meisjesweeshuis en een leer- en werkschool, een jaar later aangevuld met een aangenomen meisjesschool en een zondagsschool. De eerste vier zusters van de congregatie werden in 1848 geprofest. In 1855, onder het bestuur van pastoor Joseph De Feyter, werd het klooster uitgebreid met een rusthuis voor *oude wijvekens en andere vrouwspersonen*. In 1858 werd hier nog een *beschermhuis voor oude mannekens en andere van hetzelfde geslacht* aan toegevoegd. Deze konden tewerkgesteld worden in het in datzelfde jaar opgestarte "Boerenhof". In 1866 werd hier ook een bewaarschool voor *kinderkens van beide geslachten* gesticht. In 1862 werd de eerste kapel in het klooster ingewijd. In 1886 werd het klooster bijna volledig verbouwd.

Rechts ± 1935

De toenmalige parochiepriester, Marcel Herpelinck, aan de muur van het klooster en de directeurswoning.

Boven ± 1930

Dit gedeelte van de boerderij bij het klooster werd in 1872 opgetrokken. De schuur rechts paalde aan de huidige Jozefienenstraat. De eerste boerderijgebouwen dateerden van 1865. Net voorbij de bomenrij achteraan ligt nu de Gustaaf Van Heckelaan.

Onder ± 1930

De nieuwe vrije katholieke school, tegenover het klooster, werd in 1880 opgericht.

± 1930

"Het Kostershuis" is na de kerk het oudste resterende gebouw van Sint-Kruis-Winkel en dateert van 1779. Dit huis was enkele generaties lang de woning van de kostersfamilie Geiregat. In de 20e eeuw werd het aan het klooster toegevoegd, nadien werd het onderdeel van de therapeutische gemeenschap "De Sleutel". Momenteel staat deze parel te verkommeren. Stad Gent, kom uit uw schulp!!

± 1920

Algemeen zicht op het klooster, met links een gedeelte van de bakkerij van Karel De Vilder. Waar hier nog centraal een schuurtje staat, werd enkele jaren later de directeurswoning opgetrokken.

2008

Zowel in de 19e als in de 20e eeuw werden de gebouwen uitgebreid en aangepast. Centraal zien we de directeurswoning die dateert van rond 1925.

XIV

Dorpsplaats

Rondom de Dorpsplaats stonden in **1663** op de zuidzijde zes hofsteden waarvan één als een oude hofstede werd omschreven. In **1580** telden we hier maar liefst elf hofsteden. Op de noordzijde, stond in **1633** enkel naast de kerk een hofstede waarin de pastorie was gevestigd. Een honderdtal meter verder, op het einde van de Dorpsplaats, lag een grote omwalde motte die omschreven werd als “Het Kasteel”. Deze hoeve werd later door de familie Della Faille opgekocht. In **1580** lag er tussen deze hoeve en de pastorie nog een grote hofstede. Deze werd meer dan vermoedelijk, net zoals de verdwenen bebouwing aan de overzijde, tijdens de Tachtigjarige Oorlog verwoest.

In **1844** was de dorpsplaats sterk geëvolueerd. Op de zuidzijde, tussen de voormalige herberg “Onder den Toren” en de veldweg even voorbij het oude gemeentehuis, staan er tien huizen, waarvan vier hofsteden. Aan de overzijde staat naast de kerk nog steeds de pastorie. Verder westwaarts nog eens vijf woningen, waarvan de laatste een grote hofstede is die voortkwam uit het vervallen kasteel van de familie Della Faille.

Links ± 1910

De bakkerij van Karel De Vilder aan de kerk. Hij werd opgevolgd door zijn neef Cyriel Dauwe en nadien diens zoon Paul Dauwe.

Links ± 1910

De H.-Kruiskerk met kerkhof.
Aan de zijgevel zien we de grafkelder van de familie Della Faille.

Onder 2008

Dit is nu sinds 1992 bakkerij Neyt-De Wever.

Boven ± 1905

De huidige pastorie werd tussen 1858 en 1860 opgetrokken door de Wachtebeekse aannemer Leo Tacq, naar de plannen van Edmond De Perre-Montigny. De vorige pastorie dateerde van 1678 en stond meer naar de straat toe, in het verlengde van het kerkhofhek.

Op de achtergrond zien we de H.-Kruiskerk. Deze was in het begin van de 20e eeuw, net zoals de muren omheen het kerkhof, wit geverfd.

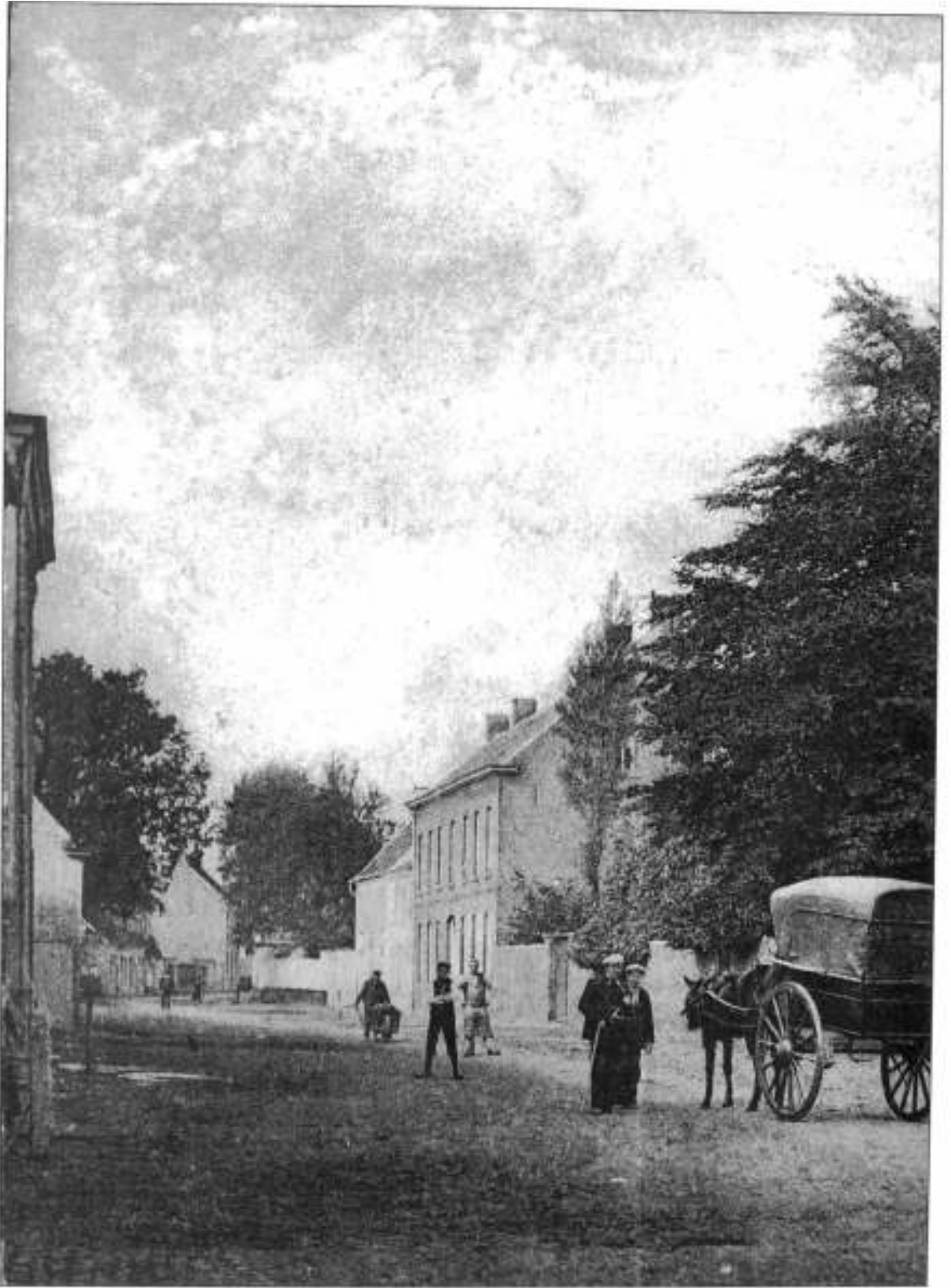
Boven ± 1925

Het monument van de gesneuvelden uit de Eerste Wereldoorlog.

± 1905

De pastorie verscholen achter de witte kerkhofmuur. Links van het kerkhofhek werd in de jaren twintig van de 20e eeuw het monument opgetrokken.

± 1905

De iets bredere weg tussen de kerk en het oude gemeentehuis werd in de 19e en begin 20e eeuw omschreven als de Dorpsplaats. Ter hoogte van het poortje in de muur rechts, werd in 1942 het nieuwe gemeentehuis opgetrokken.

2008

De ruimte van de Dorpsplaats werd deels opgeofferd voor de aanleg van een parkeerstrook.

± 1910

Het hoge huis centraal was tot de Tweede Wereldoorlog het gemeentehuis. Het werd in 1863 gebouwd, onder burgemeester Charles de Clercq-Wissocque de Sousberghe. Tussen de twee huisjes links ligt een veldwegel. Het hek uiterst links vormt de toegang tot een grote hofstede (zie verder).

± 1910

De witte muur begrenst de pachthoeve die eertijds het kasteeltje van de familie Della Faille vormde.

Boven ± 1909

Zicht op de Dorpsplaats van aan het oude gemeentehuis naar de kerk toe. Links bemerken we nog net de ommuring van de pastorie en de bakkerij van Karel De Vilder. Rechts zien we het hek van de grote hofstede.

Onder 2008

De kleine huisjes kregen alle een verdieping, waardoor het weidse karakter van de Dorpsplaats teloorging.

Boven ± 1920

Het gemeentehuis met in de deuropening toenmalig burgemeester Polydore Teirlinck en vermoedelijk zijn secretaris. De aanpalende hofstede van L. Colpaert was ook de afspanning "*In Het Gemeentehuis*". De volksmond wil dat er tussen het gemeentehuis en de aanpalende herberg een deur was, zodat de nodige drank zonder pottenkijkers naar het vergaderende gemeentebestuur kon gebracht worden.

De stoere eik voor het gemeentehuis werd in 1831 als vrijheidsboom aangeplant. Hij verdween pas in de jaren tachtig van de 20e eeuw uit het Winkelse straatbeeld.

± 1903

In deze beide woningen tegenover de kerk was een afspanning, waarvan de tweede de naam "In den Gouden Leeuw" droeg. Voor de eerste afspanning staat een balie of *boalde*, waar men het paard aan vastmaakte tijdens het herbergbezoek.

2008

In het midden van de vorige eeuw was de eerste woning de herberg-slagerij "*Onder den Toren*", van René Van Acker - Van den Eeckhout. Enkele nieuwe uitbaters en verbouwingen later staat het huis nu te verkommeren. De tweede herberg, toen "*Het huis van Commerce*", werd uitgebaat door veekoopman Maurice De Waele en Maria Colpaert.

Boven ± 1920

Het eerste huis links is opnieuw de afspanning "*In den Gouden Leeuw*" bij Charles De Bruycker. Centraal achteraan zien we het oude gemeentehuis en de vrijheidsboom.

Rechts ± 1920

De Dorpsplaats richting Wachtebeke. Het hoge huis achteraan staat tegenover het klooster en is de voormalige kosterwoning. Tussen dit gebouw en de inrit staan nog twee kleine huisjes. Deze werden later bij het klooster gevoegd.

XV

Van de Dorpsplaats naar de Vierweegse *Sint-Kruis-Winkeldorp (west)*

Tussen de Dorpsplaats en de Vierweegse, of de huidige Georges De Baetsplaats, stonden in **1663** op de zuidzijde maar 6 hofsteden. Bij de meest westelijke, op de hoek met de Georges De Baetsplaats, was er ook een brouwerij. Op de noordzijde, tussen de omwalde motte en de Georges De Baetsplaats, telde men toen 4 hofsteden.

In **1844** was het huizenbestand op de zuidzijde, tussen het oude gemeentehuis en de Vierweegse, opgelopen tot 26 woningen. Op de noordzijde, voorbij het tot pachthoeve omgevormd kasteeltje "Della Faille", telden we 10 woningen.

Boven en onder ± 1965

De pachthoeve ten tijde van pachter Theophiel Van der Straeten.

Op de onderste foto bemerken we de restanten van de oude omwalling. Even voor de schuur uiterst links, stond tot in het begin van de 18e eeuw, het kasteeltje “Della Faille”.

1982

Algemeen zicht van de verdwenen pachthoeve.

De pachthoeve Della Faille

In 1648 werd de Vrede van Münster gesloten. Dit betekende het einde van de Tachtigjarige Oorlog tussen Spanje en de opstandige Nederlanden. De Zuidelijke Nederlanden bleven in Spaans bezit, maar de oorlog had Spanje in ernstige financiële moeilijkheden gebracht. Om die reden werd een groot deel van de Spaanse bezittingen verkocht en werd in 1649 Jan Baptist Della Faille de nieuwe eigenaar van het Ambacht Assenede. De familie Della Faille woonde in Gent en bezat geen eigen huis in het Ambacht Assenede. In 1713 kocht de toenmalige heer van Assenede, Jan Francies Della Faille, achterkleinzoon van Jan Baptist Della Faille, te Sint-Kruis-Winkel de grote omwalde motte aan, toen eigendom van de familie Van Evere. Deze riante hoeve werd uitsluitend gebruikt als buitenverblijf, zodat ze dikwijls onbewoond was. Na het overlijden in 1808 van Emmanuel Jan Jozef Della Faille, zoon van Jan Francies Della Faille, bleef het gebouw totaal onbewoond. In 1826 werd het verkommerde gebouw verkocht en in 1828 tot een pachthoeve omgevormd. De laatste pachter was de familie Van der Straeten. In de jaren 80 van de vorige eeuw werd het woonhuis door brand vernield. Uiteindelijk werd dit stukje Winkelse geschiedenis in 1998 gesloopt.

Boven ± 1910

Zicht op de achterzijde en de tuin.

De dokterswoning

Oorspronkelijk werd dit gebouw rond 1829 opgetrokken als buitenverblijf voor Graaf Louis André Ghislain Della Faille, kleinzoon van Emmanuel Jan Jozef Della Faille. Dit was amper enkele jaren nadat het familiekasteeltje werd verkocht. Louis Della Faille werd na de Belgische onafhankelijkheid burgemeester van Sint-Kruis-Winkel en stierf in 1846. Nadien werd dit herenhuis eigendom van een reeks dokters: dr. De Buck, dr. Camiel Mabilde, dr. Basiel Van Geyte, dr. Vermeersch, dr. Criel, dr. Jozef Haverbeke, dr. De Wilde en dr. Verrue.

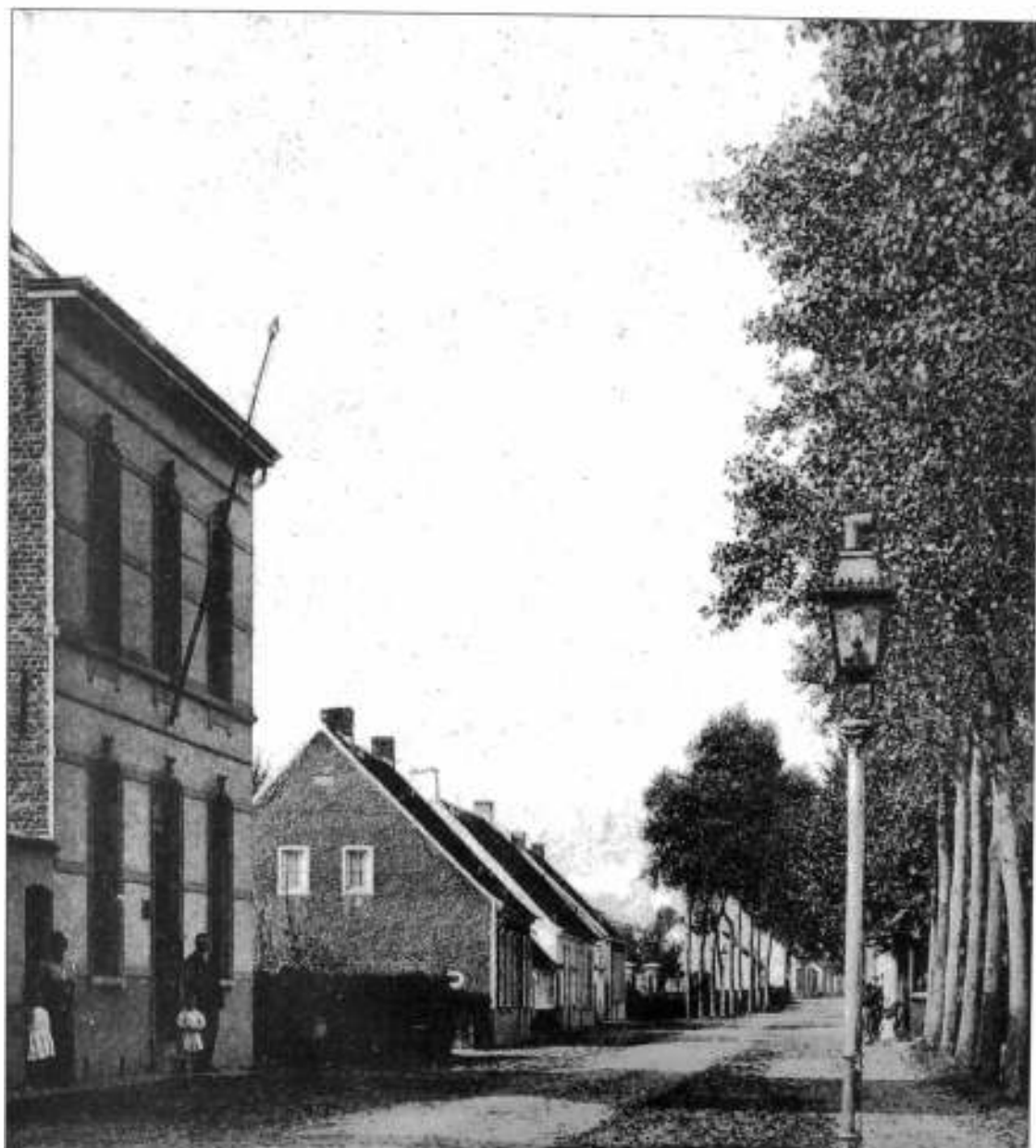
Na enkele jaren leegstand werd dit 19e-eeuwse gebouw in het begin van de 21e eeuw gerestaureerd en omgevormd tot restaurant-feestzaal en bed and breakfast "Le Jardin Bleu".

Links boven ± 1907

Het herenhuis ten tijde van Dr. Basiel Van Geyte.

Links onder 2008

Het gerestaureerde herenhuis is nu omgevormd tot restaurant-feestzaal en bed and breakfast "Le Jardin Bleu".

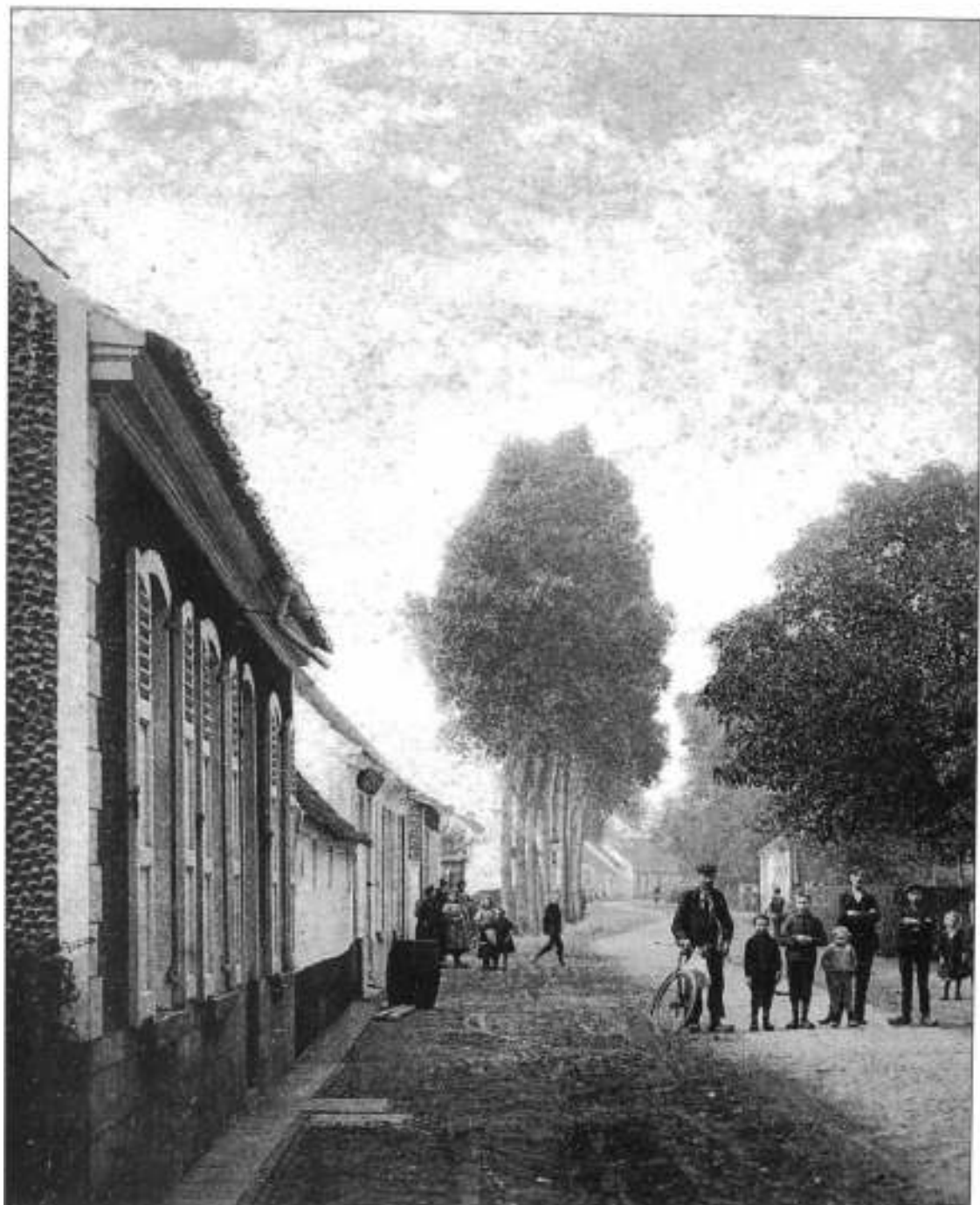
± 1905

Zicht richting Vierweegse. Links zien we het herenhuis van notaris en toenmalig burgemeester Polydore Teirlinck, die hier samen met zijn echtgenote, Juliette Verlinden, en twee van hun kinderen in de deuropening poseert. In de tweede helft van de 20e eeuw, tot 1995, fungeerde dit gebouw als postkantoor. Tussen de aanpalende haag en het eerstvolgende huis ligt het Molenstraatje. Naast de bomenrij rechts liggen de restanten van de omwalling van de voormalige pachthoeve van de familie Della Faille.

2008

Na jaren leegstand wordt de voormalige woning van burgemeester Teirlinck verbouwd en toegevoegd aan "Le Jardin Bleu". De aanpalende gebouwen waren in de tweede helft van de vorige eeuw de fietsenzaak van Albert Geirmaert en Palmyre Kips. In het huis net voorbij het Molenstraatje woonden toen metser, aannemer en grafmaker Cyrille Bauwens en Magdalena Verplancke. Dit is nu apotheek Van Hecke. Vooraan rechts is de voormalige omwalling omgevormd tot een parkeerruimte. Achteraan rechts bemerken we nog net de voormalige handelszaak van Hector Senave en Suzanna Van Poucke.

Boven ± 1910

Hier staan we op de hoek van het Molenstraatje richting Vierweegse (zie vorige foto). Opvallend is het kronkelend traject van de Dorpsstraat. De uitsteekborden aan de huisjes links geven aan dat dit twee handelszaken waren.

Boven ± 1910

Het eerste huisje was de handelszaak van Victor Buysse en Ida Van Hyfte (?). De aanpalende statige woning was in het midden van de 20e eeuw de handelszaak van Hector Senave en Suzanna Van Poucke.

De gemeenteschool

Door het stijgend aantal leerlingen werd het gemeentebestuur midden de 19e eeuw genoopt naar een nieuw onderkomen te zoeken. Toenmalig burgemeester, burggraaf Charles de Clercq-Wissocq de Sousberghe, opteede voor de aankoop van een huis, inclusief boomgaard en lochting in de Dorpsstraat. Hier werd een nieuw gebouw opgetrokken naar een ontwerp van de in die tijd zeer actieve Gentse architect, Edmond De Perre-Montigny. Het nieuwe schoolgebouw werd op 28 oktober 1862 in gebruik genomen. Maar door het steeds afnemend aantal leerlingen, een gevolg van de uitbreiding van het Gentse havengebied en het uitwijken van vele gezinnen naar aanpalende gemeenten, werd de school in het laatste kwart van de 20e eeuw opgedoekt. De lokalen werden nadien gebruikt door verschillende Winkelse verenigingen. Sinds 2006 werden de gebouwen gerenoveerd en er werden enkele bolbanen aangelegd. Het oude schoolgebouw is nu één van de belangrijkste thuishavens van de eeuwenoude krulbolsport geworden in het Meetjesland.

Links boven ± 1905

Links zien we de eerste klaslokalen uit 1862 en het schoolhuis met ommuurde tuin.

Links onder 2008

In de loop der jaren werd de school meermaals uitgebreid. Zo werd o.a. het klaslokaal links, enkele meters naar de straat toe uitgebouwd.

Enkele jaren voordat de oude klaslokalen in 2006 tot gemeenschapslokalen werden omgevormd, was het schoolhuis al gerenoveerd.

Links boven ± 1920

Zicht van aan de gemeenteschool richting Dorpsplaats.

Links onder 2008

In het muurtje links werd na de Tweede Wereldoorlog een monument opgericht ter nagedachtenis van de Winkelse verzetsstrijders. Het aanpalende kapelletje en het profiel van beide huizen zijn nog duidelijk te herkennen.

Onder ± 1950

Rond de jaren twintig van de vorige eeuw werd net voor de Vierweegse deze riante woning van de familie van Hecke opgetrokken. Gustaaf Van Hecke was tussen 1939 en 1965 de laatste burgemeester van Sint-Kruis-Winkel.

Boven ± 1910

Zicht van aan de huidige Georges De Baetsplaats richting Dorpsplaats.

Onder 2008

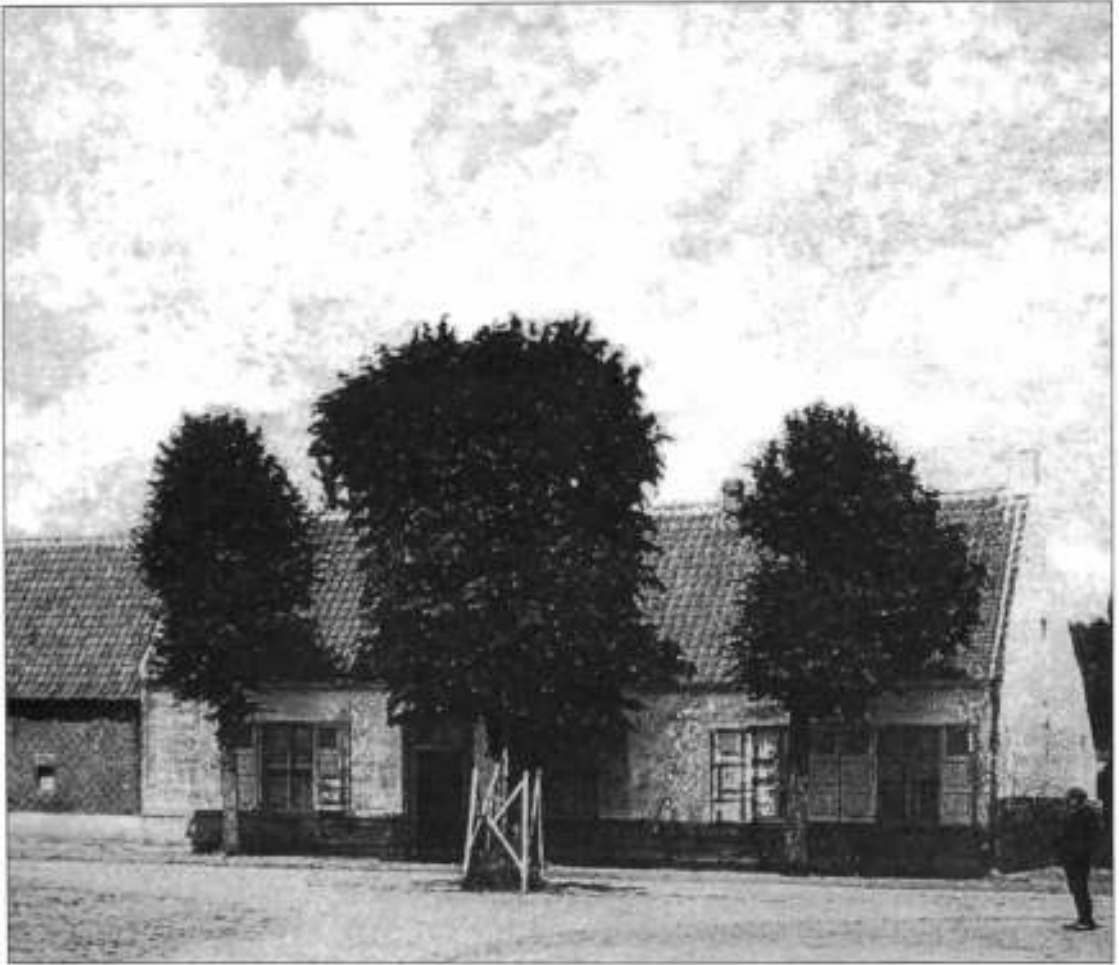
Het schuurtje verdween al in het eerste kwart van de vorige eeuw. Nadien werd een tiental meter van de straatrand het herenhuis van de familie Van Hecke gebouwd. Het huis links op de bovenste foto, is nu de eerstvolgende woning.

XVI

De Vierweegse

Georges De Baetsplaats, Kattenhoekstraat, Smishoekstraat

In **1663** was de noordzijde van de huidige Georges De Baetsplaats onbebouwd. Zowel op de oostzijde als op de westzijde van de huidige Kattenhoekstraat stonden telkens twee hofsteden. Ook de Smishoekstraat was onbebouwd, hoewel hier in **1580** twee hofsteden werden geregistreerd. Op de westzijde van de huidige Georges De Baetsplaats en de huidige Karel Bauwensstraat telde men in **1663** amper één hofstede, hoewel in **1580** er hier nog vier stonden. Op de oostzijde stonden er net zoals in **1580** vier. In **1844** werden op de noordzijde van de Georges De Baetsplaats drie woonegelegenheden genoteerd. Het huizenbestand in de Kattenhoekstraat was geëvolueerd tot zeven huizen op de oostzijde en vijf huizen op de westzijde. Op de noordzijde van de Smishoekstraat stonden toen zeven woningen en op de zuidzijde twee. Op de Georges De Baetsplaats en de Karel Bauwensstraat tenslotte noteerde men respectievelijk twaalf woonegelegenheden op de westzijde en zes op de oostzijde.

Boven ± 1910

De Vierweegse richting Smishoek. Links op de hoek zien we de wagenmakerij van Leon Leroux, die later werd overgenomen door Leon Van de Walle.

Onder 2008

Op de plek van de wagenmakerij werd de woning van Jan Waelput en Raymonda Van de Slijcke opgetrokken.

Boven ± 1920

De Vierweegse vanuit de huidige Karel Bauwensstraat, toen nog Rapenburgstraat, met op de hoek links de wagenmakerij.

Onder 2008

Het silhouet van de voormalige herberg “*Het Noorderlicht*”, links achteraan, die in het midden van vorige eeuw werd uitgebaat door Felix Iterbeke en Madeleine Van Landeghem, is duidelijk herkenbaar.

Boven ± 1920

De Smishoekstraat met centraal het café “*In De Vink*” van T. Iterbeke, waar ook kolen, graan en bloem werden verhandeld.

Rechts boven ± 1920

De Smishoekstraat met centraal achteraan het H.-Kruiskapelletje. Onder de boom links staat een “*travoalde*” voor het beslaan van de paarden. De Smishoekstraat had zijn naam trouwens niet gestolen; in het begin van de 20e eeuw stonden hier de smidsen van Gust, Fons en Florent Bruggeman. Fons was smid in het ouderlijke huis, terwijl Florent na zijn huwelijk een nieuwe smidse startte aan de overzijde van de straat. De zoon van Florent, Gentiel Bruggeman, was hier tot in de jaren zestig van de vorige eeuw de laatste smid.

Uiterst links zien we nog net de gevel van café “*In De Vink*”. Het statige hoekhuis rechts werd later omgevormd tot de herberg “*De Muziekzaal*” van Robert Cornelis en Ferdinanda Verkimpe.

Rechts onder 2008

Door de aanleg van de J.F. Kennedylaan rond 1965 verdween de Smishoekstraat. Uiteraard links is de gevel van het voormalige café “*In De Vink*” het enige punt van herkenning.

Om en rond de Smishoekstraat waren in het begin van de 20e eeuw meerdere handelszaken gevestigd. Naast de eerder vermelde smidsen en de wagenmakerij vond je hier ook de melkerij van de familie Van Waes, de bloemisterij van de familie De Bruycker en enkele herbergen. In het tweede kwart van de 20e eeuw was één van de bekende winkeltjes dit van “Zulma Vijfennegentig”. Deze bijnaam had ze te danken omdat ze al haar koopwaar verkocht aan een prijs die eindigde op vijfennegentig centiemen.

Links boven ± 1904

De westzijde van de Smishoekstraat waar in het eerste huisje de herberg “*In Den Smishoek*” was gevestigd. De laatste en voorlaatste woning zijn respectievelijk het herenhuis van de familie De Paepe en de melkerij Van Waes, met schoorsteen. Centraal achteraan staat de H.-Kruiskapel.

Links onder ± 1910

De melkerij Van Waes en het herenhuis van de familie De Paepe. De bomenrij achteraan staat net in het Knippegroen aan de bloemisterij De Bruycker. Uiterst rechts achteraan zien we opnieuw de H.-Kruiskapel met daar achter de schoorsteen van de bloemisterij De Bruycker.

Boven ± 1910

De Smishoekstraat vanaf de H.-Kruiskapel richting Vierweegse, met nu rechts het huis De Paepe en de melkerij Van Waes.

Onder 2008

We staan nu aan de overzijde van de J.F. Kennedylaan. Het huis centraal achteraan is het enige wat na honderd jaar is overgebleven.

Boven ± 1910

De Kattenhoekstraat richting Vierweegse. Het uithangbord boven de deur van het huis rechts laat vermoeden dat hier een handelszaak was gevestigd. Daarachter lag de ommuurde tuin van het eerder vermelde statige hoekhuis. Het huis centraal achteraan was een “estaminet”. Dit gebouw werd later bewoond door meester Omer Van de Walle en Gisela Hesters.

Onder 2008

Het hoekhuis met ommuurde tuin en de aanpalende handelszaak werden rond 1965 gesloopt; er werd amper één boom gespaard. De vrijgekomen ruimte werd parkeerplaats. Centraal achteraan staat de voormalige woning van meester Van de Walle, met rechts de voormalige herberg “*In De Vink*”.

XVII

Naar het Spanjeveer

*Rapenburgstraat, Marcel Herpelinckstraat,
Barkstraat, Schuitstraat*

In **1663** waren de huidige Marcel Herpelinckstraat en Rapenburgstraat, toen Molenstraat, nog onbebouwd; alleen in de hoek, aan het huidige Molenstraatje, stond de dorpsmolen. Aan het Spanjeveer bij de Moervaart stond een grote hofstede die omschreven werd als een *omwalt motken*. In de Barkstraat, aan de kant van de huidige Schuitstraat, stonden drie hofsteden. In de Schuitstraat, tot ongeveer aan de J.F. Kennedylaan, tellen we drie hofsteden.

In **1844** was de toestand enigszins veranderd. Naast de dorpsmolen zien we nu ook een molenhuis, met aan de overzijde, in de huidige Marcel Herpelinckstraat, een hofstede. Verder staan er in de Rapenburgstraat nog twee woningen, waarvan één op de hoek met de Barkstraat. In de Marcel Herpelinckstraat wordt nu ook een tweede molen met woonhuis opgetekend. Tussen de Marcel Herpelinckstraat en de Moervaart staan nu drie hofsteden. Aan de overzijde vinden we de brouwerij van De Vilder terug met daaraan palend twee boerderijtjes. Iets verder staat nog een hofstede voor de Schuitstraat, en één net voorbij. Op de hoek met de Wouterij, nu onder de J.F. Kennedylaan, stond een klein huisje.

In de Schuitstraat zelf vinden we opnieuw de drie hofsteden terug.

Links boven ± 1920

De “Oude Molen” werd hier al in 1432 vermeld en was sinds het midden van de 19e eeuw in handen van de familie Cornelis. De laatste uitbaters waren Victor Cornelis en Maria Helderweirt. In het begin van de 20e eeuw richtte de familie hier ook de brouwerij “Den Anker” op. In 1936 werd de molen stilgelegd en twee jaar later, in 1938, werd hij gesloopt. De brouwerij werd een tiental jaren later opgedoekt.

Links onder 2008

Het smeedijzeren hek heeft de tand des tijd overleefd terwijl de oude brouwerij in 1952 werd verbouwd tot woonhuis. De herinnering aan “Den Anker” leeft nu nog enkel voort in de bierhandel van Willy Cornelis.

Boven ± 1925

Victor Cornelis en echtgenote Maria Helderweirt poseren samen met hun personeel voor de “Oude Molen”.

Boven en rechts onder ± 1982

De restanten van de brouwerij De Vilder, opgericht door Joannes Baptiste De Vilder in 1789 aan het Spanjeveer, de huidige Barkstraat. Deze brouwerij werd uitgebaat tot in het eerste kwart van de 20e eeuw, toen onder de naam De Vilder- Van der Linden. Sinds de jaren 1920 stond het pand te verkommeren en werd het stelselmatig leeggeplunderd. Uiteindelijk werd het herenhuis omwille van instortingsgevaar in 1983 gesloopt. Meteen ging nog maar eens een stukje Winkelse geschiedenis verloren.

Rechts boven 2008

Na de sloop werden hier twee ruime woningen opgetrokken.

Spanjeveer

Hoewel de naam laat vermoeden, en zoals tot nu werd aangenomen, zou hier ten tijde van de Spaanse overheersing een veerdienst zijn ingericht. Maar recent archiefonderzoek heeft aangetoond dat deze plaats al in de eerste helft van de 16e eeuw aangeduid werd als “Ter Veere”. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd Spanjeveer ingeschakeld in de verdedigingslinie tussen Rodenhuize en Moerbeke. Op de Mendonkse zijde van de Moervaart werd het Sint-Baafsfort opgetrokken terwijl beide oevers met een brug werden verbonden. Nadien werd hier, door de Spanjaarden, opnieuw een veerdienst opgericht. Op het einde van de 18e eeuw werd deze veerdienst uitgbaat door Pieter Van Renterghem, die hier aan de oevers van de Moervaart een herberg openhield. In het begin van de 19e eeuw werden de tragels richting Wachtebeke omgevormd tot “parochiekade”. Spanjeveer was ook een rustplaats voor de boottrekkers op hun lange tocht naar Rodenhuize en Gent.

Rechts boven ± 1920

De laatste uitbater van het veer was de familie De Vilder. Zij woonde op de boerderij aan de overzijde van de Moervaart, te Mendonk. In het begin van de 20e eeuw waren dit Ivo De Vilder en zijn echtgenote Margaretha Spruyt, later hun zoon Frans en schoondochter Adrienne Van der Straeten. Toen Frans De Vilder in 1961 overleed, werd Adrienne bijgestaan door haar schoonbroer Richard De Vilder.

Rechts onder 2008

Na het graven van de “Nieuwe Moervaart”, werd de veerdienst in 1967 naar dit nieuwe traject overgebracht. Het oude traject te Sint-Kruis-Winkel werd tot viswater omgevormd en de beide oevers werden met een weg verbonden.

Boven ± 1945

De Moervaart aan het Spanjeveer richting Rodenhuize. We staan hier op het erf van de familie De Vilder te Mendonk. Aan de overzijde rechts ligt de tragel naar Rodenhuize, met daarachter de meersen van de “Smalle Akkers”. De huizen op de achtergrond staan in de Veerpontstraat, of de huidige Schuitstraat.

Onder 2007

De tragel richting Rodenhuize van op grondgebied Sint-Kruis-Winkel. De voormalige trekweg loopt nu ergens verloren in de “Smalle Akkers”. In het midden achteraan staat de koeltoren van de elektriciteitscentrale met de toepasselijke naam: “Rodenhuize”.

Boven 2006

De tragel richting Wachtebeke en de laatste meerpaal uit 1883 langsheen de Moervaart. Dit was in de 19e eeuw de parochiekade van Sint-Kruis-Winkel.

Rechts 2006
Bovenzijde van de meerpaal die jammer genoeg is verdwenen!

XVIII

Van de Vierweegse naar Terdonk en Rodenhuize

*Jodenstraat, Knippegroen, Wouterij, Jaak Janssensstraat,
Noordtrangel, Zuidtrangel, Rodenhuize*

Zowel het huidige Knippegroen als de Wouterij waren in **1663** onbebouwd, hoewel in **1580** op de zuidzijde van het Knippegroen drie hofsteden stonden. In de Jodenstraat, de huidige Streckveldstraat, telde men toen één hofstede op de oostzijde en twee op de westzijde. De Bokstraat telde op de oostzijde acht hofsteden en een molen op het kruispunt met het Knippegroen. De westzijde was onbebouwd. De huidige Karel De Clercqstraat telde op de zuidzijde een hofstede waar in **1580** nog een rosmolen aan gekoppeld was, en nog een hofstede op de hoek met de Veerpontstraat. In deze laatste straat stond nog één woning, maar in **1580** was hier nog het gehucht *Westhuyzen*. Het bestond uit vijf hofsteden, nu te situeren onder de J.F. Kennedylaan. Op de noordzijde van de huidige Jaak Janssensstraat en aan de Noordtrangel tellen we in **1663** een elftal hofsteden. Op de zuidzijde van de Jaak Janssensstraat stonden er vijf. Zowel de Zuidtrangel als de omgeving van Rodenhuize aan Winkelse zijde, waren onbebouwd.

In **1844** staat enkel op de noordzijde van het Knippegroen één woning, maar op de oostzijde van de Wouterij tellen we nu een hofstede en een zevental kleine huisjes. De Jodenstraat telde drie woningen op de oostzijde en twee op de westzijde. De bebouwing in de Bokstraat is nu uitgebreid tot veertien huizen op de oostzijde en een vijftal op de westzijde. Bij de aansluiting van de Smaldonkstraat staan hier nu ook een vijftal woningen. In de Karel De Clercqstraat staan enkel een drietal huizen bij het kruispunt met de Veerpontstraat. Deze laatste telt nu vijf huizen op de oostzijde en één op de westzijde. Op de noordzijde van de Jaak Janssensstraat staan een twaalfstal woongelegenheden, aangevuld met een achttiental kleine huisjes aan de Noordtrangel. De zuidzijde van de Jaak Janssensstraat telt een tiental huizen. Aan de Zuidtrangel, richting Rodenhuize, werden rond **1823** een twaalfstal strooien huisjes opgetrokken, het “Strooiendorp” genoemd. Aan de monding van de Moervaart in de Terneuzense Vaart te Rodenhuize tenslotte, tellen we enkele huizen.

Boven ± 1910

Op de hoek van het Knippegroen met de Jodenstraat lag het “Etablissement Horticole” van Florimond De Bruycker en Margaretha De Ruyter, later overgenomen door hun zoon Leopold De Bruycker en Jeanine Van Cauwenberghe.

Onder 1965

De imposante woning van Leopold De Bruycker met achteraan rechts het laatste huisje in de Jodenstraat en centraal het H.-Kruiskapelletje. Op de voorgrond zien we de aanleg van de J.F. Kennedylaan.

Boven ± 1925

Landelijk tafereel met Mathilde Michiels en haar ouders in de Wouterij. Dit huisje stond aan de westzijde, naast de limonadefabriek van de familie Teirlinck.

Onder ± 1975

Op de oostzijde van de Wouterij stonden sinds het midden van de 19e eeuw een zevental kleine werkmanshuisjes.

Terdonk en Rodenhuize

Het gehucht Terdonk was nooit een onafhankelijke entiteit. Het spreidde zich uit over drie gemeentes: Evergem-Doornzele, Kluizen en Sint-Kruis-Winkel. Na de opeenvolgende Gentse havenuitbreidingen van het einde van de 19e en het begin van de 20e eeuw, werd in 1927 het ganse gehucht Terdonk bij de stad Gent gevoegd. Dit was meteen de start voor een groot-schalige Gentse annexatiepolitiek, met als voorlopig laatste wapenfeit: het verdwijnen van de Evergemse wijk het Zandeken.

Voor jonge mensen zijn de namen Terdonk en Rodenhuize nu vrij onbekend; voor de iets oudere generatie blijven ze een warme herinnering aan een levendige en volkse wijk, waar iedereen, iedereen kende en men gezamenlijk de problemen trachtte op te lossen. Maar met de inplanting van Sidmar, de aanleg van de J.F. Kennedylaan en het graven van het Rodenhuizedok, was deze gemeenschap gedoemd om te verdwijnen. Een deel van hen vond een nieuw onderkomen in Sint-Kruis-Winkel, anderen zochten hun geluk in de nabije omgeving. Maar de warme band die hen eertijds in Terdonk samenhiel bestaat nog steeds.

Rechts boven ± 1903

Het estaminet - afspanning "*La Bonne Espérance*" was de woning van Jacques Janssens, een oud-strijder uit de periode van de Belgische onafhankelijkheid.

Rechts onder ± 1950

We bevinden ons hier op de toenmalige grens van Sint-Kruis-Winkel met Gent, of het deel van Terdonk dat voordien bij Sint-Kruis-Winkel hoorde. De woning links is het verbouwde estaminet "*La Bonne Espérance*". Het huis rechts was de kruidenierswinkel en bakkerij van Adelijntje Huysveld en haar zoon Theo Van Verdegem die in de jaren zeventig van de vorige eeuw enige bekendheid genoot als de charmezanger Franky Christian.

Links boven ± 1920

De kleine brug over de “Ouden End”, een restant van de Terneuzense Vaart, richting Sint-Kruis-Winkel. Vóór 1927 vormde deze brug de grens tussen de Winkelse en Evergemse delen van Terdonk. Centraal ligt de Jaak Janssensstraat, links de Noordtrangel, rechts de Zuidtrangel richting Rodenhuize. In het huis links was rond 1930 een bakkerij-slagerij gevestigd.

Onder links en rechts ± 1965

Beide foto's tonen dezelfde plek een tiental jaar voordat alles in het Rodenhuizedok verdween. Links herkennen we het verbouwde estaminet “*La Bonne Espérance*” en de Skoda-garage van De Smet.

Rechts boven ± 1903

Zicht van op de kleine brug naar de Noordtrangel en de monding van de “Ouden End” in het Kanaal Gent-Terneuzen, met rechts de eigendommen en het kasteeltje “La Tourelle” van de familie Vermeulen. “La Tourelle” paalde aan de voornoemde bakkerij-slagerij. Uiterst links dobert een baggerboot van de firma Vermeulen.

Rechts onder ± 1920

“La Tourelle” werd gesloopt en vervangen door het kasteeltje “Villa Anna”.

De familie Vermeulen

De basis van de familie Vermeulen gaat terug tot de Terdonkse herbergier Jacobus Vermeulen. Midden de 19e eeuw pachtte hij ook het veer over de Terneuzense Vaart. Zijn zoon, Ivo Vermeulen, nam nadien beide activiteiten over, maar ontpopte zich uiteindelijk als aannemer. Hij werd ook gemeenteraadslid en schepen. In die hoedanigheid lag hij in 1862 mee aan de basis voor de bouw van de kleine brug over de Terneuzense Vaart. In het begin van de twintigste eeuw nam Maurice Vermeulen, de kleinzoon van Ivo, de zaak van zijn grootvader over en bouwde ze uit tot een bloeiende firma. Hij specialiseerde zich voornamelijk in baggerwerken, waarbij een groot aantal inwoners van Sint-Kruis-Winkel waren tewerkgesteld. Maurice Vermeulen woonde in een riante herenwoning aan de Charles de Kerchovelaan te Gent, maar te Terdonk verbouwde hij het kasteeltje “La Tourelle” tot zijn buitenverblijf “Villa Anna”, inclusief boomgaard, tennisveld en een enorme tuin met vijver. De aanpalende hofstede werd omgevormd tot garage waar zijn drie auto's, een Fiat, een Minerva en een Buick waren gestald. In 1921 werd Maurice Vermeulen tot burgemeester verkozen. Maar door de annexatie van Terdonk bij Gent in 1927, gevolgd door een klacht van de oppositie, moest hij uiteindelijk, als niet-inwoner van Sint-Kruis-Winkel, in 1939 de burgemeesterssjerp overlaten aan Gustaaf Van Hecke.

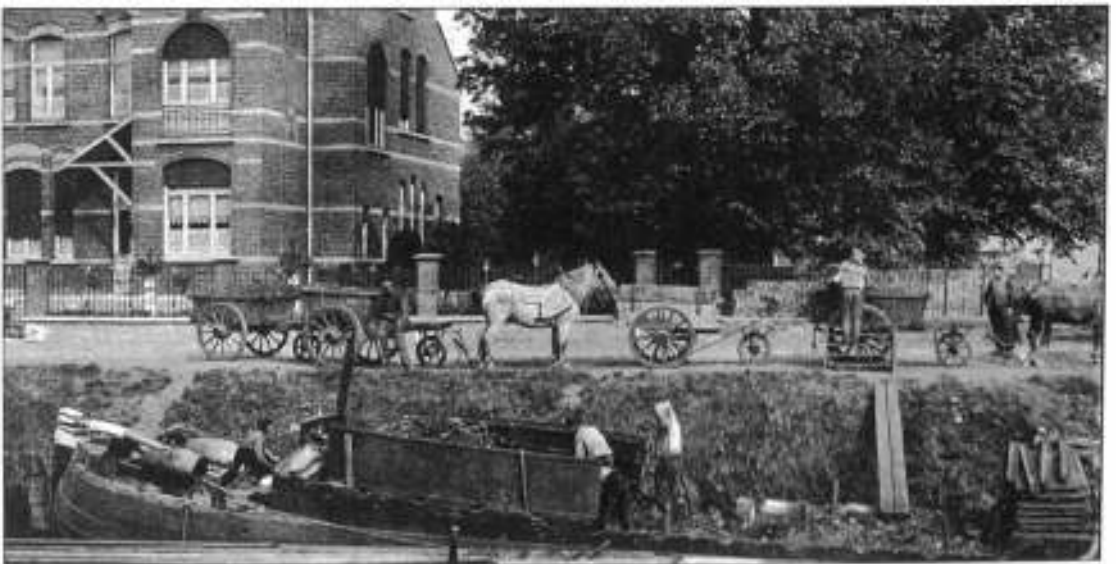

Boven 1907

In 1907 werd met financiële hulp van de familie Vermeulen, de vrije katholieke wijkschool van Terdonk ingehuldigd. Het gebouw stond in de Jaak Janssensstraat, net voor de voornoemde bakkerij-slagerij, op de gronden van en palend aan de tuin van de familie Vermeulen.

Onder ± 1920

De Noordtrangel ter hoogte van "Villa Anna". Vanuit de aangemeerde platbodems werden hier kolen naar de klaarstaande karren gebracht, waarmee deze verder werden getransporteerd.

Boven ± 1920

Zicht op het kanaal Gent-Terneuzen van op de Evergemse oever, met uiterst rechts de “Villa Anna”, met daarvoor het “Eiland”. Links zien we de monding van de “Ouden End” in het kanaal. Uiterst links staan de kleine huisjes op het einde van de Noordtrangel. Centraal, verscholen achter de stoomboot en de populieren ligt de scheepswerf van Frans Coppens.

Onder ± 1900-1910

Bij de monding van de “Ouden End” startte Frans Coppens in 1880 een kleine scheepswerf waar een tiental personen waren tewerkgesteld. Er werden hoofdzakelijk herstellingen uitgevoerd aan binnenschepen, mosselschuiten en plezierboten. In 1915 nam Frans’ zoon, Jozef Coppens, de zaak over. Met de opkomst van het motorschip en het verdwijnen van de zeilboten werden hier vanaf 1928 voornamelijk ijzeren schepen hersteld. Door de aanpassingswerken van het kanaal werd de scheepswerf in 1963 onteigend. Jozef Coppens stichtte toen, samen met Maurice De Wulf, de Scheepswerf van Zelzate.

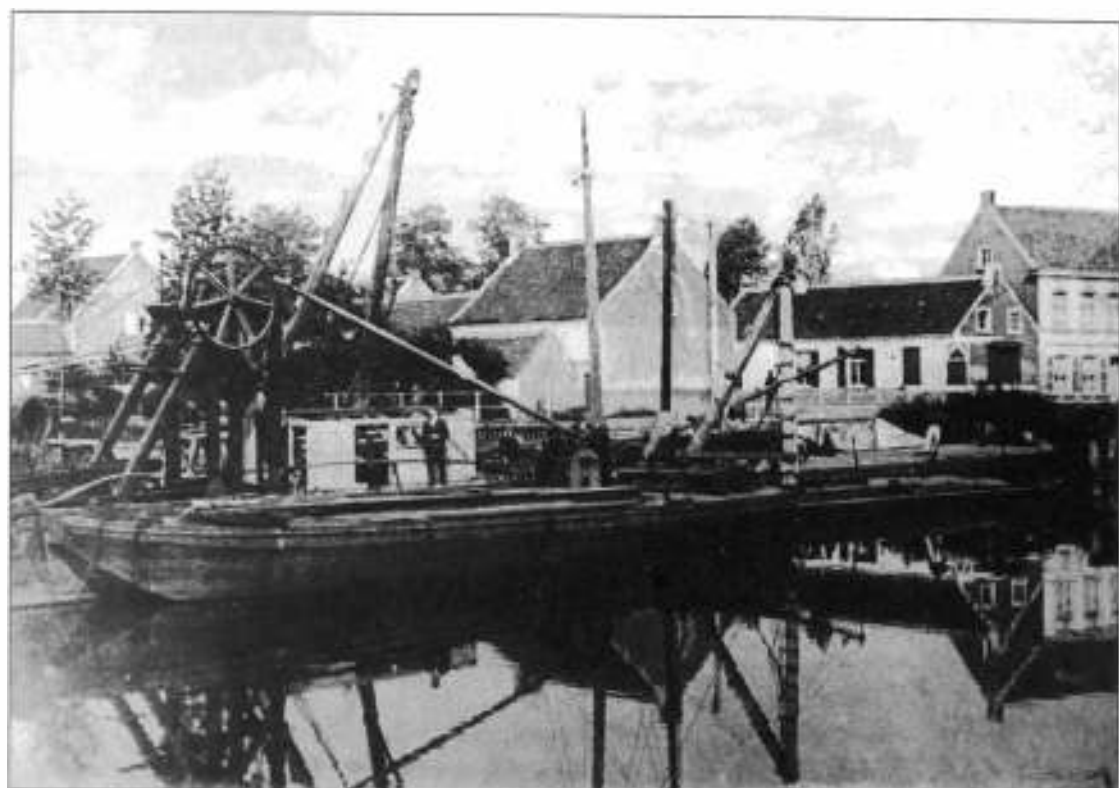

Onder en rechts ± 1920

Algemeen zicht van op het "Eiland" op de scheepswerf van Frans Coppens en de huisjes op de Noordtrangel. Op onderstaande foto zien we uiterst links het kanaal Gent-Terneuzen en de monding van de "Ouden End".

Boven ± 1903

De kleine brug richting Rodenhuize met uiterst links de Jaak Janssensstraat en het hoekhuis aan de Zuidtrigel en enkele kleinere woningen. Centraal achteraan zien we de eigendommen van de familie Mechelynck.

Links boven ± 1910

Deze baggerboot van de Firma Vermeulen ligt aan de Westtrigel aan de Evergemse zijde van de "Ouden End". Uiterst rechts zien we nog de kleine brug. De huizen achteraan staan aan de "Zeemput", op het "Eiland" en op Evergems grondgebied.

Links onder ± 1910

De kleine brug over de "Ouden End" richting het "Eiland" en Evergem. Uiterst links zien we nog net het hoekhuis dat stond op de hoek van de Jaak Janssensstraat en de Zuidtrigel.

Boven ± 1910

De *manoir* van de familie Mechelynck aan de Zuidtrangel, dateert van 1880, maar de aanpalende fabrieksgebouwen werden al in 1864 opgetrokken. Hier richtten de gebroeders Jules-Josse en Oscar Mechelynck een suikerfabriek op. Tijdens de wintermaanden werkten hier ongeveer honderd werknemers. De *sucrieries Mechelynck* hield in 1902 op te bestaan. Een van de zonen van Jules-Josse, Jules Jean Mechelynck, werd in 1896 verkozen tot burgemeester. Zijn broer, Harold Mechelynck, bouwde in 1905 de gebouwen van de suikerfabriek om tot een weverij die verbonden was met de *Etablissements Baertsoen-Buyse*, met wie hij via zijn toen reeds overleden echtgenote familiale banden had. In 1938, nadat de familie Mechelynck naar Westende was uitgeweken, werd Antoine Hoorens de nieuwe eigenaar. Na de Tweede Wereldoorlog schonk deze het vruchtgebruik van de verkommerde *manoir* aan *Het Werk Van Verlaten Kinders* van pater Antonius. De fabrieksgebouwen werden tussen 1941 en 1942 gebruikt door het veevoederbedrijf Van Tittelboom, tussen 1946 en 1951 als de verffabriek Cardon, en tussen 1951 en 1954 door de Bouwwerken Jacques. In 1955 werd de fabriek verbouwd tot een jeugdhuis waar een scoutsgroep was gehuisvest. In 1970 werden zowel de vervallen *manoir* als de voormalige fabrieksgebouwen gesloopt en verdween deze site in het Rodenhuisedok.

Boven ± 1930

De manoir Mechelynck aan de Zuidtrangel richting kleine brug en Jaak Janssensstraat. Uiterst links zien we het hoekhuis met daarachter het torentje van het kasteeltje van de familie Vermeulen.

Rechts onder ± 1920

De gebouwen van de weverij Baertsoen-Buysse.

Boven ± 1965

Aan de Zuidtrigel, een honderdtal meter voorbij de manoir Mechelynck, ongeveer halweg tussen Terdonk en Rodenhuize, stond een groep oude huisjes die in de volksmond aangeduid werd als “Strooiendorp”. De oorsprong van deze huizenrij en haar benaming gaat terug tot het eerste kwart van de 19e eeuw, toen in 1825 de oude Sasse Vaart omgevormd werd tot de Terneuzense Vaart. Deze oorspronkelijk strooien hutjes werden opgetrokken voor de werklui die hier tijdelijk een schamel onderkomen vonden. Nadien werd het “Strooiendorp” verhuurd aan de minderbedeelden van Terdonk.

Rodenhuize

Het gehuchtje Rodenhuize was het meest zuidelijke punt van Sint-Kruis-Winkel. Het lag aan de monding van de oude bedding van de Moervaart in de Sasse Vaart, later de Terneuzense Vaart, deels op Winkels, deels op Mendonks grondgebied. Het vormde niet alleen de grens tussen deze beide voormalige gemeenten, maar paalde ook aan Evergem-Doornzele. Zijn naambekendheid kreeg het vooral tijdens de Tachtigjarige Oorlog, toen op deze strategische plek een fort werd opgericht. Rond dit fort werden later enkele woningen gebouwd. Rodenhuize verdween in de jaren zestig van de vorige eeuw. Het ligt nu onder de J.F. Kennedylaan, net ten noorden van de brug over de Moervaart.

Boven ± 1960

“t Fortbrugske” vanop het ”Eiland” met links de Zuidtrigel naar Terdonk en uiterst rechts het sas van Rodenhuize in de Moervaart. Waar hier die villa staat stond eertijds het geboortehuis van meester Galens.

Onder ± 1960

Het sas van Rodenhuize van op het “Fortbrugsken” met aan de overzijde de trigel naar Spanjeveer.

XIX

Van de Vierweegse naar Rostijne

Albert De Smetstraat, Nonnenstraat, Pachtgoed, Rostijne

De Albert De Smetstraat werd in **1663** aangeduid als de Groenstraat, en telde op de noordzijde twee huisjes net voorbij de Nonnenstraat, en vier hofsteden bij het kruispunt met de huidige Jozefienenstraat. Op de zuidzijde stonden twee hofsteden bij de Kerkwegel en nog vier tussen de Kerkwegel en de Jozefienenstraat. Ten oosten van de hoek met de Jozefienenstraat stond nog een hoeve. Op de westzijde van de Nonnenstraat tellen we vijf hofsteden, op de oostzijde één. Het Pachtgoed bestond toen uit vier hofsteden die gecentraliseerd stonden op het kruispunt met de huidige Hullebusstraat en de weg naar Rostijne. Rostijne was een gehucht dat in **1663** bestond uit twaalf hofsteden om en rond de Antwerpse Heerweg.

In **1844** tellen we op de noordzijde van de Albert De Smetstraat, tussen de Nonnenstraat en de Hullebusstraat, een tiental huisjes. Verder oostwaarts tot de grens met Wachtebeke stonden nog zeven boerderijtjes. Op de zuidzijde, rond de Kerkwegel, is het woningbestand uitgebreid tot zes hofsteden, met iets oostelijker een zestal kleine huisjes. Van hieruit tot de Jozefienenstraat stonden nog eens negen hoeven, en twee tot de grens met Wachtebeke.

Op de westzijde van de Nonnenstraat tellen we in **1844** een negental woningen of kleine boerderijtjes en een windmolen. Op de oostzijde staan er twee. De hofsteden om en rond het Pachtgoed zijn geëvolueerd tot zes boerderijen, waarvan er één op de oostzijde van de huidige Hullebusstraat stond. Het woningbestand te Rostijne tenslotte telt nu ruwweg vijfentwintig kleine huisjes en/of boerderijtjes.

Boven 1914-1918

De Duitse bezetters tijdens de Eerste Wereldoorlog op het einde van de Kattenhoekstraat, met rechts de Groenstraat of de huidige Albert De Smetstraat en links de Nonnenstraat, de voormalige weg naar Pachtgoed, Rostijne en Zelzate. Het huisje op de achtergrond was de herberg “*Astrid*”, uitgebaat door Jules De Buck en Leonie Van de Voorde.

Onder 2008

De herberg “*Astrid*” werd in het tweede kwart van de 20e eeuw opgedoekt en tussen 1954 en 1993 bewoond door Gustaaf Van Acker († 1981) en Celina De Fleurquin († 1993).

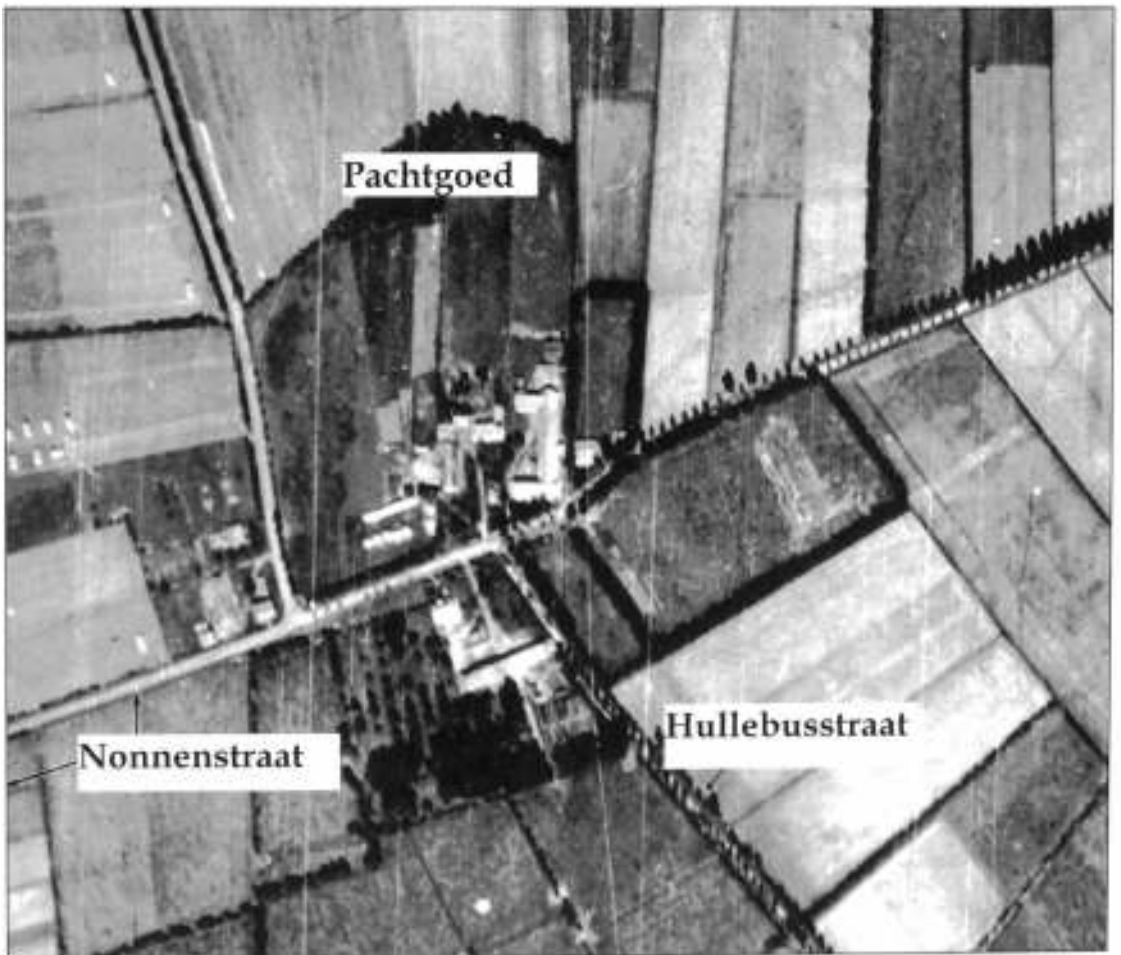

1953: De Nieuwe Molen

Op de westzijde van de Nonnenstraat werd in 1708 “De Nieuwe Molen” opgericht. In 1919, net na de Eerste Wereldoorlog, werd Emile Gillis – De Craene de nieuwe eigenaar. In 1954 werd zijn zoon, Ivo Gillis, hier de laatste molenaar van Sint-Kruis-Winkel. Hij hield het in 1957 voor bekeken. Na de omvorming van dit gebied tot industriezone, werd de molen in 1961 gesloopt.

Pachtgoed

De oorsprong van Pachtgoed gaat terug tot de 13e eeuw, toen de cisterciënzerabdij van Wevelgem hier een uithof stichtte van waaruit de gronden ten noorden en ten zuiden van de Albert De Smetstraat werden ontgonnen. Samen met Rostijne was het één van de eerst bewoonde plaatsen van Sint-Kruis-Winkel. Het werd in de 15e eeuw aangeduid als “het hof van Wevelgem”. In de loop der eeuwen groeide dit ontginningscentrum uit tot een viertal grote hofsteden, die door de abdij werden verpacht, wat meteen de naam “Pachtgoed” verduidelijkt. Maar ook de naam “Nonnenstraat” is een verwijzing naar de zusters van de abdij van Wevelgem, terwijl de huidige Hullebusstraat tot in het midden van de 20e eeuw aangeduid werd als het Pachtgoedstraatje. De aanleg van de J.F. Kennedylaan in het midden van de jaren zestig van vorige eeuw, en de omvorming van dit gebied tot industriezone, betekenden het einde van dit kleine gehucht.

± 1952

Luchtfoto van Pachtgoed, met centraal de vier hofsteden aan het einde van de huidige Hullebusstraat. Dit deel van de Hullebusstraat ligt net onder de J.F. Kennedylaan.

Boven ± 1964

Na de sloop van de boerdijen van het Pachtgoed bleef dit kapelletje nog enige tijd de stille getuige van het verdwenen gehucht.

Onder ± 1950

De omgeving van Pachtgoed was, net zoals Rostijne, een uitgelezen jachtgebied. We staan hier op de hofstede van de familie Haemerlinck, op de hoek van de Nonnenstraat en de weg naar Rostijne. Links achteraan zien we enkele bunkers uit de Eerste Wereldoorlog, rechts volgt de bomenrij het traject naar Rostijne. Als derde en vierde van rechts herkennen we Odette en Georges De Wulf.

Rostijne

Net zoals Pachtgoed gaat de oorsprong van Rostijne terug tot de 13e eeuw. Toen stichtte de cisterciënzerabdij van de Bijloke hier haar uithof “Ter Wostine”, later “Rostine” genoemd. Dit ontginningscentrum omvatte bijna alle gronden in het noordelijk deel van Sint-Kruis-Winkel. In de 16e eeuw omvatte Rostijne zes pachthoeven, op het einde van de 17e eeuw waren dat er twaalf. Deze twaalf woningen vormden langsheen de heerweg tussen Antwerpen en Brugge een kleine handelsnederzetting, met De Dries als centrum. In de 19e eeuw werd het stratenplan van Rostijne een weinig gewijzigd, waarbij op de Dries de afspanning “Halfweg” werd verbouwd. Het woningenbestand werd tot ongeveer een 23-tal hofsteden uitgebreid. Rostijne maakt nu integraal deel uit van ArcelorMittal Gent, het vroegere Sidmar. Nog enkele resterende 19e-eeuwse gebouwen herinneren aan vroeger.

Boven 2004

Deze schuur, aan de oostzijde van de weg, dateert van 1863. Zij hoorde bij het huis met als laatste bewoners: Cyriel Beule, Petrus Bauters, René Goethals, August Somers en Camiel De Baets. Na de oprichting van Sidmar werd dit gebouw aanvankelijk gebruikt als opslagruimte. Nadien werden hier de “wilde” fazanten van Georges De Wulf gekweekt!

Rechts onder ± 1965

Schuur en woonhuis van de woning van Serafien De Wulf en Louise Goethals. De laatste bewoners waren Maurice De Wulf en Georgette Van Kerkhove.

Boven ± 1958

De Rostijnestraat richting Zelzate. Het kleine huisje werd voor het laatst bewoond door Kamiel De Wever en Emma De Soomer. Achteraan links zien we nog net de herberg “*Halfweg*” aan de Dries. Uiterst rechts bemerken we nog net de schuur van Maurice De Wulf, met daarachter het nieuwe boswachtershuis van Serafien De Wulf en Louisa Goethals.

Boven ± 1975

Café "*Halfweg*" op de Dries, bij de overgang naar de Riemestraat en de Burrelstraat richting de Burgstraat, de huidige Bokstraat. Tijdens de opbouwperiode van Sidmar in de vroege jaren zestig van de vorige eeuw, fungeerde de voormalige herberg als locatie voor de personeelsdienst.

Rechts boven ± 1970

Café "*Halfweg*" van op de weg naar Zelzate.

Rechts onder 1982

Een van de laatste foto's van Café "*Halfweg*". Enkel de lindebomen overleefden net de 20e eeuw.

Links (2006) en onder (2000)

De Zandstraat lag in het verlengde van de Dries en was de verbinding tussen Rostijne en de Walderdonk te Wachtebeke. De foto links werd genomen bij het boswachtershuis te Rostijne richting Walderdonk, onderstaande foto is een zicht richting Rostijne.

Boven 1988

Het boswachtershuis van de familie De Wulf werd hier in 1924 opgetrokken. Dit is nog steeds de woonplaats van Georges en Odette De Wulf.

Onder ± 1958

De weg tussen Zelzate en Rostijne, richting Rostijne. Deze weg wordt nu doorsneden door het meest westelijke deel van de koudwalserijen van ArcelorMittal (Sidmar).

Boven 1942

Dit is het meest noordelijke punt van de vroegere gemeente Sint-Kruis-Winkel, op de grens met Zelzate. Centraal achteraan kunnen we nog net het torentje van het Psychiatrisch ziekenhuis Sint-Jan-Baptist onderscheiden.

Onder 2008

Het torentje verschuilt zich achter een grote hoeveelheid groen. Na de annexatie van Sint-Kruis-Winkel door Gent werd dit overblijvend deeltje, ten noorden van het toenmalige Sidmar, bij Zelzate gevoegd. Dit is nu de Broeder Leopoldstraat.

